

1984 095 7570 ,

HIERDIE EKSEMPLAAR MAG ONDER
GEEN OMSTANDIGHED E UIT DIE
BIBLIOTEEK VERWYDER WORD NIE

U.O.V.S. - BIBLIOTEEK

198409575701220000019

SPORT- EN ONTSPANNINGSDEELNAME

AS BYDRAENDE FAKTORE TOT BETER

WEERBAARHEID IN DIE SUID-AFRIKAANSE WEERMAG

deur

ABRAHAM PETRUS GREEFF

HONNS. B.A. (L.O.)

Voorgelê ter vervulling van 'n gedeelte van
die vereistes van die graad Magister Artium
in die Fakulteit Lettere en Wysbegeerte aan
die Universiteit van die Oranje-Vrystaat.

BLOEMFONTEIN

JUNIE 1979

VOORWOORD

Graag wil ek my opregte dank betuig teenoor die volgende persone wat hierdie ondersoek van my moontlik gemaak het :

Prof. A.V. Brüssow wat as studieleier opgetree het vir die hulp en leiding.

Brig. G.J. Geyer vir die hulp en steun as direkteur vir Sport en Liggaamlike Opvoeding in die Suid-Afrikaanse Weermag.

Brig. M.J. du Plessis SM, bevelvoerder Kommandement Oranje-Vrystaat, vir die verlof aan my toegestaan om dié ondersoek te voltooi.

Mnr. R. van der Merwe vir die wyse waarop die taalkundige versorging gedoen is, asook die aanmoediging en steun.

Mnr. F. Terblanche vir die fotostatering.

Mev. S. Barnard wat die finale tikwerk so netjies gedoen het.

Mej. D. Jordaan vir die geduld en sorgvuldige voorlopige tikwerk.

My opregte dank aan my ouers wat my hiertoe in staat gestel het deur aanvanklike motivering tot studie, inspirasie en aanmoediging. Ek dink in besonder aan my moeder vir wie dit nie beskore is om dié oomblik met ons te deel nie.

In die laaste instansie bring ek hulde aan God vir die vrou en kinders aan my toevertrou wat my so getrou bygestaan het gedurende hierdie tyd en wat soveel opgeoffer het om dit vir my moontlik te maak om hierdie ondersoek te kon voltooi.

A.P. GREEFF
BLOEMFONTEIN
JUNIE 1979

INHOUDSOPGAWEHOOFSTUK 1BladsyINLEIDING EN PROBLEEMSTELLING

1.	Aktualiteit van die vraagstuk	1
2.	Die veld van ondersoek	6
3.	Navorsing reeds gedoen	6
3.1	Navorsing in die buiteland gedoen	6
3.2	Navorsing plaaslik gedoen	8
3.3	Samevatting van die navorsing reeds gedoen	9
4.	Doel van die ondersoek	9
5.	Metode van ondersoek	10
6.	Moontlike projekte wat uit hierdie navorsing voortvloei	11
7.	Verwysings	11

HOOFSTUK 2DIE ONTLEDING VAN SEKERE BEGRIPPE MET HUL TOEPASSING IN WEERMAGSVERBAND

1.	Inleiding	13
2.	Die Suid-Afrikaanse Weermag	14
2.1	Die Suid-Afrikaanse Leër	14
2.2	Die Suid-Afrikaanse Lugmag	14
2.3	Die Suid-Afrikaanse Vloot	14
2.4	Kommandement	15
3.	Die lede van die Suid-Afrikaanse Weermag	15
3.1	Die lede van die Staande Mag	15
3.2	Die Nasionale Dienspligtiges	16
3.3	Die Burgermag	16
3.4	Die Kommando's	16
3.5	Samevatting	17
4.	Verklaring van die begrip "Weerbaarheid"	17
4.1	Oorsprong van die begrip "Weer"	17
4.2	Definisies van weerbaarheid	18
4.3	Samevatting	19
5.	Die begrip "Sport"	19
5.1	Oorsprong van die woord "Sport"	19
5.2	Definisies van sport	20
5.3	Kenmerke van sport	20
5.3.1	Amateuristiese kenmerk	20
5.3.2	Prestasiekenmerk	20
5.3.3	Oefeningskenmerk	21
5.3.4	Gedragkenmerk	21
5.3.5	Samevatting	21
6.	Opleiding in die Suid-Afrikaanse Weermag met spesifieke verwysing na weerbaarheid en sport	21
7.	Sportdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag	23
7.1	Die periode na die Eerste Wêreldoorlog	23
7.2	Die periode na die Tweede Wêreldoorlog	25

7.3	Die tydperk van spesialisasie sedert 1965	25
7.4	Samevattende historiese oorsig oor die deelname aan sport as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid	27
8.	Ontspanningsdeelname in die S.A. Weermag	28
9.	Verwysings	28

HOOFTUK 3

DIE GESKIEDKUNDIGE ONTWIKKELING VAN SPORTDEELNAME AS BYDRAENDE FAKTOR TOT BETER WEERBAARHEID

1.	Die primitiewe tydperk	30
1.1	Egipte	30
1.1.1	Opleiding	30
1.1.2	Samevatting	31
1.2	Persië (Iran)	31
1.2.1	Opleiding	31
1.2.2	Samevatting	32
2.	Die Antieke Tydperk	32
2.1	Griekeland	32
2.1.1	Opleiding	32
2.1.2	Samevatting	33
2.2	Die Romeine	33
2.2.1	Opleiding	34
2.2.2	Samevatting	34
3.	Die Donker Middeleeue	34
3.1	Opleiding	34
3.2	Samevatting	35
4.	Die Ridderwese	35
4.1	Opleiding	35
4.2	Samevatting	36
5.	Die Renaissance	36
5.1	Die Realistiese Humanisme	37
5.1.1	Opleiding	37
5.1.2	Samevatting	37
5.2	Die Sosiale Realisme	37
5.2.1	Opleiding	38
5.2.2	Samevatting	38
5.3	Die Sintuiglike Realisme	38
5.3.1	Opleiding	38
5.3.2	Samevatting	39
6.	Opvoedkundige Nasionalisme	39
6.1	Opvoedkundige Nasionalisme in Denemarke	40
6.1.1	Opleiding	40
6.1.2	Samevatting	41
6.2	Opvoedkundige Nasionalisme in Swede	41
6.2.1	Opleiding	42
6.2.2	Samevatting	42
6.3	Opvoedkundige Nasionalisme in Engeland	43
6.3.1	Opleiding	44
6.3.2	Samevatting	44
6.4	Opvoedkundige Nasionalisme in Frankryk	44
6.4.1	Opleiding	45
6.4.2	Samevatting	45

6.5	Opvoedkundige Nasionalisme in Duitsland	46
6.5.1	Opleiding	47
6.5.2	Samevatting	48
6.6	Opvoedkundige Nasionalisme in Rusland	48
6.6.1	Opleiding	49
6.6.2	Samevatting	50
6.7	Opvoedkundige Nasionalisme in die Verenigde State van Amerika	50
6.7.1	Opleiding	52
6.7.2	Samevatting	53
7.	Samevatting	53
8.	Verwysings	54

HOOFSTUK 4

FAKTORE WAT WEERBAARHEID NADELIG BEÏNVLOED

1.	Inleiding	57
2.	Verwerping van gesag	58
2.1	Verwerping van ouerlike gesag	59
2.2	Verwerping van gesag in skoolverband	62
2.3	Verwerping van militêre gesag	65
2.4	Verwerping van kerklike gesag	66
3.	Tegnologiese ontwikkeling as faktor wat weerbaarde nadelig beïnvloed.	67
3.1	Fisiese nadele	68
3.2	Psigiese nadele	69
4.	Sedelike verval	70
4.1	Sedelike verval by die jeug	70
4.2	Sedelike verval by die soldaat	71
5.	Ideologiese aanslae as faktore met 'n negatiewe invloed op weerbaarde	72
5.1	Ideologiese aanslae op die jeug	73
5.2	Ideologiese aanslae op die ekonomiese terrein	73
5.3	Ideologiese aanslag teen eenheid op nasionale vlak	74
6.	Samevatting	75
7.	Verwysings	75

HOOFSTUK 5

SPORTDEELNAME AS 'N BYDRAENDE FAKTOR TOT BETER WEERBAARHEID IN DIE SUID-AFRIKAANSE WEERMAG

1.	Inleiding	78
2.	Sportdeelname as teenvoeter vir die verwerping van gesag	80
2.1	Fisiologiese aanpassing as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarde	81
2.2	Biologiese aanpassing as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarde	83
2.3	Sosiale aanpassing as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarde	84
2.4	Samevatting	86

3.	Sportdeelname as teenvoeter vir nadelige tegnologiese invloede	87
3.1	Sportdeelname dra by tot fisiese ontwikkeling	87
3.2	Samevatting	89
4.	Sportdeelname as teenvoeter vir sedelike verval	89
4.1	Sportdeelname dra by tot 'n hoë moreel	90
4.2	Samevatting	91
5.	Sportdeelname as teenvoeter vir ideologiese aanslae	91
5.1	Sportdeelname dra by tot die tydelike opheffing van die gesagstruktuur in die Suid-Afrikaanse Weermag	91
5.2	Sportdeelname as 'n bydraende faktor tot eenheid op nasionale vlak	93
6.	Sportdeelname as teenvoeter vir spanning	96
7.	Samevatting	98
8.	Verwysings	98

HOOFSTUK 6

ONTSPANNINGSDEELNAME AS "N BYDRAENDE FAKTOR TOT BETER WEERBAARHEID IN DIE SUID-AFRIKAANSE WEERMAG

1.	Inleiding	100
2.	Algemene aspekte betreffende ontspanningsdeelname	100
2.1	Die begrip "Ontspanning"	101
2.1.1	Die term "Ontspanning"	101
2.1.2	Definisies van "Ontspanning"	102
2.1.3	Samevatting	103
2.2	Ontspanningsdeelname in 'n moderne, kulturele samelewing	103
2.2.1	Die begrip "Werk"	105
2.2.2	Die begrip "Vryetyd"	105
2.2.3	Die begrip "Rus"	107
2.2.4	Samevatting	107
3.	Die waarde van ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag	108
3.1	Ontspanning as 'n fundamentele menslike behoefte	108
3.2	Ontspanning dra by tot algemene welsyn	109
3.3	Ontspanning en gesondheid	110
3.4	Die psigiese waarde van ontspanning	111
3.5	Ontspanning en karakterontwikkeling	112
3.6	Ontspanning bevorder moreel	113
3.7	Samevatting	114
4.	Spanningsfaktore wat bydra tot 'n behoefte aan ontspanningsdeelname tydens militêre opleiding	115
4.1	Verpligte militêre opleiding	115
4.2	Verlies aan identiteit	116
4.3	Gewysigde lewensomstandighede	117
4.4	Gewysigde lewensbeskouing	118
4.5	Samevatting	119

5.	Spanningsfaktore wat bydra tot 'n behoefte aan ontspanningsdeelname in die operasionele gebied	120
5.1	Gewysigde lewensomstandighede	120
5.2	Veranderde werksomstandighede	121
5.2.1	Kontak met die vyand	122
5.2.2	Gebruik van grofgeskut	123
5.2.3	Die lê van landmyne	123
5.2.4	Die opstel van hinderlae	124
5.3	Samevatting	125
6.	Samevatting	126
7.	Verwysings	127

HOOFSTUK 7

VOORGESTELDE PROGRAM VIR SPORT- EN ONTSPANNINGSDEELNAME IN DIE SUID-AFRIKAANSE WEERMAG

1.	Sport- en ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag	130
2.	Voorgestelde program vir sportdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag	131
2.1	Intereenheid-kompetisieprogram	131
2.2	Metode van deelname aan die intereenheid-kompetisieprogram	132
2.3	Uitslae	136
2.4	Puntetoekenning	137
2.5	Die stelsel van waarde-puntetoekenning	140
2.6	Samevatting	144
3.	Voorgestelde program vir ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag	145
3.1	Inleiding	145
3.2	Aanbevole ontspanningsaktiwiteite in die Suid-Afrikaanse Weermag	146
3.2.1	Medisynebaltennis	146
3.2.2	Handsokker	147
3.2.3	Blitskrieket	147
3.2.4	Werpbal met variasies	148
3.2.4.1	Sonder onderbreking in die hardloop	148
3.2.4.2	Werpbal met halvering van werplyn	149
3.2.4.3	Werpbal met onderbreking van hardloop	149
3.2.4.4	Werpbal met twee russe	150
3.2.4.5	Werpbal met vyf of ses russe	150
3.2.5	Slagbal	152
3.2.5.1	Slagbal met 'n "brander"	152
3.2.6	Bokbal	153
3.2.7	Werp-kastie	153
3.2.8	Kastie volledig	155
3.2.9	Samevatting	155
4.	Samevatting	156
5.	Verwysings	156
	Bylae	157
	Bibliografie	163
	Opsomming	171

HOOFSTUK 1

INLEIDING EN PROBLEEMSTELLING

	<u>Bladsy</u>
1. Aktualiteit van die vraagstuk	1
2. Veld van ondersoek.	6
3. Navorsing reeds gedoen.	6
4. Doel van die ondersoek.	9
5. Metode van ondersoek.	10
6. Moontlike projekte wat uit hierdie navorsing voortvloei.	11
7. Verwysings.	11

- - - - -

1. Aktualiteit van die Vraagstuk

"Suid-Afrika is 'n sleutelpion op die Wêreldmagskaakbord en staan daarom in die brandpunt van die stryd teen kommunistiese aspirasies, hetsy die Peking- of die Moskou-variasie, vir wêreldoorheersing. Ons is bewus daarvan dat Suid-Afrika vanweë sy strategiese ligging en die rykdom van sy bodem 'n gesogte prys vir kommunistiese imperialiste en hul linkse meelopers is. Dit is geen versinsel van ons verbeelding nie—dit is uitgespel op swart en wit, by die laaste wêreldkongres van die Internasionale Kommunisme in Havana, Kuba, wat deur 86 lande, insluitende die Sowjet-Unie en Rooi Sjina, bygewoon is". ¹⁾

In "Paratus" van Augustus 1974 wys kommodoor W N du Plessis op die volgende : "Volgens die Chinese doktrine is 'n rewolusionêre volksoorlog wat tot sy finale konsekwensie gevoer word, die enigste aanvaarde oplossing en dit laat nie toe vir 'n politieke oplossing nie. Vir die res van Suidelike Afrika beteken dit dat in ooreenkoms met die Organisasie vir Afrika Eenheid en Kommunistiese strategie, Angola en Mosambiek gebruik sal word as basisgebiede, vanwaar die gewapende stryd vir die likwidasië van Rhodesië, Suidwes-Afrika en die Republiek gevoer moet word". ²⁾

Aan die einde van 1975 gebeur dinge vinnig en het ons die volgende reeks gebeure wat mekaar snel opvolg :

"Suid-Afrikaanse Magte 150 km in Angola", sê Savimbi" ³⁾

"Vier Suid-Afrikaanse Soldate in Rooies se hande" ⁴⁾

Die Vrye Wêreld moet onmiddellik optree en geen steen onaangeroer laat om Russiese en Kubaanse inmenging in Angola te

beëindig nie. Die toestand het so kritiek geword dat dit binnekort onmoontlik sal wees om die kommunistiese wurg-greep af te skud".⁵⁾

Alhoewel hierdie geskil op 'n vreedsame wyse geskik is, sou dit nie die geval gewees het as hierdie kommunisties-geïnspireerde magte die oorhand gehad het nie.

Die Suid-Afrikaanse Weermag het hierdie aanslag afgeweer omdat hulle weerbaar was, dog die volgende aanslag mag dalk as gevolg van die omvang daarvan fataal wees indien elke burger van die Republiek van Suid-Afrika nie ten volle weerbaar is nie. Die Suid-Afrikaanse Weermag kon hierdie situasie verder ook beheer omdat dit gekonsentreerd was en buite ons landsgrense plaasgevind het.

Vandag sien die situasie soos volg daaruit : "Vyande van openbare orde in Suid-Afrika beraam onverpoos planne om die land in wanorde te dompel".⁶⁾

Sedert 1967 het die swart bewustheidsbeweging in Suid-Afrika in 'n swartmagbeweging ontwikkel wat deur die "African National Congress" geïnfiltreer is⁷⁾. Hierdie swartmagbeweging het ook tot aksie oorgegaan en aan die begin van 1977 het onluste in bykans elke lokasie in groot stede voorgekom en is geboue afgebrand en polisie en motors onder klippe gestee. Hierdie aspek beklemtoon weer eens die erns van die saak omdat die aanslae nie meer slegs ekstern is nie, maar ook intern begin ontwikkel.

Die argumente wat aangevoer word vir hierdie optredes is politiek van aard en die kern van die argumente gaan om die bevryding van die onderdrukte Nie-Blanke in die blankbeheerde suidelike sektor van Afrika. Daar word aangedring op 'n meerderheidsregering wat as resultaat sal hê 'n nie-blanke regering wat volkome kommunisties geïnspireer mag wees.

Die oorsaak is dus politiek van aard, maar hierdie vraagstuk gaan nie op 'n diplomatieke vlak besleg word nie. Sou dit wel op 'n diplomatieke vlak besleg kon word, sou daar nie 'n oproep om weerbaarhied ontstaan het nie, aangesien die arbitrêre mag in hierdie geval op die skouers van enkelinge rus wat op vreedsame wyse die geskilpunte uit die weg kon ruim. 'n Eenvoudige voorbeeld op hierdie terrein is die diploma-

tieke onderhandelinge in 1938 tussen Duitsland, Engeland en Frankryk betreffende die Tsjeggieslowaakse aangeleentheid met betrekking tot Duitse oorheersing.

Hierdie geskilpunt is op diplomatieke vlak uit die weg geruim, dog dit was tydelik, want in 1939 breek die Tweede Wêreldoorlog om hierdie geskilpunt uit.⁸⁾

Op diplomatieke gebied was dit nie eens 'n sukses tussen ontwikkelde lande nie, hoe kan dit dan 'n sukses wees in Afrika waar ons te doen het met onontwikkelde lande? Die sukses van diplomatieke onderhandelinge op die terrein waarop Suid-Afrika tans beweeg, behels slegs die verkryging van addisionele tyd. Die fisiese aanslag beoog, word daardeur net uitgestel, en vir hierdie tyd wat moontlik verleng kan word, sal ons in Suid-Afrika 'n prys moet betaal deur middel van toegewings, derhalwe kan hierdie verlengde tyd as "duur" tyd bestempel word. Sou Suid-Afrika egter slegs onder druk verkeer van die swart volkere in Afrika kan ons moontlik heelwat tyd wen, maar die vuur van vernietiging en geweld word aangeblaas deur die kommunisme wat ten nouste saamwerk met 'n blanke element in Suid-Afrika wat verantwoordelik is vir die interne probleme soos ons dit tans ondervind. Hierdie ongelukkige toedrag van sake, naamlik interne sowel as eksterne druk, is na my mening op 'n tydstip waar ons teenaksie, naamlik die program vir die opbou van 'n beter weerbare volk, slegs in sy beginstadium verkeer. Indien ons dus deur hierdie diplomatieke onderhandelinge tyd sou wen, sal ons absoluut alles in die stryd moet werp om onself beter weerbaar te kry en te hou en dit geld nie net op die terrein van die Suid-Afrikaanse Weermag nie, maar op alle terreine van ons samelewing.

Die betrokkenheid van die Suid-Afrikaanse Weermag in hierdie situasie het getoon dat ons bereid is om die uitdaging te aanvaar. Dog hierdie optrede in belang van ons land, sowel as vir die hele Weste, het 'n ander waarheid tot ons laat deurdring, naamlik dat ons nie staat kan maak op hulp uit die Weste nie. Ons sal dus in 'n groot mate self 'n oplossing moet vind vir die probleemsituasie waarin ons ons bevind. Alles dui daarop dat die kommunisties-geïnspireerde aanslag op Suid-Afrika moontlik op die slagveld beslis gaan

word. Die semi-staat van oorlogvoering waarin ons tans verkeer, kan dus ontwikkel in 'n staat van volle oorlogvoering waar die terrein van oorlogvoering nie slegs op ons landsgrense sal heers nie, maar ook binnelands in die vorm van 'n burgeroorlog. Dit impliseer dus dat dit nie soos in die geval van Angola gekonsentreerd sal wees nie, maar dat dit wydverspreid mag voorkom.

Dit bring ons dan by die vraag : Watter faktore dra by tot weerbaarheid en bepaal sukses in oorlogvoering? Die antwoord is drieledig van aard. Eerstens is genoegsame finansies noodsaaklik, tweedens is doeltreffende krystuig wat effektief aangewend kan word belangrik en laastens, definitief die belangrikste komponent, genoegsame soldate van die hoogste kwaliteit en weerbaar in die volle sin van die woord.

In die geval van die Republiek van Suid-Afrika word daar ernstige beperkings geplaas op ons finansiële posisie soos blyk uit die inflasionistiese klimaat wat ons tans beleef- 'n aspek wat op elke terrein van die ekonomie alle instansies raak.

Dit blyk uit die begroting vir Verdigting vir die 1977/78 finansiële boekjaar waar daar vir 'n bedrag van R 1,654 miljoen begroot is.⁹⁾ Hierdie bedrag was egter nie voldoende om aan die vereistes te voldoen nie en daaruit spruit voort die verkoop van verdedigingsobligasies aan die publiek. Die mikpunt van die staat was om hierdeur voor die einde van Maart 1978 die bedrag van R 160 miljoen te in.¹⁰⁾ Die bedrag wat egter tot datum in die plan belê is, is miljoene kort van die mikpunt wat die staat vir homself gestel het. As die publiek nie meer belangstelling toon nie, kan dit net daarop uitloop dat hoër inkomstebelasting gehef sal moet word.¹¹⁾ Hieruit blyk dit dus duidelik dat finansies onvoldoende is om in die behoefte te voorsien.

Die tweede faktor van belang, naamlik doeltreffende krystuig, moet dus noodwendig deur die tekort aan fondse geraak word, aangesien fondse noodsaaklik is om krystuig van ander moondhede te koop. Suid-Afrika word egter op hierdie terrein nog verder benadeel deur die negatiewe houding jeens ons deur ander moondhede wat sankies op ons toepas en wat meebring dat ons nie krygstuig van hierdie moondhede kan aankoop nie.

Hierdie sankies het nou ook ontwikkel tot die stadium dat selfs die Verenigde State van Amerika, die grootste Westerse moondheid, steun verleen het vir 'n verpligte Verenigde Volkeorganisasie - wapenverbod teen Suid-Afrika. Hoewel Suid-Afrika reeds vroegtydig voorsiening begin maak het met die stigting van Krygkor, die Atlas-vliegtuigfabriek en wapen- en ammunisiefabrieke aan die Rand, is ons tog nog vir sommige gesofistikeerde wapentuig afhanklik van die buiteland. Wat die eerste twee faktore betref, bevind ons ons in Suid-Afrika in 'n onbenydingswaardige posisie met betrekking tot sukses in oorlogvoering, aangesien beide faktore erg aan bande gelê word en kompensasie vir hierdie nadele met betrekking tot oorlogvoering slegs geleë is in die gehalte en getalle van ons soldate.

Wat betref die laaste faktor, naamlik genoegsame soldate van die hoogste kwaliteit, tref ons die situasie aan waar blank Suid-Afrika 'n jong volk met relatief lae getalle is. Die Suid-Afrikaanse Weermag was tot onlangs net van die blanke bevolking afhanklik vir sy soldate, aangesien dit slegs die Blankes is wat deur wetgewing verplig word om militêre opleiding te ondergaan. Die ander bevolkingsgroepe kan egter nou vrywillig opleiding ondergaan en in die permanente diens van die Suid-Afrikaanse Weermag aangestel word. Op hierdie stadium is die persentasie wat vrywillig opleiding ondergaan onder die ander bevolkingsgroepe egter nog baie laag.

Aangesien daar derhalwe op getalle met betrekking tot soldate ook 'n beperking geplaas word, is daar vir die Suid-Afrikaanse Weermag slegs een oplossing wat kan kompenseer vir die beperking op al drie komponente, naamlik om ons beskikbare soldate so effektief en weerbaar as moontlik op te lei ten einde met die beskikbare fondse en krygstuig maksimale slaankrag te verkry ten einde ons land suksesvol te kan verdedig. Dit is op hierdie terrein waar die deelname aan sport 'n belangrike rol kan vervul, ten einde beter weerbaarheid binne die Suid-Afrikaanse Weermag daar te stel.

2. Die veld van Onderzoek

In die veld van ondersoek vorm die moderne Suid-Afrikaanse samelewing die agtergrond van die studieterrein met betrekking tot die aktualiteit van weerbaarheid, omdat die Nasionale Dienspligtige al die leemtes wat die moderne kulturele samelewing op hom afdruk, soos die verwerping van gesag, ens., soos bespreek sal word in hoofstuk vier, in hom omdra. Met die toepassing van die elemente wat bydra tot weerbaarheid is die veld van ondersoek beperk tot die Suid-Afrikaanse Weermag en meer in besonder die Nasionale Dienspligtiges wat opgelei word as weerbare soldate. Die veld van ondersoek met betrekking tot die noodsaaklikheid vir 'n behoorlik georganiseerde sisteem vir sportdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag word beperk tot die Kommandement Oranje-Vrystaat en meer in besonder die Bloemfontein Weermagsportklub.

3. Navorsing reeds gedoen

Uit 'n ondersoek na die navorsing reeds gedoen, kan daar moontlike leemtes geïdentifiseer word vir toepassing in 'n weerbaarheidsprogram, ten einde ons eie stelsel sō te verbeter dat ons voortbestaan in die Republiek van Suid-Afrika hierdeur verseker kan word. Dit mag dalk meehelp dat ons oor 'n meer weerbare Suid-Afrikaanse Weermag en -volk mag beskik.

3.1 Navorsing in die buiteland gedoen

Navorsing met betrekking tot sportdeelname in buitelandse weermagte is uiters beperk aangesien gegewens weerhou word om sekuriteitsredes.

Crockett ¹²⁾ het in 1960 sy navorsing voltooi oor sport en vryetydsbestedingsaktiwiteite soos beoefen deur die Unie- en Gekonfedereerdemagte gedurende die burgerlike oorlog in die middel van die negentiende eeu in Amerika. In hierdie studie is bevind dat die aktiwiteite beoefen deur die soldate oor-

eengestem het met die gewilde sportsoorte soos beoefen in die gebiede vanwaar hulle afkomstig was. Die ondersoek was dus gerig op insig rakende die sportsoorte wat oor die algemeen beoefen is in Amerika oor die gemelde periode. Die spesifieke waarde voortspruitend uit die beoefening van die sportsoorte het geen aandag geniet nie.

Larson ¹³⁾ wys in 1946 daarop dat uit ondervinding gedurende die Tweede Wêreldoorlog 'n duidelike korrelasie gevind is tussen fiksheid en militêre pligte.

In hierdie ondersoek word gewys op die geweldige spanning wat oorlogvoering op die soldaat plaas en daar word ook verder vermeld dat die menslike liggaam onder normale omstandighede nie aan hierdie eise kan voldoen nie, maar dat die mens wel gekondisioneer kan word om beter voorbereid te wees. Hier word ook vermeld dat sport- en ontspanningsdeelname grootliks kan bydra tot die proses van kondisionering.

Dawson ¹⁴⁾ wys daarop dat Liggaamlike Opvoeding in Rusland neerkom op die weerbaarmaking van die volk vir arbeid en verdediging. Dit is van toepassing op elke landsburger en nie slegs beperk tot die soldaat nie. Die bydrae van die deelname aan sport tot hierdie doelwit word erken soos blyk uit die fasiliteite en tyd wat daaraan afgestaan word.

Johnson ¹⁵⁾ wys daarop dat in 1943 'n spesiale kursus in militêre atletiek aan die universiteit van Illinois in die V.S.A. ingestel is met die doel om te voorsien in aktiwiteite wat lewenskragtig van aard is om fisies-geskikte studente daar te stel vir diens in die weermag. Statisties was dit moeilik om die resultate te evalueer as gevolg van die groot onttrekkingssyfer aan die kursus. By die studente wat wel die kursus voltooi het, was 'n aansienlike toename in fiksheid te bespeur.

L H Maxwell ¹⁶⁾ doen in sy werk "An Historical Survey of the role of sport in Society, with Particular Reference to Canada since 1700" 'n kultuur-historiese studie oor die rol van sport in die geskiedenis van die samelewing met spesifieke verwysing na Kanada vanaf 1700 en bevind dat die voorkeur wat aan 'n sekere sportsoort verleen word, verskil van kultuur tot

kultuur.

3.2 Navorsing plaaslik gedoen

Navorsing met betrekking tot sport- en onspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag is beperk aangesien gegewens weerhou word om sekuriteitsredes en die feit dat die "Direktoraat vir Sport en Liggaamlike Opvoeding in die Suid-Afrikaanse Weermag" slegs tien jaar bestaan.

G J Geyer¹⁷⁾ het op die terrein van die Liggaamlike Opvoeding deur middel van sy studie "Liggaamlike Opleiding in die Unie-Verdedigingsmag 1912-1946" die noodsaaklikheid van weerbaarheid met betrekking tot die weermag genoem, dog die klem het geval op die noodsaaklikheid van fisiese fiksheid, deur middel van 'n studie oor die ontstaan en ontwikkelingsgang van liggaamlike opleiding. In 1972 volg Geyer¹⁸⁾ se volgende studie: "'n Ondersoek na sport as 'n fisiek-rekreatiewe opleidingsaktiwiteit in die Suid-Afrikaanse Weermag met besondere verwysing na die funksionele aspekte van beheer en organisasie". In hierdie studie kom weerbaarheid glad nie ter sprake nie, dog die betekenis van sport as 'n fisies-rekreatiewe aktiwiteit, met besondere verwysing na die soldaat, is breedvoerig bespreek. Dit is egter nie spesifiek ontleed aan die hand van weerbaarheid nie. Geyer het verder in terme van die funksionele aspekte van beheer en organisasie nie voorsiening gemaak vir 'n sisteem van praktiese organisasie van sport nie. Die klem val dus basies op beheer.

"Die toepassing van die beginsel van Liggaamlike Opvoeding in die opleiding van die Suid-Afrikaanse Weermag"¹⁹⁾ het ten doel 'n positiewe bydrae tot militêre en geestelike weerbaarheid deur middel van die toepassing van die beginsels van Liggaamlike Opvoeding. Uit hierdie navorsing blyk die bydrae van sportdeelname uit die tyd wat afgestaan word duidelik, dog die studie is nie gerig op sportdeelname as sulks nie, maar word beskou as 'n komponent van Liggaamlike Opvoeding. T J Loubser²⁰⁾ toon deur middel van wetenskaplike analise en vergelyking met ander nasionale en internasionale standaarde moontlike

swak plekke en tekortkominge in die toepassing van Liggaamlike Opvoeding in die Suid-Afrikaanse Leër aan in sy studie "Die plek van Liggaamlike Opvoeding in militêre opleiding in die Suid-Afrikaanse Leër".

"Die Fisieke Fiksheid van lotelinge van die Suid-Afrikaanse Weermag, Suid-Afrikaanse Polisie in opleiding en skoliere in standerd tien", soos nagevors deur G J L Scholtz,²¹⁾ behels die vasstelling of basiese opleiding van die weermag wel nodig is vir die bevordering van fiksheid, sowel as die samestelling van prestasieskale vir toetse op rekrute van die Suid-Afrikaanse Weermag. Hy wys op die noodsaaklikheid van fiksheid om weerbaarheid te verkry.

3.3 Samevatting van die Navorsing reeds gedoen

Betreffende die navorsing gedoen in die buiteland word die klem hoofsaaklik gelê op die fisiese waardes, veral beter fiksheid soos wat dit voortspruit uit die deelname aan sport tot beter weerbaarheid. Larson wys egter op die geweldige spanning wat oorlogvoering op die soldaat plaas en gee toe dat sport- en ontspanningsdeelname kan bydra tot die proses van kondisionering.

Soos blyk uit die navorsing plaaslik gedoen, word die aspek van weerbaarheid deur middel van die deelname aan sport aangeraak, maar nie breedvoerig ondersoek nie. Die aspekte van beheer en organisasie met betrekking tot die Suid-Afrikaanse Weermag, soos voorgestel deur Geyer, stel 'n maatstaf daar wat organisatories van aard is. Hy stel egter nog steeds nie 'n metode daar vir die praktiese organisasie van sport en ontspanning nie. Samevattend kan die stelling gemaak word dat daar nog nie 'n program vir sport- en ontspanningsdeelname met beter weerbaarheid as produk, beskikbaar is nie.

4. Doel van die Onderzoek

Die doel van hierdie ondersoek is om wetenskaplik te probeer aantoon in watter belangrike mate sport- en ontspanningsdeel-

beskou kan word as bydraende faktore tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag. Daardeur wil skrywer poog om 'n program vir die organisasie van sport en ontspanning in die Suid-Afrikaanse Weermag daar te stel met as produk maksimale deelname.

5. Metode van Onderzoek

Die metode van ondersoek wat in hierdie studie gevolg word, is sistematies, waarderend en krities van aard.

Die eerste hoofstuk word gewy aan die aktualiteit van die vraagstuk, die veld van ondersoek, die navorsing reeds gedoen, die doel van die ondersoek, die metode van ondersoek en moontlike projekte wat uit hierdie navorsing mag voortvloei.

In hoofstuk twee word enkele begrippe verklaar ten einde enige verwarring-of misverstand uit die weg te ruim.

Hoofstuk drie word gewy aan 'n geskiedkundige oorsig in verskillende lande oor die ontwikkeling van sportdeelname as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid met betrekking tot verdediging.

In hoofstuk vier word die aktualiteit van weerbaarheid in die moderne Suid-Afrikaanse samelewing ontleed met spesifieke verwysing na die Suid-Afrikaanse Weermag teen die agtergrond van die kommunistiese aspirasies en die tendense in die moderne samelewing wat 'n negatiewe invloed op weerbaarheid het.

Hoofstuk vyf behels die ontleding van die bydraes van die deelname aan sport tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag soos gesien teen die agtergrond van tendense met 'n negatiewe invloed op weerbaarheid.

Sportdeelname word in hierdie hoofstuk benader as 'n element van opleiding.

In hoofstuk ses val die klem op ontspanningsdeelname as 'n middel tot ontspanning ten einde beter weerbaarheid tydens opleiding in die hand te werk asook die handhawing van die verworwe peil van weerbaarheid in operasionele omstandighede.

Hoofstuk sewe het ten doel die daarstelling van 'n behoorlik georganiseerde program vir sport- en ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag. Met die toepassing van so 'n program kan die deelname aan sport- en ontspanningsaktiwiteite in die Suid-Afrikaanse Weermag moontlik drasties verhoog word en sodoende bydra tot beter weerbaarheid.

6. Moontlike projekte wat uit hierdie navorsing voortvloei

Hoewel die inhoud van hierdie studie grootliks beperk is tot die Suid-Afrikaanse Weermag kan die inhoud van die ondersoek toepasbaar gemaak word op alle opvoedkundige instansies in die Republiek van Suid-Afrika en kan dit derhalwe ook bydra tot beter weerbaarheid in die burgerlike lewe.

Op skole kan Liggaamlike Opvoeding byvoorbeeld aangepas word wat daartoe kan bydra dat beter Nasionale Dienspligtiges aanmeld as wat tans die geval is.

Samevattend kan die stelling dus gemaak word dat die inhoud van hierdie ondersoek kan bydra tot beter weerbaarheid deur middel van die deelname aan sport, nie net met betrekking tot die Suid-Afrikaanse Weermag nie, maar ook tot die Republiek van Suid-Afrika.

7. Verwysings

- 1 De Villiers, C.F., e.a. Die Kommunisme in Aksie, p.7
- 2 Paratus, Augustus 1974, p.10
- 3 Die Volksblad, 17 Desember 1975, p.1
- 4 Ibid, p.3
- 5 Die Volksblad, 19 Desember 1975, p.1
- 6 Die Volksblad, 28 September 1977, p.1
- 7 Die Volksblad, 3 Oktober 1977, p.5
- 8 S.A.U.K. Televisiereeks "Time to Remember", uitsending 5 September 1976.
- 9 Die Volksblad, 6 Augustus 1977, p.6
- 10 Die Volksblad, 28 Oktober 1977, p.3
- 11 Die Rapport, 20 November 1977, p.1

- 12 Crockett, D.S., Sports and Recreational Practices of Union and Confederate Soldiers, soos gepubliseer in The Research Quarterly, Vol 32, No 3, Oktober 1961, p.335
- 13 Larson, L.A., Some findings resulting from the Army Air Forces Physical Training Program soos gepubliseer in The Research Quarterly, Vol 17, No 2, Mei 1946, pp. 144-145
- 14 Dawson, P.M., Physiculture in the Soviet Union soos gepubliseer in The Research Quarterly, Vol 8, No 1, Maart 1937, p.33
- 15 Johnson, R.H., Military athletics at the University of Illinois, soos gepubliseer in The Research Quarterly, Vol 14, No 4, Desember 1943, p.378
- 16 Maxwell, L.H., An historical survey of the role of sport in society, with particular reference to Canada, since 1700, pp. 27-34
- 17 Geyer, G.J., Liggaamlike Opleiding in die Unie-Verdedigingsmag 1912 - 1946, p.1 en p.20
- 18 Geyer, G.J., 'n Onderzoek na sport as 'n fisiek-rekreatiewe opleidingsaktiwiteit in die Suid-Afrikaanse Weermag met besondere verwysing na die funksionele aspekte van beheer en organisasie, pp. 59-64 en p.172
- 19 Goosen, C.P., Die toepassing van die beginsels van Liggaamlike Opvoeding in die opleiding van die Suid-Afrikaanse Weermag, p.15 en pp.326-331
- 20 Loubser, T.J., Die plek van Liggaamlike Opvoeding in die Suid-Afrikaanse Leër, pp. 3-4 en pp. 105-107
- 21 Scholtz, G.J.L., Die fisieke fiksheid van nasionale dienspligtiges van die Suid-Afrikaanse Weermag, Suid-Afrikaanse Polisie in opleiding en skoliere in standerd tien, pp. 11-12 en pp. 142-199

HOOFSTUK 2DIE ONTLEDING VAN SEKERE BEGRIPPE MET HUL TOEPASSING IN
WEERMAGSVERBAND

	<u>Bladsy</u>
1. Inleiding.	13
2. Die Suid-Afrikaanse Weermag.	14
3. Die lede van die Suid-Afrikaanse Weermag.	15
4. Verklaring van die begrip "Weerbaarheid".	17
5. Die begrip "Sport".	19
6. Opleiding in die Suid-Afrikaanse Weermag met spesifieke verwysing na weerbaarheid en sport.	21
7. Sportdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag.	23
8. Ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag.	28
9. Verwysings.	28
- - - - -	
1. <u>Inleiding</u>	

Gesien teen die agtergrond van die bespreking van die aktualiteit van die vraagstuk is dit dus uiters noodsaaklik om 'n weerbare Suid-Afrikaanse Weermag beskikbaar te hê om die Republiek van Suid-Afrika te kan verdedig teen moontlike invalle deur ander volke. Brigadier Schönfeldt stel dit soos volg : "Dit is die onbetwisbare voorreg en plig van elke burger om in tyd van nood beskikbaar en in staat te wees om sy land te verdedig".¹⁾

Elke land het dus 'n verdedigingstruktuur tot sy beskikking om daarmee sy land te verdedig. Die aard van hierdie verdedigingstruktuur kan egter van land tot land verskil met betrekking tot die metode waarop dit funksioneer. Daar bestaan talle faktore wat 'n invloed op die organisasie kan uitoefen, byvoorbeeld mannekrag, finansies, die aard van die bedreigings en die gehalte en hoeveelheid van die krygstuig. Dit is dus op hierdie stadium noodsaaklik om 'n ontleding te maak betreffende die aard en funksies van die Suid-Afrikaanse Weermag.

2. Die Suid-Afrikaanse Weermag

Die Suid-Afrikaanse Weermag is 'n suiwer militêre organisasie wat kragtens wetgewing in die lewe geroep is om voorsiening te maak vir die verdediging van die Republiek van Suid-Afrika. Die beginsels, doelstellings en organisasie van die Suid-Afrikaanse Weermag dateer vanaf 1912, die jaar waarin die eerste Suid-Afrikaanse Verdedigingswet geproklameer is.²⁾

Die Suid-Afrikaanse Weermag bestaan uit drie Weermagsdele, naamlik die Suid-Afrikaanse Leër, die Suid-Afrikaanse Lugmag en die Suid-Afrikaanse Vloot.

2.1 Die Suid-Afrikaanse Leër

Die Suid-Afrikaanse Leër is daardie Weermagsdeel wat ons landmag verteenwoordig. Afhangende van die aard van opleiding en aanwending bestaan die Suid-Afrikaanse Leër uit verskillende korpse, byvoorbeeld artillerie, pantser, infanterie, tegniese dienste, en so meer. Vir organisasie, administrasie, opleiding en operasionele doeleindes word die lede van 'n korps in 'n eenheid saamgesnoer, byvoorbeeld 1 Spesiale Diensbataljon wat 'n pantserkorps is. Op dieselfde wyse word ook die lede van die twee ander Weermagsdele ingedeel.

2.2 Die Suid-Afrikaanse Lugmag

Die Suid-Afrikaanse Lugmag is daardie weermagsdeel wat ons land vanuit die lug verdedig om sodoende te verhoed dat ons grense vanuit die lug geskend word.

2.3 Die Suid-Afrikaanse Vloot

Die Suid-Afrikaanse Vloot is daardie weermagsdeel wat ons seegrense verdedig van moontlike aanvalle vanuit die Atlantiese en Indiese oseane.

2.4 Kommandement

Die drie gemelde Weermagsdele is in eenhede versprei en word aangetref in verskillende sentra wat versprei is oor die Republiek van Suid-Afrika. Vir organisatoriese doeleindes is die land verdeel in verskillende geografiese gebiede, soortgelyk aan die verskillende provinsies. Hierdie verskillende geografiese gebiede staan bekend as Kommandemente, elk met 'n eie hoofkwartier, wat bevel voer oor die verskillende eenhede binne die betrokke Kommandement. 'n Voorbeeld is Kommandement Oranje-Vrystaat met 'n hoofkwartier geleë in Bloemfontein en wat bevel voer oor die verskillende eenhede binne die Kommandement.

3. Die lede van die Suid-Afrikaanse Weermag

Brigadier Schönfeldt som die posisie van mannekrag in die Republiek van Suid-Afrika soos volg op : "In ons tyd van mannekragtekorte sou dit ondenkbaar en vir die land 'n finansieel - ondraaglike las wees om 'n beroepsweermag van voldoende sterkte op die been te hou".³⁾ As gevolg van die mannekragtekort in die Republiek van Suid-Afrika is ons dus verplig om behalwe die beroepsoldate, ook oor soldate te beskik wat op 'n tydelike grondslag diens verrig.

Die Suid-Afrikaanse Weermag bestaan uit die volgende lede :

3.1 Lede van die Staande Mag

Die lede van die Staande Mag is daardie lede wat op 'n permanente grondslag diens verrig in die Suid-Afrikaanse Weermag en hulle staan ook bekend as beroepsoldate. Hoewel hierdie lede gespesialiseerde opleiding ondergaan, word hulle basies aangewend om bevel te voer oor die eiendom van die Weermag en om die soldate wat op tydelike grondslag diens verrig op te lei, asook te lei wanneer oorgegaan word tot oorlogvoering. Uit die aard van die saak is hierdie element dan ook die kleinste in die Suid-Afrikaanse Weermag.

3.2 Die Nasionale Dienspligtiges

Hierdie element van die Suid-Afrikaanse Weermag bestaan uit die lede wat op 'n tydelike grondslag diens verrig en word deur middel van wetgewing verplig tot opleiding in die Weermag. Aangesien daar gepoog word om soveel as moontlik van die landsburgers 'n militêre opleiding te gee, is hierdie die grootste element van die Suid-Afrikaanse Weermag. Dié lede word so gou as moontlik na skoolverlating opgeroep vir basiese militêre opleiding wat strek oor 'n periode soos bepaal deur wetgewing. Vanaf 1977 is die periode van diensplig twee jaar. Die proses van opleiding kan beskou word as 'n proses van weerbaarmaking.

3.3 Die Burgermag

Direk na afloop van die militêre opleiding word die Nasionale Dienspligtiges toegevoeg tot eenhede van die Burgermag waarin hulle vir 'n sekere periode bly dien terwyl hulle in die burgerlike lewe werkzaam is. Die lede van die Burgermag word egter van tyd tot tyd weer opgeroep vir tydelike diens ten einde hulle op hoogte te hou van verwickelinge en ontwikkelinge op die militêre terrein. Hierdie fases van opleiding dien ook as opknapping ten einde hulle weerbaar te hou ingeval van oorlog. Hulle kanonmiddellik opgeroep word vir aanwending as soldate ter beskerming van ons land.

3.4 Die Kommando's

Dié lede van die Suid-Afrikaanse Weermag is daardie element wat nie lede is van die Staande Mag, die Burgermag, die Suid-Afrikaanse Polisie, die Spoorweg- en Hawepolisie of die Gevangenisdiens nie. Dit is dus lede wat geen basiese opleiding ondergaan het nie en dié lede word ook in eenhede saamgevoeg om sover moontlik oor kort periodes opgelei te word in die gebruik van militêre wapens as addisionele hulp ten tye van oorlog.⁴⁾

3.5 Samevatting

Die Burgermag is daardie element van die Suid-Afrikaanse Weermag wat nie voltyds in uniform staan nie, maar wat in die burgerlike lewe werksaam is. Aangesien hulle die grootste element met die meeste lede in die Weermag is, is dit uiters noodsaaklik dat ook die Burgermag voortdurend weerbaar moet wees en bly. Die aard van opleiding as Nasionale Dienspligtige moet dus van hoogstaande gehalte wees om voortdurende weerbaarheid te verseker. Dit is dus hier waar die deelname aan sport kontinuïteit met betrekking tot weerbaarheid in die hand kan werk soos later sal blyk.

4. Verklaring van die begrip "Weerbaarheid"

Aangesien hierdie navorsing handel oor die aspekte sport en weerbaarheid soos wat dit aangetref word in militêre verband met spesifieke verwysing na Suid-Afrika, is dit eerstens noodsaaklik om te let op 'n verklaring van die begrip "weerbaarheid".

Vandag word daar op so baie terreine van ons samelewing verwys na weerbaarheid, byvoorbeeld ekonomiese weerbaarheid, fisiese weerbaarheid, jeugweerbaarheid, geestelike weerbaarheid, en so meer.

4.1 Oorsprong van die begrip "weer"

In 'n etimologiese ontleding oor die oorsprong van die begrip "weer" soos wat dit voorkom in jeugweerbaarheid, kom D.J.P. Koekemoer tot die volgende gevolgtrekking: "Dit dui op 'n positiewe aangeleentheid, waar die jeug gehelp word om die hoogswaardevolle hul eie te maak en te behou. Benewens die oordrag en inskerping van absolute beginsels gaan dit ook in die opvoedingsituasies om die kind te help om sy kulturele eiendomlikhede na reg te waardeer en te stry vir sy identiteits behoud".⁵⁾

In die Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal word na die begrip "weer" verwys as 'n werkwoord soos wat dit voorkom in geweer,

betekenende keer, teëhou en afwend. Soos wat dit voorkom in weerbaar as 'n byvoeglike naamwoord word daarna verwys as geskik om te veg of strydbaar.⁶⁾ Hier tref ons dus die situasie aan waar die begrip "weer" soos wat dit voorkom in weerbaar gekoppel word aan die aspek van verdegiging in 'n militêre verband.

Die Concise Oxford Dictionary verwys na die begrip "prepare" as "preparedness" of "readiness" soos wat dit in militêre verband voorkom in "preparations for possible hostilities".⁷⁾

Ook in hierdie geval dui weerbaarheid op gereedheid vir moontlike aanvalle op die militêre terrein.

Nadat die oorsprong van die begrip "weer" soos wat dit voorkom in weerbaarheid nou ontleed is, kan ons dit soos volg saamvat: Weerbaarheid het te make met 'n proses waarin die Nasionale Dienspligtiges aanvanklik beskerm word teen negatiewe invloede en gevolglik geleer word om hierdie invloede te identifiseer deur hom vertrouwd te maak met die behoudende waardes waarvan hulle hulself moet anker teen hierdie aanslae. In die laaste instansie : Die belangrikste met betrekking tot verdediging is dat 'n wil aangekweek moet word om hierdie stryd te stry teen die gemelde negatiewe elemente.

4.2 Definisies van weerbaarheid

Soos reeds gemeld bestaan daar verskeie terreine waarop daar van weerbaarheid gepraat word en is dit nodig om na 'n paar definisies in hierdie verband te kyk.

Vir W.J. De Klerk beteken geestelike weerbaarheid die volgende: "'n Persoon is geestesweerbaar as hy oor die nodige toerusting beskik, die vaardigheid het om die toerusting te gebruik en 'n doelstelling het wat hy wil bereik. Die toets vir sy weerbaarheid lê in die effektiewe gebruik van sy toerusting".⁸⁾

G.J.J. Boshoff sien ekonomiese weerbaarheid soos volg : "Die mate waarin 'n ekonomie goedere en dienste kan laat vloei tussen die publiek en die sakeonderneming asook die mate van produktiwiteit waarmee dit gedoen word, bepaal hoe doeltreffend 'n ekonomie fungeer".⁹⁾

Vir C.J. Joubert beteken jeugweerbaarheid : "Die vermoë van elke jeugdige om sy eie gegewe weerbaarheidsmoontlikhede optimaal en sinvol te verwerklik. Optimaal dui op die kwaliteit van selfverwerkliking en sinvol op voltrekking in die lig van waardes en hul geïmplimenteerde norme wat elke persoon huldig".¹⁰⁾ Volgens Botha is "liggaamlike weerbaarheid nie 'n fisiese aangeleentheid nie; dit is 'n menslike kwaliteit waarby die totale persoon as eksistensie-in-liggaamlikheid betrokke is. In die totale persoon wees is daar natuurlik geestelike en fisiese momente te onderskei, maar dit kan nooit geskei word nie. Daarom is liggaamlike weerbaarmaking ook geestelike weerbaarmaking".¹¹⁾

Samevattend kan daar dus tot die gevolgtrekking geraak word dat weerbaarheid gaan om die mens as 'n psigo-fisiese totaliteit en dus te doen het met die optrede van die mens in verskillende situasies, wat voortspruit uit verantwoordelikhede by die mens teenoor sy God, sy volk, sy land en homself.

4.3 Samevatting

Uit die voorafgaande definisies van weerbaarheid blyk dit duidelik dat daar op alle terreine van weerbaarheid 'n middel tot 'n doel bestaan. Vir die doeleindes van hierdie studie is die deelname aan sport deur lede van die Suid-Afrikaanse Weermag die middel tot die doel, naamlik militêre weerbaarheid.

Die praktiese toepassing daarvan word in historiese verband aangetref in die volgende hoofstuk. Met betrekking tot die Suid-Afrikaanse Weermag word dit breedvoerig bespreek in hoofstukke vier, vyf en ses.

5. Die Begrip "Sport"

5.1 Oorsprong van die woord "Sport"

Die woord "sport" is afgelei van die Latynse werkwoord "disportare" wat beteken ontspanning of vermaak. 'n Verdere afleiding is gemaak van die Engelse woord "dissport" wat "skerts" of "spel" beteken en dit dui op alle vorme van ontspanning in die opelug en wat krag en vaardigheid bevorder met die oog op doelgerigte prestasie.¹²⁾

5.2 Definisies van Sport

Die "Reader's Digest Great Encyclopaedic Dictionary" sê :
 "Sport is vermaak, afleiding of plesier".¹³⁾ P.J. Rippe
 sê : "Sport is vooral middel tot recreatie".¹⁴⁾

Winkler Prins sê in die Algemene Encyclopaedie : "Sport is een, veelal individuele manifestie van lichaamskracht en vaardigheid, leidend tot een maksimum resultaat : kampioenschap of record. Zonder wedijwer is hij nie bestaanbaar".¹⁵⁾
 Uit die voorafgaande blyk dit dus dat sportdeelname 'n sekere geestesgesteldheid impliseer, waaruit die handeling voortvloei, gepaard met die hunkering na wedywering met die doel om te oorwin.¹⁶⁾

5.3 Kenmerke van Sport

5.3.1 Amateuristiese kenmerk

Die amateuristiese kenmerk van sport dui op die geestesgesteldheid waaruit die deelname geskied in teenstelling met die professionele sportman wat materialisties beloon word vir deelname. Derhalwe kan professionele deelname aan sport gesien word as arbeid, gebaseer op 'n ekonomiese grondslag, maar impliseer nie dat die professionele sportman nie ook genot uit die deelname put nie. Vir ons behels die amateuristiese deelname aan sport die waarde daarvan in terme van die geestestoestand waarin dit gedoen word tesame met die geestestoestand wat daaruit voortvloei. Die belangrikste bydrae van sport is dus om die ewewig tussen liggaam en gees te behou en sodoende 'n volkome gebalanseerde psigo-fisiese totaliteit as produk te hê.

5.3.2 Prestasiekenmerk

'n Baie belangrike kenmerk van sport is die deelname daaraan met die oog om te presteer. Hierdie prestasie kan wees teenoor opponente of teenoor vorige prestasies van die individu. Hierdie wil om te kompeteer is inherent aan die mens en is reeds by geboorte aanwesig en ontwikkel soos die mens groei. Hierdie eienskap van die mens is dan ook die motivering tot aksie en optrede en word op alle terreine van die alledaagse

lewe aangetref. Die soort sport waaraan die individu deelneem, sal afhang van die fisiese vereistes waaraan die individu voldoen, asook die sosiale aard daarvan, waarby die individu kan inskakel, om sy sosiale behoefte te bevredig.

5.3.3 Oefeningskenmerk

Uit die voorafgaande vloei die oefeningskenmerk van sport logies voort. Om te kan presteer, moet die individu voorberei deur middel van inoefening vir die verhoging van die uithouvermoë, ontwikkeling van spoed, krag en stamina. Fisies put die mens baie waarde uit hierdie element van sport en is die waarde daarvan onskatbaar vir die daarstelling van 'n gesonde lewenskragtige individu.

5.3.4 Gedragskenmerk

'n Ander wesenskenmerk van sport is die instelling op korrekte gedrag en die onderwerping aan die reëls van die spel. Hieruit vloei weer voort die dissipline en meer nog selfdissipline. Hierdie twee aspekte is in die alledaagse lewe die behoud van 'n land en volk en dus is die sportveld die teelaarde vir hierdie belangrike eienskappe in 'n samelewing.

5.3.5 Samevatting

Sport kan dus gesien word as 'n versamelnaamwoord van alle vrywillig-gekoose liggaamlike aktiwiteite wat in 'n sekere geestegesteldheid sy oorsprong het, verbind is met korrekte gedrag en omdat daar 'n vergelykingselement aanwesig is, voorbereiding of oefening vereis. ¹⁷⁾

6 Opleiding in die Suid-Afrikaanse Weermag met spesifieke verwysing na weerbaarheid en sport

Die doelwit van die opleiding in die Suid-Afrikaanse Weermag word deur kommandant De Munnik soos volg saamgevat: "Die doel

en taak van die Suid-Afrikaanse Weermag is om alle lede van die Suid-Afrikaanse Weermag toe te rus met daardie kennis, vaardighede en gesindhede wat indiwidue sowel as die lede gesamentlik daartoe in staat stel om enige militêre bedreiging die hoof te bied, enige noodtoestand of natuurramp suksesvol te kan hanteer in die beskerming en beveiliging van die Republiek van Suid-Afrika".¹⁸⁾

Dit is dus uiters noodsaaklik dat die militêre opleiding van hoogstaande gehalte moet wees ten einde 'n weerbare weermag daar te stel. Sou die proses van weerbaarmaking slegs die oordrag van militêre kennis beteken, dan sou dit nie so 'n groot probleem wees nie. Die probleem lê egter daarin dat die proses van weerbaarmaking ook 'n opvoedingsproses is waar die indiwidue opgevoed moet word na liggaam en gees. Goosen ontleed "weerbaarheid" in die militêre verband soos volg : "Militêre weerbaarheid omvat weerbaarheid as gevolg van militêre opleiding sowel as die vorming van die mens, in hierdie geval die soldaat, as geestelike liggaamlike eenheid, met ander woorde as 'n denkende, willende, handelende en doelnastrewende wese in sy verband tot homself, die weermag, sy volk en sy God".¹⁹⁾ Uit die ontleding van weerbaarheid blyk dit duidelik dat weerbaarheid gaan om die mens as 'n psigofisiese totaliteit en dus te doen het met die optrede van die mens in verskillende situasies wat voortspruit uit verantwoordelikhede by die mens teenoor sy God, sy volk, sy land en homself.

Hierdie verantwoordelikheid word vir ons pragtig saamgevat in die "Aanhef tot die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika". Daarin word verklaar dat : "... ons bewus is van ons verantwoordelikheid voor God en die mensdom; oortuig is van die noodsaaklikheid om saam te staan om die onskendbaarheid en veiligheid van ons land te beveilig; om die wet en orde daarin te handhaaf; om die geluk en geestelike en stoflike welvaart van almal te bevorder".²⁰⁾

Om hierdie verantwoordelikhede na te kom, moet die mens sekere funksies vervul op verskillende terreine in die moderne samelewing. Die aard van die funksies kan verskil met betrekking

tot die taak wat volbring moet word, dog daar behoort 'n gemeenskaplike doelwit voor oë te wees. Wat die Suid-Afrikaanse Weermag betref, is die doelwit die beveiliging van die onskendbaarheid en vryheid van ons land. Ook in die geval van die Weermag is die aard van die wapens nie noodwendig die waarborg vir die vryheid en onskendbaarheid van ons land nie, maar wel die gehalte van die soldate wat hierdie wapens moet hanteer. In die opleiding van hierdie soldate moet daar dus baie klem gelê word op die aspekte wat beter weerbaarheid in die hand kan werk soos doeltreffende militêre opleiding, geestelike en liggaamlike welsyn en voorsiening van effektiewe en genoegsame krygstuig. Vir die doel van hierdie ondersoek val die klem op sportdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid. Dit impliseer dat daar eerstens gelet moet word op die waarde wat in die Suid-Afrikaanse Weermag aan sportdeelname toegeken word.

7. Sportdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag

Sedert die totstandkoming van die Unie-Verdedigingsmag in 1912 tot voor die Eerste Wêreldoorlog in 1914 is dit nie heeltemal duidelik wat daar omtrent Liggaamlike Opvoeding in die Suid-Afrikaanse Weermag gedoen is nie. Gedurende die oorlogsjare was perdry en die lewe in die veld, gekombineer met marse en ander militêre aktiwiteite, die grootste bydraende faktore tot die fisiese welvaart van die soldaat.²¹⁾

7.1 Die periode na die Eerste Wêreldoorlog

Die vermoede dat sport as 'n vryetydsbestedingsaktiwiteit beoefen is vanaf die totstandkoming van die Unie-Verdedigingsmag in 1912 tot 1922 word bevestig deur 'n skrywe van die bevelvoerder van die Eerste Regiment, Zuid-Afrikaanse Bereden Schutters, in 1922 aan die Hoof van die Generale Staf. Daarin meld hy dat georganiseerde deelname aan sokker in sy eenheid as 'n vorm van vryetydsbesteding plaasvind en vra hy amptelike goedkeuring.

Georganiseerde sport tree op 8 Julie 1922 sterk na vore met die daarstelling van 'n militêre voorskrif waarvolgens goedkeuring verleen is dat georganiseerde sport in die opleidingsprogramme van die Staande Mag ingesluit kan word.

Die eerste ingrypende verandering ten opsigte van sport in die Weermag dateer vanaf 20 Julie 1932 met die publikasie van 'n omvattende instruksie deur die Hoof van die Generale Staf, waarin deelname aan rekreatiewe aktiwiteite as diens gekwalifiseer is. Dit het bekend gestaan as ontspanningsdiens.²²⁾

Ten einde Liggaamlike Opvoeding en die deelname aan sport op 'n meer gespesialiseerde grondslag te plaas, word sersant J.A. Wallis in 1935 na Aldershot in Engeland gestuur om kursusse in hierdie verband by te woon. In 1937 woon luitenant D.S. Pretorius ook 'n kursus by aan die "Army School of Physical Training" te Aldershot en word aangestel as offisier-instrukteur van die pasgestigte "Tak Liggaamlike Opleiding".²³⁾

Op 6 Januarie 1936 is die "Suid-Afrikaanse Staande Mag se Sportklub" gestig wat aanleiding gegee het tot die organisasie van sport op 'n uniale basis in die Suid-Afrikaanse Weermag. Na 'n studiereis oorsee aanvaar dr. D.H. Craven die pos Direkteur van Liggaamlike Opvoeding in die Staande Mag in September 1939.²⁴⁾

Hierna word majoor Craven ook aangestel op 'n spesiale onderkomitee om 'n eie liggaamlike opvoedingstelsel vir die Nasionale Adviserende Raad vir Liggaamlike Opvoeding saam te stel. In 1940 word hy ook die geleentheid gebied om sy stelsel vir spele, waarmee hy soldate fiks moes kry vir oorlogvoering, ten uitvoer te bring.²⁵⁾ Sportsoorte wat ingesluit was in hierdie program was onder andere aanraakrugby, handsokker, netbal, toutrek, jukskei en handbal.²⁶⁾

In 1942 word luitenant-kolonel Craven aangestel as bevelvoerder van die Liggaamlike Opleidingsbataljon.

Met die uitbreek van die Tweede Wêreldoorlog was die grootste probleem wat die militêre leiers moes oorbrug die lae fiksheidspeil van die soldate wat na die gevegsfront moes gaan. Om die fiksheidstandaard te verhoog, is daar besluit dat massadeelname aan sport in die normale opleidingsprogramme van alle eenhede ingesluit moes word.²⁷⁾

7.2 Die periode na die Tweede Wêreldoorlog

Op 29 Januarie 1947 het die Hoof van die Generale Staf in 'n omsendbrief bekend gemaak dat die Suid-Afrikaanse Staande Mag se Sportklub hersaamgestel is. Vordering op sportadministratiewe gebied is op 15 Februarie 1948 in die Unie-verdedigingsmag gemaak met die toepassing van 'n nuwe instruksie betreffende die organisasie en beheer van sport en rekreatiewe opleiding. Hoewel daar in uitsonderlike gevalle kompetisie tussen weermag- en burgerlike klubs toegelaat is, was die deelname basies beperk tot interne wedstryde.

Sportsoorte wat aktief beoefen was, is die volgende : atletiek, sokker, hengel, boks, pluimbal, bofbal, rolbal, krieket, skerm, gholf, gimnastiek, hokkie, handbal, yshokkie, jukskei, beredesport, rugby, skyfskiet, sagtebal, swem, muurbal, tennis, waterpolo, stoei, gewigoptel en seiljag. Fietsry word ook toegevoeg in 1950.

Hierdie tydperk wat volg op die Tweede Wêreldoorlog word gekenmerk deur die geweldige opbloeï betreffende die deelname aan sport in die destydse Unie-verdedigingsmag. Die verskeidenheid sportsoorte wat beoefen kon word, het drasties toegeneem. Uit die aard van die oefening val die klem sterk op sportsoorte met 'n fisiese eerder as 'n ontspannende waarde en geniet spansportsoorte ook baie aandag.

In hierdie tydperk word daar deur die Unie-verdedigingsmag ook na buite gewerk in 'n poging om die beeld van die Weermag na buite te dra, soos blyk uit die deelname aan burgerlike ligas. Sportsoorte wat vanaf 1958 op 'n ligabasis teen burgerlike klubs beoefen is, is : atletiek, fietsry, sokker, boks, krieket, rugby, skyfskiet, swem, waterpolo, bofbal, tennis, hokkie, beredesport, sagtebal en stoei.²⁸⁾

7.3 Die Tydperk van Spesialisasie sedert 1965

In 1966 word die "Direktoraat vir Sport en Liggaamlike Opvoedkunde in die Suid-Afrikaanse Weermag" in die lewe geroep met die aanstelling van die eerste senior stafoffisier. 'n Tweede offisier word in 1967 aangestel en dit word opgevolg met die

aanstelling van stafoffisiere vir Sport en Liggaamlike Opvoeding by die verskillende kommandemente in die Suid-Afrikaanse Weermag.

Die vereiste vir sulke offisiere is 'n graad of diploma in die Liggaamlike Opvoeding en moet verwerf word aan 'n universiteit of onderwyserskollege.

Met hierdie spesialisasie op die terrein van Sport en Liggaamlike Opvoeding en die uitbreidings wat daarmee gepaardgegaan het, word 'n nuwe sportbeleid in die Suid-Afrikaanse Weermag geïmplementeer in 1975.²⁹⁾ Die standpunt waarvan uitgegaan word, is dat die deelname aan sport, net soos enige ander vorm van opleiding, die beste resultate lewer wanneer dit op 'n gesonde georganiseerde grondslag beoefen word.

Bo en behalwe die stafoffisiere vir Sport en Liggaamlike Opvoeding by die verskillende kommandemente word daar ook sentrale sportkantore gestig te Kaapstad, Bloemfontein, Potchefstroom en Pretoria met sportadministrateurs wie se funksies die volgende is : Hulle tree op as sekretariaat vir die verskeie sportklubs binne hul gebied, help met die administrasie en organisasie van die verskillende sportsoorte, tree koördinerend op betreffende die reëlings vir plaaslike kompetisies en hou oor die algemeen toesig oor die instandhouding van sportfasaliteite, -hulpmiddels en -toerusting.

Ten einde uitvoering te gee aan die nuwe neergelegde beleid van 1975 word sportsoorte in kategorieë verdeel wat betref die deelname daaraan.

Kategorie 1 behels sportsoorte waarvan die kampioenskappe op tye moet plaasvind wat deur die Sportraad vir die Suid-Afrikaanse Weermag goedgekeur word. Hierdie sportsoorte behels atletiek, landloop, rugby, krieket, hokkie, sokker, boks, netbal en stoei.

Kategorie 2 behels sportsoorte waarvan die kampioenskappe binne 'n sekere periode gesamentlik by een sentrum moet plaasvind, een maal per jaar in die somer en een maal per jaar in die winter. Dié sportsoorte is : tennis, vlugbal, swem, muurbal, gholf, rolbal, jukskei, grootkalibergeweerskiet, seiljag, pistoolskiet, kleingeweerskiet, beredesport, pluimbal en valskermersport.

Kategorie 3 behels sportsoorte waarvoor geen weermagsdeel- of weermagskampioenskappe gehou word nie. Beoefenaars word egter toegelaat om aan burgerlike kompetisies en -kampioenskappe deel te neem. Dié sportsoorte is: fietsry, moderne vyfkamp, roei, kanovaart, karate, gimnastiek, sagtebal, judo, bofbal, gewigoptel, diepseenhengel en vliegkuns.

Die indeling in hierdie kategorieë is gedoen op grond van die aantal deelnemers per sportsoort in die Suid-Afrikaanse Weermag. In al die gemelde sportsoorte kan daar egter op kommandementsbasis in die burgerlike ligas deelgeneem word en vir hierdie doel word daar gratis vervoer, binne perke, aan die sportmanne verskaf. Dit mag verskil van kommandement tot kommandement.

Afhangende van die fasaliteite by eenhede en kommandemente word daar in al dié sportsoorte ook op intereenheid- en binne-eenhedsverband deelgeneem. Die oogmerk hier is om massadeelname te verkry wat uit die aard van sportdeelname as 'n opleidingsaktiwiteit uiters noodsaaklik is. Deesdae word 'n groot toename in die aantal deelnemers in die aantal goedgekeurde sportsoorte ervaar. Dit is 'n verblydende kenmerk, aangesien daar in bykans elke behoefte voorsien word.

Sportsoorte soos hengel, veerpylsport en snoeker word egter nêrens vermeld nie, maar sorteer onder die afdeling vryetydsbesteding wat afsonderlik deur 'n eie "Direktoraat vir Vryetydsbesteding" in die Suid-Afrikaanse Weermag georganiseer en geadministreer word.

Baie klem word gelê op deelname aan burgerlike ligas in 'n poging om die Suid-Afrikaanse Weermag ook in die burgerlike lewe te laat geld en om sodoende die beeld van die Weermag daardeur uit te bou, wat weer die vertroue van die burgerlike in die Weermag in die hand mag werk.

7.4 Samevattende historiese oorsig oor die deelname aan sport as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid

Dwarsdeur die geskiedenis word die definitiewe verband tussen sportdeelname en oorlogvoering aangetref en vind ons die voortdurende interaksie tussen hierdie twee komponente. Daar word

egter in die meeste gevalle die tendens aangetref dat 'n oplewing in die deelname aan sport eers ervaar word na 'n oorlog, nadat leemtes met betrekking tot die fisiese en psigiese toestand van soldate geïdentifiseer is.

8. Ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag

Ontspanningsdeelname is die terrein van die afdeling Vryetydebesteding in die Suid-Afrikaanse Weermag. Hier word grootliks aandag geskenk aan passiewe ontspanningsaktiwiteite met die klem op aktiwiteite soos skaak, snoeker, veerpyltjies, kaartspel ensovoorts. Bywoning van konserte, opvoerings, filmvertonings, en die optrede van gaskunstenaars geniet ook aandag. Skrywer identifiseer hier 'n geweldige leemte in georganiseerde deelname aan ontspanningsaktiwiteite wat aktief beoefen word. Hierdie aspek sal later in die studie breedvoerig bespreek word. In die volgende hoofstuk word die geskiedkundige ontwikkeling van sport- en ontspanningsdeelname as bydraende faktore tot beter weerbaarheid bespreek.

9. Verwysings

- 1 Schönfeldt, B.J., "Waarom diensplig" soos gepubliseer in Paratus, Desember 1975, p.4
- 2 Goosen, C.P., Die toepassing van die beginsels van Liggaamlike Opvoeding in die opleiding van die Suid-Afrikaanse Weermag, p.10
- 3 Schönfeldt, B.J., op cit., p.5
- 4 Goosen, C.P., op cit., p.12
- 5 Koekemoer, D.J.P., "'n Wesensanalise van jeugweerbaarheid en die verwerkliking daarvan in opvoedingssituasies", soos aangehaal deur Roos, S.G., uit Botha, J.L., e.a., Jeugweerbaarheid, pp.30-33
- 6 Schoonees, P.C., e.a. Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal, p.1045
- 7 Fowler, H.W. en Fowler, F.G., The Concise Oxford Dictionary, p.961
- 8 De Klerk, W.J., "Wat is geestesweerbaarheid?" soos gepubliseer in Mondstuk, April 1974, p.3
- 9 Boshoff, G.J.J., "Militêre en ekonomiese weerbaarheid as interafhanklike aspekte van die R.S.A. se strategiese postuur", Toespraak Herdrukdiens, No.3/76, p.1
- 10 Botha, J.L., e.a., op cit., p.2

- 11 Botha, J.L., "Liggaamlike weerbaarheid", soos gepubliseer in Paratus, September 1974, p.34
- 12 Grosheide, F.W. en Van Itterzon, G.P., Christelike Encyclopedie, Vol.6, p.236
- 13 The Reader's Digest Great Encyclopedic Dictionary 1964, p.856
- 14 Rippe, P.J., Nieuwe banen in Lichamelijke Opvoeding en Sport, p.122
- 15 Prins, W., Algemene Encyclopedie, No.12, p.242
- 16 Brüssow, A.V., Aantekeninge oor die beginsels van ontspanning, p.9
- 17 Van der Merwe, I.R., "Die universiteit en sport" soos gepubliseer in Soewenier-Program U.V. 1954, p.19
- 18 De Munnik, E.O., "Doelwitopleiding" soos gepubliseer in Paratus, Augustus 1973, p.8
- 19 Goosen, C.P., op cit., p.15
- 20 "Aanhef tot die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika", Wet 32 van 1961.
- 21 Loubser, T.J., Die plek van Liggaamlike Opvoeding in die Suid-Afrikaanse Leër, p.65
- 22 Geyer, G.J., "Historiese oorsig oor die ontwikkeling van sport in die Suid-Afrikaanse Weermag" soos gepubliseer in Militaria, Vol. 4/1, 1973.
- 23 Loubser T.J., op cit., p.98
- 24 Ibid, p.99
- 25 Geyer, G.J., Liggaamlike Opleiding in die Unie-Verdedigingsmag 1912-1946, p.176
- 26 Goosen, C.P. op cit., p.183
- 27 Geyer G.J., 'n Onderzoek na sport as 'n fisiek-rekreatiewe opleidingsaktiwiteit in die Suid-Afrikaanse Weermag met besondere verwysing na die funksionele aspekte van beheer en organisasie, p.107
- 28 Geyer, G.J., "Historiese oorsig oor die ontwikkeling van sport in die Suid-Afrikaanse Weermag", soos gepubliseer in Militaria, Vol4/1, 1973.
- 29 "Nuwe sportbeleid van die Suid-Afrikaanse Weermag" soos gepubliseer in S.A.W.O., 30/75

HOOFSTUK 3

DIE GESKIEDKUNDIGE ONTWIKKELING VAN SPORT- EN ONTSPANNINGSDEEL-
NAME AS BYDRAENDE FAKTORE TOT BETER WEERBAARHEID

	<u>Bladsy</u>
1. Die Primitiewe Tydperk.	30
2. Die Antieke Tydperk.	32
3. Die Donker Middeleeue.	34
4. Die Ridderwese.	35
5. Die Renaissance.	36
6. Opvoedkundige Nasionalisme.	39
7. Samevatting.	53
8. Verwysings.	54

- - - - -

1. Die Primitiewe Tydperk

Gedurende hierdie tydperk het die omgewing groot eise aan die mens gestel. Die ontwikkeling van krag, uithouvermoë, beweeglikheid en die beoefening van sekere vaardighede was vir hom noodsaaklik om voedsel te bekom, aanslae van die natuur te oorleef, asook om aggressiewe en verdedigende hoedanighede aan te kweek.¹⁾

1.1 Egipte

Die Egiptenare word beskryf as 'n volk wat vrede nagestreef het, dog ongeveer in die jaar 1,500 voor Christus verower hulle 'n gebied wat strek vanaf Ethiopië in die suide tot die Eufraatrivier in die ooste.²⁾

1.1.1 Opleiding

Die gedeelte van die bevolking wat bestempel kan word as soldate het sport beoefen wat gerig was op militêre hoedanighede om sodoende vaardighede met betrekking tot oorlogvoering te ontwikkel. Jong seuns is na opleidingskampe gestuur waar hulle strawwe opleiding in die hantering van wapens ontvang het en

waar oefeninge gerig op die ontwikkeling van spoed, krag, soepelheid en beweeglikheid deel van die opleidingsprogram gevorm het. Klem is gelê op stoei, swem, oorlogsdanse en jag. Kompetisies in gewigoptel, stokgevegte en tweegevegte is ook ingesluit.³⁾

1.1.2 Samevatting

'n Aspek van belang is, ongeag die feit dat die Egiptenare vrede nagestreef het, hulle tog vir kort periodes in die geskiedenis betrokke was by oorlogvoering. Hulle het egter van huursoldate gebruik gemaak.⁴⁾

Dit is verder duidelik dat sportdeelname in hierdie tyd nie 'n opbloeï ondervind het nie en dat dit weinig bygedra het tot beter weerbaarheid.

1.2 Persië (Iran)

Die Perse was 'n volk wat beskik het oor goeie jagters, kundige ruiters en brawe soldate. Onder die leiding van koning Cyrus die Grote is 'n geweldige leër opgebou en is die een land na die ander verower. Aan die einde van Cyrus se heerskappy in 529 voor Christus het die Perse hul grondgebied uitgebrei vanaf die Indusrivier tot teen die Egeïese See.⁵⁾

1.2.1 Opleiding

Opleiding was basies moreel-opbouend en fisies van aard. Op die ouderdom van ses jaar is die seuns se opvoeding deur die staat oorgeneem en het die klem geval op fisiese- en militêre opleiding. Landloop, slingervelgooi, pyl en boogskiet en spiesgooi het die kern gevorm. Op sewejarige ouderdom neem onderrig in perdry 'n aanvang met die klem op skietkuns en worpe op volle galop. Hierop volg die deelname aan jagtogte wat onderneem is in uiterste temperatuur met die minimum voedsel. Hierdie sisteem van opleiding het daartoe bygedra dat die Perse oor die beste leër in Asië beskik het. Dit blyk uit die talle verowerings op militêre gebied.⁶⁾

1.2.2 Samevatting

In teenstelling met die Egiptenare was die Perse 'n strydslustige volk en oorlogvoering was vir hulle 'n lewenswyse. Hier tref ons ook vir die eerste maal die behoefte tot beter weerbaarheid aan. Die sisteem vir die opleiding van hul soldate getuig hiervan. Die Sportsoorte wat beoefen is, was almal gerig op beter weerbaarheid op die fisiese terrein en het 'n integrerende deel van die opleidingsprogram gevorm.

2 Die Antieke Tydperk

Hierdie tydperk word gekenmerk deur 'n geweldige verhoging in die beskawingspeil. Die Grieke neem die leiding in hierdie verband. Liggaamlike Opvoeding het ook 'n baie pertinente rol vervul in die opvoeding.⁷⁾

2.1 Griekeland

In die agste eeu voor Christus het Sparta begin om deur middel van oorlogvoering hul grondgebied te vergroot. Hulle het uiteindelik ook die onderste gedeelte van die Griekse Skiereiland verower. Dit het meegebring dat 9 000 Spartane oor 250 000 verowerdes moes regeer wat die hoogste graad van weerbaarheid geverg het. Om hierdie posisie te kon handhaaf, het alle burgers van Sparta slegs een beroep beoefen, naamlik om die staat as 'n soldaat te dien.⁸⁾

In Athene het die klem nie slegs geval op militêre vaardighede en braafheid nie, maar is daar ook gepoog om ander eienskappe te ontwikkel wat sou bydra tot die vreedsame vooruitgang van die volk. Die Spartane was dus baie meer gerig op weerbaarheid en oorlogvoering as die Atheners.

2.1.1 Opleiding

Wat die Spartane betref, was die doel van hul opleiding om sterk, gesonde, aggressiewe en jong soldate op te lei. Hulle was gedissiplineerd in die militêre lewe en het die ongerief en pyn wat gepaardgaan met oorlogvoering die hoof gebied.⁹⁾

Militêre opleiding vir seuns het reeds op die ouderdom van ses jaar begin.¹⁰⁾ Aanvanklik is klem gelê op hardloop en swem ten einde die liggaam te ontwikkel en die beenspierre te versterk. Balspele is aangewend om die arms te ontwikkel. Hierdie oefeninge is gaandeweg verswaar tot op die stadium waar militêre vaardighede soos spiesgooi, boks en stoei in die program ingesluit is. Pankratium, 'n kombinasie van vuus- en worstelwedstryde, is ook aangemoedig om te dien as toets vir hul vaardigheid.¹¹⁾

In Athene het die militêre opleiding slegs vir twee jaar geduur, mits daar nie 'n vooruitsig vir oorlogvoering was nie en het op agtienjarige leeftyd in aanvang geneem.¹²⁾ Sportsoorte soos landloop, spronge, werpskyf, spiesgooi en stoei is beoefen.

2.1.2 Samevatting

Sport is in Sparta uitsluitlik beoefen ten einde beter weerbaarheid op die militêre terrein in die hand te werk. Hierdie weerbaarheid was egter steeds gerig op die fisiese waarde wat voortspruit uit die deelname aan sport.

Betreffende sportdeelname in Athene val die klem nie slegs op militêre weerbaarheid nie, maar is die kompetisiegees aangewakker. 'n Gevolg hiervan is die instelling van die eerste Antieke Olimpiese Spele in die jaar 776 voor Christus wat daarna elke vier jaar plaasgevind het.¹³⁾

2.2 Die Romeine

Oorlogvoering met die doel om grondgebied te verower, was aan die orde van die dag vanaf 509 voor Christus tot 27 voor Christus met die totstandkoming van die Romeinse Ryk. Vroeë Romeinse opvoeding was van morele en militêre aard, eerder as die ontwikkeling van die intellek.

Deur middel van oorlogvoering het die Romeinse leër dié leër van die Antieke tydperk geword met geweldige groot grondgebied, rykdom en aansien, dog dit lei ook tot interne spanning

en sosiale disintegrasie.¹⁴⁾

2.2.1 Opleiding

Die uitsluitlike doel van die opleiding was die daarstelling van weerbare soldate vir oorlogvoering. Sportsoorte wat deel van die opleidingsprogram gevorm het, was hardloop, spronge, spiesgooi, swem, skerm, pyl en boogskiet en perdry. Hierdie sportsoorte stem baie ooreen met dié beoefen in Griekeland en beoefening geskied reeds voor aanmelding vir militêre diens.¹⁵⁾ Marsjeer in die vorm van roetemarse het algemeen voorgekom en afstande van tot dertig km is so dikwels as drie maal per maand afgelê. By die Romeine word die eerste professionele leër aangetref. Dit spruit voort uit rykdom soos verkry uit die talle verowerings deur middel van oorlogvoering.¹⁶⁾

2.2.2 Samevatting

'n Aspek wat vir die eerste maal in die geskiedenis na vore tree, is rykdom. Die klem val egter steeds op die fisiese waardes van die deelname aan sport as middel tot beter weerbaarheid.

3 Die Donker Middeleeue

Die opkoms van die Middeleeuse Christendom het as doel die onderwerping van die liggaam met sy luste en begeertes deur middel van goddelike bepeinsing. 'n Baie interessante aspek van hierdie tydperk is die feit dat die mense 'n morele verpligting gevoel het om nie deelname aan oorlogvoering te hê nie.¹⁷⁾

3.1 Opleiding

As gevolg van die leuse van daardie tyd, naamlik dat God net belangstel in siele en nie in liggame nie, tref ons 'n agteruitgang aan in Liggaamlike Opvoeding. Die negatiewe houding het selfs daartoe gelei dat Theodosius in 394 na Christus

die Olimpiese Spele afgeskaf het. Liggaamlike Opvoeding het geen plek op die skoolrooster van die Middeleeue gehad nie, aangesien dit oorheers was deur Asketisme.¹⁸⁾ In hierdie tyd het sportdeelname dus geen rol gespeel met betrekking tot opleiding nie.

3.2 Samevatting

Drankmisbruik, dobbelary en opstande was aan die orde van die dag aan die universiteite in hierdie tydperk.¹⁹⁾ Dit kan moontlik toegeskryf word aan 'n gebrek aan nuttige vryetydsbesteding waarvan sportdeelname moontlik 'n baie belangrike rol kon vervul. Samevattend kan die stelling dus gemaak word dat sportdeelname gedurende hierdie tydperk nie begedra het tot beter weerbaarheid nie, aangesien daar geen behoefte daaraan bestaan het nie.

4. Die Ridderwese

Met die invalle deur die Germaanse barbare het 'n sentrale regering in Europa onmoontlik geword en het Feodalisme²⁰⁾ met 'n sosiale, ekonomiese, militêre en politieke sisteem ontstaan. Private oorlogvoering was aan die orde van die dag sodat edelmanne genoodsaak was om hulself te verdedig en om verskanste kastele te bou. Soldate moes opgelei word om die edelmanne te beskerm en hul besittings te verdedig. Die soldate was bekend as ridders.²¹⁾

4.1 Opleiding

Liggaamlike Opvoeding was die kern van die opvoedingsprogram en alle oefening was aanvanklik gerig op die versterking van die liggaam soos wat dit aangetref word by die jong seuns. Vir die skildknaap²²⁾ word uithouvermoë toegevoeg tot die program en alle oefeninge en spele is gerig op oorlogvoering. Dissipline was ook uiters belangrik. By die Ridders word baie tyd afgestaan aan die ontwikkeling van tegnieke wat noodsaaklik is vir oorlogvoering. 'n Militêre sportsoort wat groot

aanhang geniet het, was skynoorlog waar een groep 'n vesting verdedig teen 'n ander groep wat die aanvalswerk doen. Dit het beter hantering van wapens in die oorlogsituasie in die hand gewerk. Bakspel en skaak is ook gespeel in die vryetyd en wanneer die weer onguur was. Gedurende hierdie periode is daar ook toernooie gehou waar ridders in oorlogstegnieke teen mekaar opgetree het in die vorm van kompetisiesport en vertonings. Hierdie toernooie was aan die orde van die dag wanneer 'n belangrike militêre of politieke vergadering plaasgevind het.²³⁾ Dit mag wees dat die krygsvernuf geopenbaar tydens die toernooie, as aanduiding moes gedien het van die staat van militêre weerbaarheid waarin die soldate verkeer het. Met die afname van die Ridderwese as 'n militêre sisteem het die toernooie waar skyngengegte plaasgevind het hul waarde as denkbeeldige oorlogvoering verloor en is dit aangewend as middel tot ontspanning tot die einde van die 16de eeu.²⁴⁾

4.2 Samevatting

Sportdeelname was in hierdie tydperk ook basies gerig op die fisiese ontwikkeling van die mens ten einde 'n beter soldaat daar te stel. Dit was dus gerig op beter weerbaarheid. Die klem het egter nog nie geval op die mens as 'n psigo-fisiese totaliteit nie, dog hier tref ons die belangstelling in skaak en bakspel aan wat ontspannende aktiwiteite is. Dit vind egter nie georganiseerd plaas nie.

5 Die Renaissance

Die Renaissance is die tydperk van oorgang van die Middeleeue na die moderne tyd in die Europese geskiedenis. Met die Renaissance kry ons 'n herlewing van Kuns en Wetenskap as gevolg van die studie van die Antieke Griekse en Romeinse kulture wat in die 14de eeu in Italië begin het en oor die hele Europa versprei het. Dit staan ook bekend as Humanisme.²⁵⁾ Die Humanisme kan onderverdeel word in die Realistiese Humanisme, die Sosiale Realisme en die Sintuiglike Realisme.

5.1 Die Realistiese Humanisme

Soos die naam aandui, word die studie van die reële waardes in die lewe voorgestaan waarin die fisiese welstand van die indiwidu geprogageer word. Soos baie ander opvoeders van hul tyd was Francois Rabelais (1483 - 1553) en veral John Milton (1608 - 1674) ook die mening toegedaan dat die man steeds erken word as die soldaat en 'n leier ten tye van oorlog. Dus moet die man daarvoor toegerus wees.²⁶⁾

5.1.1 Opleiding

Die program vir Liggaamlike Opvoeding, soos voorgestaan deur Milton, was bykans uitsluitlik militêr van aard: "The exercise which I commend first, is the exact use of their weapons, to guard, and to strike safely with edge or point They may be also practised in all locks and gripes of wrestling wherein Englishmen were won't to excel, as need may often be in fight to tug, to grapple, and to close".²⁷⁾

5.1.2 Samevatting

Opmerklik is die feit dat Milton se idees met betrekking tot Liggaamlike Opvoeding ontstaan het in 'n tydperk toe daar burgeroorlog geheers het en dit kon moontlik bygedra het tot die militêre aard daarvan. Die Realistiese Humanisme het nie die rekreatiewe waarde van sportdeelname besef nie en is slegs beoefen met die oog op die fisiese waarde daarvan.²⁸⁾

5.2 Die Sosiale Realisme

Michel de Montaigne (1533 - 1592) was 'n Franse skrywer wat geleef het gedurende die periode van godsdienstige vervolging en was 'n verteenwoordiger van Sosiale Humanisme. Vir hom, sowel as ander Sosiale Realiste, was die doelwit die kombinasie van die emosionele, die geestelike, die liggaamlike en die intellek om 'n psigo-fisiese totaliteit daar te stel wat in staat sou wees om te voldoen aan die eise wat aan hom gestel word.²⁹⁾

5.2.1 Opleiding

In sekere opsigte het Montaigne vir Locke beïnvloed met betrekking tot sy siening dat oefeninge moet dien as 'n hardmaakproses. Die Liggaamlike Opvoedingsprogram was so saamgestel dat die jeugdige in staat sou wees om 'n energieke en aktiewe lewe te lei. Montaigne bepleit deelname aan hardloopnommers, stoei, dans, jag, perdry en skerm.³⁰⁾

5.2.2 Samevatting

Vir die eerste maal word die siening dat die mens 'n psigofisiese totaliteit is, aangetref. Hoewel al die sportsoorte, behalwe dans, soos voorgestel deur Montaigne, direk verband hou met beter weerbaarheid was dit nie spesifiek gerig op oorlogvoering nie. Indirek het dit dus bygedra tot beter weerbaarheid.

5.3 Die Sintuiglike Realisme

Hier tref ons die gedagte aan dat opvoeding deur middel van die sintuie moet geskied, naamlik die gehoor, die gevoel, die smaak en die gesig. Richard Mulcaster (1531 - 1611) erken die waarde van oefening as 'n middel tot rekreasie en militêre weerbaarheid, dog hy stel meer belang daarin om die liggaam op te voed vir goeie gesondheid. Fisiese fiksheid was dus die doelwit.

John Comenius (1593 - 1670) sluit by Mulcaster aan en gaan selfs verder. Hy sien deelname aan spel as 'n natuurlike opvoedkundige proses en sê dat deur die kind sy deelname aan spel te ontsê, 'n wanbalans sal ontstaan tussen liggaam en gees. Hy het ook groot vertroue openbaar in die opvoedingsproses en wou die individu by die samelewing inskakel.³¹⁾

5.3.1 Opleiding

Volgens Comenius was die sportsoorte wat deur die Sintuiglike

Reëliste beoefen was hardloopnommers, spronge, stoei en bal-spele. Hoewel Comenius skerm, dans en perdry belet het om sodoende totaal weg te breek van die Ridderswese, sien ons dat Mulcaster tog die sportsoorte nie verwerp het nie. Comenius het ook van die standpunt uitgegaan dat almal dieselfde opvoeding moes ontvang, ongeag hulle sosiale stand.³²⁾

5.3.2 Samevatting

Mulcaster besef die waarde van opvoeding, waaronder sportdeelname sorteer, as middel tot rekreasie en weerbaarheid, dog dit lyk nie of hy besef het dat rekreasie ook bydra tot beter weerbaarheid nie, aangesien hy dit as twee losstaande komponente beskou het. Die klem val egter steeds op fiksheid. Ons tref dus nou die situasie aan dat daar indirek erkenning gegee word aan die rekreatiewe waarde van sportdeelname as middel om weerbaarheid te bevorder.

Hoewel Comenius die sportsoorte wat eie aan die Ridderwese was, belet en sodoende wegbreek van militêre weerbaarheid, dra hy weer op 'n ander wyse by om die belangrikheid van weerbaarheid onder die aandag te bring. Die feit dat hy nie diskrimineer op grond van sosiale stand met betrekking tot opvoeding nie, is 'n geweldige deurbraak in die sin dat dit 'n nasionale gevoel daarstel wat onontbeerlik is vir beter weerbaarheid.

6 Opvoedkundige Nasionalisme

In die negentiende eeu ontstaan die gedagte dat opvoeding die mees effektiewe metode is vir die daarstelling van voorspoed en vooruitgang van 'n nasie. Opvoeding op nasionale vlak met burgers wat lojaal is aan die staat en bereid is om te werk vir die staat het daaruit voortgevloei. Dit gee aanleiding tot die Opvoedkundige Nasionalisme wat verkry word deur indoktrinasie wat die betrokke staat se politieke ideologie betref, die ontwikkeling van die vermoë en wil om te veg vir volk en vaderland en deur sosiale homogeniteit te handhaaf.³³⁾

Opvoedkundige Nasionalisme het van land tot land verskil as gevolg van politieke, godsdienstige, staatkundige en ander faktore.

6.1 Opvoedkundige Nasionalisme in Denemarke

Die behoefte in Denemarke aan sterk, patriotiese manne om die land te verdedig in die stormagtige Napoleontiese tydperk, asook die Deense liefde vir sport, het gedien as vrugbare teelaarde vir vooruitgang op hierdie terrein. Dit gee daartoe aanleiding dat die klem in die Liggaamlike Opvoedingsprogram val op die daarstelling van goeie soldate. Die uitstaande leier van daardie tyd was Frans Nachtegall (1777 - 1847). In 1804 ontstaan die behoefte in Denemarke vir 'n groter en beter opgeleide leër en vloot en dit gee aanleiding tot die stigting van die "Militêre Gimnastiek Instituut" met Nachtegall as die eerste direkteur. Met die vernietigende oorlog van 1864 tussen Denemarke, Oostenryk en Pruise het 'n hernude belangstelling in gimnastiek ontstaan met nasionale verdediging as doelwit. In hierdie tyd het sportdeelname geweldig toegeneem.

Vanaf 1900 word daar weg beweeg van die militêr-georiënteerde gimnastiek. Niels Bukh (1880 - 1948) het die Sweedse Lingstestem in Denemarke geprogageer en die enigste verband met militarisme in sy program was die feit dat marsjeer, gepaardgaande met sang, toegepas is.³⁴⁾

6.1.1 Opleiding

Beter organisasie en eenvormigheid in die Liggaamlike Opvoeding is aangetref met die militarisering van die program. Oefeninge is gedoen op bevel wat eenvormige en presiese bewegings tot gevolg gehad het. Klem is gelê op spronge, paalspring, hardloop, balanseeroefeninge, swem, toutrek en militêre dril oefeninge. Die militêre aard van die oefeninge gee aanleiding tot 'n afname in belangstelling in Liggaamlike Opvoeding.³⁵⁾

6.1.2 Samevatting

Hier word die verband tussen die behoefte aan beter weerbaarheid en die toename in belangstelling in Liggaamlike Opvoeding as middel tot 'n doel weer waargeneem, soos so dikwels in die geskiedenis aangetref word.

Die sportsoorte wat beoefen word, dra weer by tot versterking van die fisiese toestand van die bevolking. Die afname in belangstelling kan toegeskryf word aan die militêre aard van die oefenstof. Dit is nie op 'n indirekte wyse aangewend nie. Die tendens dat, wanneer daar nie 'n militêre bedreiging heers nie, belangstelling afneem, is ook hier van toepassing soos herhaaldelik in die geskiedenis waargeneem word. Daar kan dus beweer word dat sportdeelname periodiek, wanneer die behoefte ontstaan het, wel 'n bydrae gelewer het tot beter weerbaarheid, dog met die klem op die fisiese toestand van die bevolking.

6.2 Opvoedkundige Nasionalisme in Swede

Net soos in die geval van Denemarke was die Sweedse sisteem van Liggaamlike Opvoeding aanvanklik militêr-georiënteerd as gevolg van militêre bedreigings. Met 'n afname in die bedreigings is die militêre aard van die oefenstof verwerp en is die program so gewysig ten einde by te dra tot nasionale voorspoed en vooruitgang.

Die feit dat Swede deur Frankryk en Rusland verslaan is en deur Engeland verwerp is en die state Finland en Pomerania in die proses verloor het, het vir Per Hendrik Ling (1776 - 1839) gestimuleer om 'n program vir Liggaamlike Opvoeding daar te stel ten einde brawe en weerbare burgers te verkry. Met die aanstelling van Ling as skermmeester by die "Royal Military School" stel hy voor dat 'n nasionale instituut vir Liggaamlike Opvoeding gestig word ten einde die Sweedse volk fisies beter weerbaar te maak. Dit gee aanleiding tot die stigting van die "Royal Central Institute of Gymnastics" in 1814 te Stockholm.³⁶⁾ Die instituut se onmiddellike doelwit was 'n militêre gimnastiekprogram in belang van nasionale

verdediging. In vredestryd tref ons weer eens 'n afname in die militêr-georiënteerde gimnastiek aan. In 1938 publiseer hy 'n handboek oor sy oefenstof "Soldat-Undervisning i Gymnastik och Bajonettfütning".³⁷⁾

In die middel van die twintigste eeu word 'n sterk behoefte vir deelname aan sport en ontspannende aktiwiteite in Swede aangetref.

6.2.1. Opleiding

Ling het sy oefenstof in vier kategorieë opgedeel, naamlik die pedagogiese, estetiese, militêre en mediese. Op die laaste twee is egter die meeste klem gelê.

Gedurende die periode 1836 tot 1838 publiseer Ling sy handboeke vir militêre gimnastiek en skerm met bajonette soos deur die Sweedse leer toegepas. Dit het ook na ander lande versprei.

Selfs in die twintigste eeu vorm gimnastiek nog die kern van die Sweedse Liggaamlike Opvoeding, dog deelname in balspele en ander sportsoorte tree in hierdie tydperk op die voorgrond. Die militêre aard van die oefenstof wat in die periode 1940 tot 1945 weer aangetref is, is weer verwerp na die Tweede Wêreldoorlog. Vandag kry ons die tendens dat sportsoorte wat krag vereis baie gewild is, byvoorbeeld stoei, boks, gewigoptel en toutrek. Skietkuns word ook op groot skaal beoefen en word deur die staat aangemoedig.³⁸⁾

Die Swede het ook vir baie jare die moderne vyfkamp op die Olimpiese Spele oorheers - 'n sportsoort wat vandag nog met die Weermag geassosieer word.

6.2.2 Samevatting

Soos in die geval van Denemarke is daar ook 'n opbloei in militêr-georiënteerde sport. Liggaamlike Opvoeding is in Swede aangetref slegs as daar sprake was van oorlog. 'n Interessante aspek is die klem wat vandag gelê word op sportsoorte wat indirek verband hou met beter weerbaarheid. Dit is opmerklik dat die sportsoorte nie in hierdie lig erken word nie.

6.3 Opvoedkundige Nasionalisme in Engeland

So vroeg as die jaar 1200 het skrywers al menings gelig omtrent die waarde van sportdeelname. Die entoesiasme vir sport lei daartoe dat baie nuwe sportsoorte ontstaan en dat die reëls vir sportsoorte wat van ander lande verkry is, gewysig word om die Engelse te pas.

Met die verwatering van feodalisme, die middeleeuse Europese leenstelsel in Engeland, verdwyn die ridderlike sportsoorte om plek te maak vir pyl en boogskiet, 'n sportsoort wat beskou is as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid.³⁹⁾

Die behoefte het by die Engelse Weermag ontstaan vir die daarstelling van 'n sisteem vir Liggaamlike Opvoeding. Die bydraes gelewer op die gebied van militêre opleiding moes gekombineer word met dié gelewer op die gebied van kompeterende sport. In 1822 word die dienste verkry van P.H. Clias, 'n Switserse militêre offisier en een van Guts Muths se leerlinge. Hy was in beheer van alle Liggaamlike Opvoeding by militêre- en vlootskole.⁴⁰⁾ Sy teorieë en metodes het grootliks ooreengestem met die van Guts Muths en ander Duitsers.

Archibald Maclaren (1820 - 1884), 'n Skot van geboorte, keer in 1858, nadat hy in Europa gestudeer het, terug na Engeland en word in 1860 aangestel om Liggaamlike Opvoeding in die Weermag te reorganiseer.⁴¹⁾ Hy stel 'n handboek saam, naamlik "A Military System of Gymnastic Exercises".⁴²⁾ Hy was ook verantwoordelik vir die opleiding van 'n groep militêre offisiere. Na hulle opleiding keer hulle terug na die militêre instituut te Aldershot om weer ander offisiere op te lei. Aan die einde van die negentiende eeu vind die toepassing van die Sweedse sisteem vir Liggaamlike Opvoeding inslag. In 1900 het Engeland vyf-en-twintig persent van die wêreld beheer. Die twee wêreldoorloë, die depressie van 1930 en die sogenaamde "Battle of Britain" vanaf 1940 tot 1941 het Engeland geweldig hard getref. In die kwarteeu na die Tweede Wêreldoorlog was Engeland 'n leier op handels- en industriële gebied, dog as militêre leier was hulle dae getel. Na 1950 word 'n toename in vryetyd aangetref en kry ons die tendens dat die Engelse met hul natuurlike liefde vir sport al meer

fisiese aktiwiteite beoefen.⁴³⁾

6.3.1. Opleiding

Hoewel sportdeelname aanvanklik hoog geag was as middel tot beter weerbaarheid uit 'n opleidingsoogpunt was Maclaren die mening toegedaan dat opvoedkundige gimnastiek 'n groter bydrae lewer om die fiksheidstandaard van die Britse volk te verhoog. Sy boek "A System of Physical Education" wys daarop dat sportdeelname 'n middel tot rekreasie en nie opvoedkundig van aard is nie.⁴⁴⁾

Dit lei daartoe dat die klem vir sportdeelname val op die rekreatiewe waarde wat daaruit voortspruit.

6.3.2 Samevatting

Die stelling kan beslis gemaak word dat sportdeelname, wat aanvanklik beskou was as deel van die opvoedingsproses, wel daartoe bygedra het dat Engeland soveel sukses op militêre gebied kon behaal en bykans 'n kwart van die wêreld kon regeer. Met die miskenning van die opvoedkundige waarde van sport tref ons die situasie aan dat Engeland, as militêre mag, aansien verloor en beheer verloor oor baie van die eertydsverworwe state.

Dit blyk dus dat sportdeelname wel aan die einde van die negentiende eeu 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid in die Britse Weermag was.

6.4 Opvoedkundige Nasionalisme in Frankryk

Kolonel Francisco Amoros (1770 - 1848) en Phokion Clias (1782 - 1854) het deur middel van gimnastiek gepoog om militêre potensialiteite by die jeug te ontwikkel. Frankryk het nie 'n spontane belangstelling in Liggaamlike Opvoeding geopenbaar nie, maar het tog die waarde van 'n Liggaamlike Opvoedingsprogram gesien as iets wat in die verdedigingsbehoefte kon voorsien. Dit sou in nasionale belang wees.⁴⁵⁾ Na die Revolusie in 1848 het Liggaamlike Opvoeding gekwyn, maar weer herleef

na die Frans - Pruïsiëse oorlog van 1870. Baron Pierre de Coubertin (1863 - 1937) het gehoop om deur middel van sport 'n nuwe Franse geslag daar te stel wat sal beskik oor fiksheid, morele dissipline en selfbeheer, ten einde die eer en integriteit van die land te handhaaf. Na die Eerste Wêreldoorlog was die oogmerk van nasionale sportliggame in Frankryk om deur middel van sportdeelname patriotisme in die hand te werk. Na die Franse neerlaag in die Tweede Wêreldoorlog val die klem vir sportdeelname ook op die rekreatiewe, sosiale en morele waardes van sportdeelname met as hoofdoel die bevordering van nasionalisme, 'n gedagte wat vandag nog gehuldig word.

Die Eerste Wêreldoorlog het ook daartoe bygedra dat 'n ander groot waarheid tot die Franse deurdring, naamlik dat mense van alle sosiale stande sy aan sy moes veg in die oorlog tot voordeel van Frankryk. Dit lei daartoe dat eenvormige opvoeding aan alle sosiale stande in Frankryk verskaf word.⁴⁶⁾

6.4.1. Opleiding

Vir 'n periode van bykans 'n eeu vanaf 1852 tot 1945 het militêre personeel in Joinville sport in Frankryk dikteer. In 1946 is dit vervang met die Militêremagtesportsentrum, daarna deur die Joinville-bataljon en later vanaf 1960, deur die Gekombineerdemagtesportgroep van Joinville. Vandag is dit gesetel in Fontainebleau.⁴⁷⁾

6.4.2. Samevatting

Soos in die geval van Duitsland is sportdeelname gesien as middel ten einde eenheid op nasionale vlak te bereik. Sportdeelname dra ook by tot eenheid op nasionale vlak. In die geskiedenis van Frankryk het sportdeelname ook bygedra tot beter weerbaarheid, dog net soos soveel kere in die geskiedenis, is dit eers besef en toegepas nadat die oorlog verby is, dit wil sê in die herstelfase en nie in die voorbereidende fase soos wat dit behoort te wees nie. Met dié studie word dan ook beoog om die noodsaaklikheid van sportdeelname as 'n

bydraende faktor tot beter weerbaarheid te beklemtoon soos dit van toepassing is in die voorbereidende fase.

6.5 Opvoedkundige Nasionalisme in Duitsland

Ons tref die eerste tekens van nasionalisme aan by Friederick Ludwig Jahn (1778 - 1852). Die druk van die Napoleontiese oorloë beweeg hom om 'n bydrae te lewer tot eensgesindheid in Duitsland. Dit blyk uit sy literêre werk "German Nationality".⁴⁸⁾

Hy was bewus van die waarde van deelname aan sport en spele vir die afbreek van klasverskille. Ons sien dit in die eenvormige oefendrag van sy leerlinge om daardeur 'n sosiale demokrasie daar te stel.

Die politieke aspek van Jahn se ideologie, naamlik om die volk weerbaar te maak en sodoende die Duitse state van Franse oorheersing te verlos, is verwelkom, dog dit is in daardie tyd gesien as 'n middel tot revolusie. Na die bevryding van Duitsland het hierdie idee veroorsaak dat die "Turnen"⁴⁹⁾ in Julie 1819 deur Pruise verbied word.

Die poging tot eenheid op nasionale vlak deur middel van die deelname aan sport kry momentum vanaf 1870 met sowat 1 500 "turner"-verenigings. In 1920 was die totaal 10 000. In 1926 het 2 miljoen lede aan hierdie verenigings behoort.⁵⁰⁾

Gedurende die eerste periode van die Weimar Republiek het Liggaamlike Opvoeding 'n sterk aanhang geniet en is sport, spele en buitemurse aktiwiteite ook baie goed ondersteun deur lede van alle sosiale vlakke van die samelewing.⁵¹⁾

Baie klem is in hierdie tyd gelê op sport ten einde te kompenseer vir die negatiewe geestelike, liggaamlike en emosionele effek wat die Eerste Wêreldoorlog op die Duitsers uitgeoefen het.⁵²⁾ In 1933 stel Hitler vir Hans von Tschammer und Osten, 'n militaris, aan as nasionale sportkommissaris. Die staat het nou volle beheer oor sportklubs gehad en almal moes die Nazibeleid nastreef.

Klem is gelê op 'n hoë standaard van fiksheid en leierseien-skappe. Studente wat voldoen het aan dié vereistes het 'n spesiale skool bygewoon om hulle voor te berei vir belangrike

politieke en militêre posisies. Sedert 1935 het militêre diensplig twee jaar geduur. Die aanmelding vir diensplig is voorafgegaan deur dienslewering aan die staat vir 'n periode van ses maande. Gedurende dié tydperk moes die lede in verskillende provinsies staatsdienste lewer ten einde provinsialisme af te breek.

Na die Tweede Wêreldoorlog is grootskaalse probleme ondervind om die Duitse volk weer tot 'n hegte eenheid saam te snoer. Liggaamlike Opvoeding is tydelik gestaak as gevolg van ander dringender behoeftes, asook die teenreaksie teen Liggaamlike Opvoeding soos van toepassing in die Hitlertydperk. Alle programme was gedurende die tyd gerig op militêre doelwitte en spele is so gewysig dat dit gedien het om militêre taktieke te simboliseer.

Vanaf 1960 is hierdie negatiewe houding vervang met 'n positiewe benadering en is die "Goue Plan" soos ontwikkel deur die Duitse Olimpiese Komitee aangekondig. Daar is 6,5 biljoen Duitse mark begroot vir die daarstelling van fasaliteite.⁵³⁾

6.5.1 Opleiding

Jahn, eertydse leier van die Duitse Liggaamlike Opvoeding, het baie klem gelê op versterking van die groot spiergroepe deur middel van hardloop, spronge, stap, paalspring, worpe, verskillende vorme van klim, hefoefeninge, stoei, swem en akrobatese bewegings op apparate. Om samewerking en eensgesindheid te verkry is spele gespeel waar die leerlinge in groepsverband moes meeding.

Adolph Spiess (1810 - 1858) het nog meer klem gelê op spele in groepsverband en het gebruik gemaak van vrystaande oefeninge en marsjeer op maat van musiek. Die Sweedse Lingsistiem word deur Hugo Rothstein (1810 - 1865) ook toegepas in die periode 1870 tot met die uitbreek van die Eerste Wêreldoorlog. Hier word klem gelê op militêregimnastiek, skerm en bajonet- en geweerdрил. Na die Eerste Wêreldoorlog val die klem baie sterk op atletiek en ander sportsoorte. Ons kry dus 'n beweging weg van militêre oogmerke.

Met die Nazibewind tref ons weer die verskynsel aan dat alle sport- en ontspanningsaktiwiteite militêr georiënteerd raak. In 1912 is daar 'n verbod op boks geplaas in Pruise, maar dit word weer opgehef ten einde 'n gees van aggressiwiteit aan te kweek.⁵⁴⁾ Na die Tweede Wêreldoorlog verskuif die klem van sportdeelname weg van militêre oogmerke soos voorgestel deur die Nazi's. In 1966, tydens 'n konferensie van Ministers van Opvoeding, word groter klem op sportdeelname, spele en gimnastiek gelê met as uitgangspunt algemene gesondheid en rekreatiewe waarde. Vandag is deelname aan sport en buitemuurse bedrywighede deel van die Duitse kultuur.⁵⁵⁾

6.5.2 Samevatting

Die grootste bydrae wat deur die Duitsers gelewer is, is die eensgesindheid wat verkry is op nasionale vlak deur middel van die deelname aan sport. Hoewel daar direk na die twee wêreldoorloë 'n tendens was om weg te beweeg van die deelname aan sport, kan dit toegeskryf word aan die assosiasie daarvan met die oorloë. Dog die prestasies behaal deur die Duitsers, veral in die Tweede Wêreldoorlog, kan tog toegeskryf word aan die bydrae van sportdeelname tot nasionale eenheid, aggressiwiteit en die wil om te wen. Sportdeelname in Duitsland was dus beslis 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid.

6.6 Opvoedkundige Nasionalisme in Rusland

Na die Oktober-revolusie van 1917 het die Kommuniste begin om 'n nuwe samelewing daar te stel. Dit het die afbreek van kapitalisme, individualisme en nasionalisme geïmpliseer, ten einde 'n kollektiewe, klaslose, internasionale samelewing daar te stel. In 1923 word die "Supreme Council of Physical Culture" in die lewe geroep, waarop onder andere 'n kommissariaat van die Weermag ook gedien het. Die doelwit was om Liggaamlike Opvoeding in Rusland te bevorder.

Stalin se sukses met die mobilisasie van die Russe gedurende die Tweede Wêreldoorlog, ten einde die Duitse opmars te stuit,

maak van Rusland 'n wêreldleier op militêre gebied.⁵⁶⁾ Na die Tweede Wêreldoorlog is daar gepoog om, deur middel van sport, internasionale aansien te verkry, ten einde te bewys dat Sosialisme beter as Kapitalisme is. Mikhail Kalinin stel dit soos volg : "In our country Physical Culture is sport for the people, in our country millions participate in the Physical Culture movement. It is obvious that talented athletes will sooner be found among these millions than among thousands and it is easier to find talented athletes among thousands than among hundreds".⁵⁷⁾

By die Russe is die obsessie om te wen van so 'n aard dat, toe 'n weermagspan in 1952 teen Joego-Slawië verloor, die lede uit die weermag ontslaan is. Sport word absoluut met volle toewyding en met behulp van die mees moderne wetenskaplike metodes aangepak.⁵⁸⁾

6.6.1 Opleiding

Liggaamlike Opvoeding in Rusland het twee doelwitte wat nagestreef word, naamlik massadeelname en vaardigheid. Dit het aanleiding gegee tot fantastiese resultate en het ook 'n rol gespeel in die indoktrinasiëproses. Derhalwe speel sport 'n belangrike rol in die Russiese kultuur en samelewing. Liggaamlike Opvoeding is gebaseer op die leerstellings van P.F. Lesgaft (1837 - 1909) en Ivan Pavlov (1849 - 1936).

Lesgaft het geglo dat fisiese aktiwiteite die ontwikkeling van die verstand aanhelp en dat 'n mens liggaamlike aktiwiteite kan isoleer en beheer en in enige praktiese aktiwiteit kan toepas. Pavlov glo dat fisiese aktiwiteite die funksionering van die sentrale senuweestelsel en die algemene fisiologiese prosesse verbeter.

Na 1917 was die enigste doelwit betreffende opleiding om deur middel van militêre opleiding die land te verdedig. Dit is 'n reusetaak aangesien Rusland die langste grense ter wêreld het. Vanaf 1920 vorm Liggaamlike Opvoeding 'n deel van hulle opvoedingsproses met die klem op massadeelname veral aan span-sportsoorte. Dit spruit voort uit die siening van politieke leiers dat gesondheid en fiksheid dien as middel tot maksimum

produktiwiteit. In 1931 ontwerp die Russe 'n sisteem om die massa te aktiveer ten einde fiksheid te verhoog deur middel van toekennings soos die "Ready for Labor and Defense". Die hoogste toekenning is die "Master of Sports" wat toegeken word aan nasionale en Olimpiese kampioene.⁵⁹⁾

Gedurende die Tweede Wêreldoorlog word die tyd afgestaan vir militêre en fisiese opleiding in die skole verhoog van 6,2% na 11%. Reeds op skool word sportkompetisies in vier ouderdomsgroepe in vyftien verskillende sportsoorte beoefen ten einde die massa te betrek. Na raming neem 'n kwart van Rusland se bevolking aktief deel aan sport of fisiese oefeninge. Dit is duidelik dat hulle sukses behaal met die beleid.⁶⁰⁾

6.6.2 Samevatting

Die grootste bate van die Opvoedkundige Nasionalisme van Rusland is die feit dat alles in die stryd gewerp word om massadeelname aan sport te verkry. Daardeur ontstaan 'n nasionale gevoel onder die Russe wat eenheid in die hand werk, 'n aspek wat uiters noodsaaklik is ten einde beter weerbaarheid te verkry.

Deur middel van sportdeelname word die Russe geïndoktrineer en word die Kommunisme vir hulle aanvaarbaar gemaak. Nêrens in hul geskiedenis vind daar 'n verslapping plaas met betrekking tot die toepassing van hul sportbeleid nie; intendeel, die waarde van sportdeelname as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid word net meer beklemtoon.

Vir Rusland gaan dit dus nie net om die individuele prestasies nie, maar om die massa. Uit die massa tree die kampioene outomaties na vore. Dit is ook 'n baie belangrike kenmerk wat later in die studie geïdentifiseer sal word as 'n noodsaaklike komponent vir beter weerbaarheid. Met die jongste uitslae van die Olimpiese Spele het hierdie stelsel homself in die praktyk bewys. Die Kommunistiese lande het bykans alle nommers oorheers.

6.7 Opvoedkundige Nasionalisme in die Verenigde State van Amerika

Na die Burgeroorlog in die tweede helfte van die negentiende

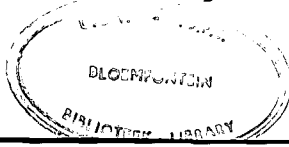
eeu vind die Duitse sisteem vir Liggaamlike Opvoeding inslag in die Verenigde State, veral in die groter stede van die middeweste. Vanaf 1880 tree die Sweedse sisteem vir Liggaamlike Opvoeding sterk op die voorgrond as mededinger vir die Duitse sisteem. In hierdie tyd word daar 'n geweldige toename ondervind in die deelname aan sport.

Aan die begin van die twintigste eeu raak die Verenigde State teen 'n geweldige tempo geïndustrialiseerd, wat meebring dat die Amerikaner se lewenswyse geweldig moes verander om aan te pas by die industrialisasie. Hoewel die Verenigde State gepoog het om nie in die Eerste Wêreldoorlog betrokke te raak nie, tree hulle tog toe tot die oorlog en teen die einde van die oorlog in 1918 word hulle erken as een van die wêreldleiers op militêre gebied. Nieteenstaande hierdie suksesse dring 'n ander waarheid tot die Amerikaners deur, naamlik die lae fiksheidspeil van die volk soos blyk uit die feit dat een derde van die manne wat opgeroep was vir die oorlog medies ongeskik was vir militêre diens.⁶¹⁾

Vanaf 1900 tot 1930, maar veral na die Eerste Wêreldoorlog, is daar geweldig klem gelê op die uitbou van Liggaamlike Opvoeding en deelname aan sport. In die periode 1930 tot 1950 het die Verenigde State onder geweldige verpligtinge gestaan. In die dertigerjare ervaar die land die wêreldwye depressie, in die veertigerjare neem die Amerikaners deel aan die Tweede Wêreldoorlog en in die vyftigerjare word die wapens weer opgeneem as lid van die Verenigde Volkeorganisasie ten einde die verspreiding van Kommunisme te bekamp.

Die Verenigde State tree vanaf 1950 vir die eerste maal op die voorgrond as 'n internasionale mag. Hulle doelwit is die handhawing van orde op internasionale vlak. Hierdie tendens om deur middel van militêre mag wêreldvrede te probeer bewerkstellig, word gewysig en onder die bewind van president Kennedy ontstaan die neiging om wêreldvrede te verseker deur middel van onderhandelinge, veral met Rusland. Hieruit vloei voort die ooreenkoms in 1963 met Rusland, ten einde die toets van atoombomme te beëindig. Daarna volg die beperking op die vervaardiging van strategiese wapens met Rusland in 1969.⁶²⁾

Die vraag ontstaan egter onwillekeurig of hierdie ooreenkomste

nie slegs 'n blufspel is sodat die een party 'n voorsprong op die ander kan kry nie.

6.7.1 Opleiding

Na die Burgeroorlog is daar gepoog om Liggaamlike Opvoeding 'n regmatige plek in die samelewing te besorg. Teenstand is verkry van die militêre leiers van daardie tyd wat gepoog het om militêre opleiding by die skole in te voer. Teen die einde van die negentiende eeu wen Liggaamlike Opvoeding egter geweldig veld.

In 1910 word sportdeelname algemeen deur skole aanvaar as deel van die skoolprogram. Dit gee aanleiding tot die opbloeï van die deelname aan sport in die Verenigde State. Direk na die Eerste Wêreldoorlog ontstaan daar groot ontevredenheid by ouers en opvoeders oor die algemene neiging in die Verenigde State om slegs te konsentreer op die kampioene. Hierdie aspek word op nasionale vlak bespreek. Kongresse word bygewoon deur die sekretarisse van die Leër en Vloot aangesien laasgenoemde belanggestel het in die regte soort opleiding vir soldate. Die "National Amateur Athletic Federation" word in 1922 gestig met as eerste president kolonel Henry Breckinridge (1886 - 1960).⁶³⁾ Die hoofdoel van hierdie vereniging was om Liggaamlike Opvoeding en amateursport te bevorder deur middel van die daarstelling van doelwitte, standaardisasie en aanmoediging tot deelname.

Die grootste promotor in hierdie tyd was die Weermag wat gedurende die Eerste Wêreldoorlog rekreatiewe sportprogramme geloods het vir die soldate tuis, sowel as dié wat in Europa gevestig was.⁶⁴⁾ Dit lei tot die "Athletic program of the American Expeditionary Forces" waar 21 710 406 soldate aan sport in die ruskampe deelgeneem het.

Na die Eerste Wêreldoorlog word talle nuwe sportsoorte tot die bestaande toegevoeg met die doel om in die behoefte van almal te voorsien. Met die uitbreek van die Tweede Wêreldoorlog val die klem weer op fiksheid en die sportsoorte wat beoefen word, hou almal direkte verband met die fisiese eise van oorlogvoering soos boks, stoei, judo, landloop en span-sportsoorte.⁶⁵⁾

Na die Tweede Wêreldoorlog verskuif die klem weer van fiksheid na die rekreatiewe waarde soos verkry uit die deelname aan sport in al sy vorme. Deelname aan sport het in so 'n mate toegeneem dat die periode 1960 tot 1970 beskou kan word as die Goue Jare van Sport, terwyl die periode 1970 tot 1980 kritiek is aangesien dit sal bepaal tot watter mate die mens se voortbestaan op aarde beïnvloed gaan word deur die gejaagde lewenstempo en fenomenale tegnologiese ontwikkeling.⁶⁶⁾

6.7.2 Samevatting

Vir die Verenigde State van Amerika, soos in die geval van bykans alle ander lande, het die klem vir sportdeelname as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid geval op die tydperk direk na betrokkenheid in oorlogvoering. Die leemtes met betrekking tot weerbaarheid is dus in die praktyk geïdentifiseer. Sportdeelname word dus genesend in plaas van voorkomend toegepas.

Propaganda vir massadeelname word gedoen na die Eerste Wêreldoorlog nadat die klem aanvanklik op individuele prestasie geval het.

'n Aspek wat egter kommer wek, is die feit dat die klem voor en tydens 'n oorlog slegs val op die verbetering van fiksheid en weg beweeg van die rekreatiewe waarde. Soos later in die studie sal blyk, is dit juis hierdie ontspannende waarde van die deelname aan sport in militêre operasies wat bydra tot die handhawing van weerbaarheid.

7 Samevatting

'n Aspek wat baie duidelik uit hierdie hoofstuk op die voorgrond tree, is die uiters belangrike bydrae wat sport- en ontspanningsdeelname in die geskiedenis gelewer het tot beter weerbaarheid op militêre terrein. Vanaf die vroegste tye verkeer sport- en ontspanningsdeelname en oorlogvoering in voortdurende interaksie tot wedersydse voordeel van mekaar.

Hoewel die klem tot voor die stadium van Opvoedkundige Nasionalisme geval het op die fisiese waarde van sportdeelname tot

beter weerbaarheid op militêre terrein, verskuif die klem daarna ook na ontspanningsdeelname. Hier word die tendens aangeref dat sportdeelname ook moes dien as 'n middel tot beter weerbaarheid met betrekking tot eenheid op nasionale vlak in die geval van die meeste lande. Dog hierdie klem word aangeref nadat 'n dure les geleer is na betrokkenheid by oorlogvoering.

Hierdie tendens kan moontlik toegeskryf word aan die feit dat daar nooit in die geskiedenis gelet is op faktore wat weerbaarheid nadelig beïnvloed nie. Daar sal dus in die volgende hoofstuk gepoog word om dié gemelde faktore met 'n negatiewe invloed op weerbaarheid te identifiseer. Dit sal moontlik die Suid-Afrikaanse Weermag in staat stel om deur middel van sportdeelname weerbaarheid te verkry en te handhaaf ter voorkoming van 'n neerlaag op die slagveld, in plaas van genesend na 'n neerlaag soos in die geval van die meeste lande in die geskiedenis. Die Republiek van Suid-Afrika kan in elk geval nie 'n neerlaag op die slagveld bekostig nie.

8. Verwysings

- 1 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., A World History of Physical Education, 1971 p.4
- 2 Ibid., p.10
- 3 Ibid., p.11
- 4 Ibid., p.10
- 5 Rice, E.A., e.a., A Brief History of Physical Education, 1969, p.7
- 6 Ibid., p.8
- 7 Ibid., p.10
- 8 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., p.39
- 9 Ibid., p.39
- 10 Leonard, E.F. en Affleck, G.B., A guide to the history of Physical Education, p.19
- 11 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., pp.43-44
- 12 Rice E.A., e.a., op cit., p.19
- 13 Ibid., p.22
- 14 Van Dalen, D.B. en Bennett B.L., op cit., pp.69-74
- 15 Leonard, E.F. en Affleck, G.B., op cit., p.30
- 16 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., pp.73-75

- 17 Rice, E.A., e.a., op cit., p.39
- 18 Asketisme verwys na die kruisiging van die liggaam met sy fisiese behoeftes ten einde die siel te heilig tot eer van God.
- 19 Ibid., p.41
- 20 Feodalisme verwys na 'n leenstelsel. Die adel bied grond en beskerming aan die ondergeskiktes in ruil vir 'n deel van hul inkomste.
- 21 Ibid., p.42
- 22 'n Skildknaap is 'n seun van 'n ondergeskikte wat sy heer(adel) bystaan en dien en opgelei word as ridder.
- 23 Van Dalen, D.B. en Bennett B.L., op cit., pp.101-105
- 24 Leonard, E.F. en Affleck, G.B., op cit., p.46
- 25 Rice, E.A., e.a. op cit., p.47
- 26 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., p.165
- 27 Ibid., p.167
- 28 Rice, E.A., e.a., op cit., p.55
- 29 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., pp.168-169
- 30 Ibid., pp.169-170
- 31 Rice, E.A., e.a., op cit., p.59
- 32 Van Dalen, D.B. en Bennett B.L., op cit., p.175
- 33 Ibid., p.201
- 34 Rice, E.A., e.a., op cit., pp.83-87
- 35 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., p.264
- 36 Rice, E.A., e.a., op cit., p.88
- 37 Leonard, E.F. en Affleck, G.B., op cit., p.154
- 38 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., pp.247-251
- 39 Rice, E.A., e.a., op cit., p.93
- 40 McIntosh, P.C., Physical Education in England since 1800, p.78
- 41 Ibid., p.94
- 42 Rice, E.A., e.a., op cit., p.96
- 43 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., pp.285-287
- 44 Rice, E.A., e.a., op cit., p.96
- 45 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., pp.270-271
- 46 Ibid., pp.270-275
- 47 Ibid., p.280
- 48 Rice, E.A., e.a., op cit., p.71
- 49 Turnen is 'n Jahnterminologie vir sy gimnastiese oefeninge, moontlik afgelei van die Latynse woord "tornare" wat "draai" beteken.

- 50 Ibid., pp.71-75
- 51 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., p.217 en p.218
- 52 Rice, E.A., e.a., op cit., p.80
- 53 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., pp.221-223
- 54 Ibid., pp.225-229
- 55 Rice, E.A., e.a., op cit., p.82
- 56 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., pp.304-309
- 57 Washburn, J.N., Sport as a Soviet Tool, p.494, soos aangehaal deur van Dalen, D.B. en Bennett B.L., op cit., p.309
- 58 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., p.317
- 59 Ibid., pp.307-310
- 60 Ibid., pp.310-322
- 61 Rice, E.A., e.a., op cit., pp.178-287
- 62 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., pp.430-514
- 63 Rice, E.A., e.a., op cit., pp.203-263
- 64 Ibid., p.266
- 65 Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L., op cit., p.499
- 66 Ibid., p.549 en p.550

HOOFSTUK 4FAKTORE WAT WEERBAARHEID NADELIG BEÏNVLOED

	<u>Bladsy</u>
1. Inleiding	57
2. Verwerping van gesag	58
3. Tegnologiese ontwikkeling	67
4. Sedelike verval	70
5. Ideologiese aanslae	72
6. Samevatting	75
7. Verwysings	75

- - - - -

1. Inleiding

Uit die ontleding van die begrip "weerbaarheid" soos in hoofstuk twee breedvoerig uiteengesit, blyk dit duidelik dat daar faktore is wat weerbaarheid nadelig beïnvloed. Hierdie faktore spruit onder andere as neweprodukte voort uit die snelle groei op vele terreine van die Suid-Afrikaanse moderne kulturele samelewing. Boonop is ons vandag in 'n tydsgewrig vasgevang waar vreemde moondhede voortdurend aanslae op velerlei fronte loods. Baie van die aanslae is op die Suid-Afrikaanse jeug, wat die leiers van more gaan wees, toegespits. Weldeurdagte en goedbeplande aanslae op die lewensbeskouing van die Suid-Afrikaanse jeug is een van die gevaarlikste metodes wat ons vyande aanwend om die weerbaarheid van Suid-Afrika in die toekoms nadelig te beïnvloed. Vreemde lewensbeskouinge soos die Liberalisme word openlik en ondergronds bevorder. Die magtige Kommunisme werp alles in die stryd om die behoudende en konserwatiewe Suid-Afrikaanse jeug sedelik te verlam sodat hul weerbaarheidspeil verlaag kan word.¹⁾ Dit is 'n stelselmatige aftakelingsproses waarin die kiem tot selfvernietiging skuil.

Slaag ons vyande in hierdie doel sal die Westerse beskawing aan die Suidpunt van Afrika ondergaan sonder dat vreemde leërs ooit voet aan wal hoef te sit.

Die Nasionale Dienspligtige wat hom volgens wet by die Suid-Afrikaanse Weermag moet aanmeld om nasionale diensplig te verrig, is die jeugdige wat in sy oorgangsjare op weg is na volwassenheid. Dikwels is hy alreeds besoedel met vreemde lewensbeskouinge en is hy negatief ingestel teenoor gesag. Hy is verder onderworpe aan sedelike verval, ideologiese langelê en openbaar 'n afkeer van eenheid op nasionale vlak. Dit is die taak van die Suid-Afrikaanse Weermag om hierdie jeugdige in alle opsigte weerbaar te maak. Ten einde hier toe in staat te wees, is dit belangrik dat die faktore wat die jeugdige se weerbaarheid nadelig beïnvloed, identifiseer sal word. Wanneer hierin geslaag word, kan die nodige teenkragte in werking gestel word om die aanslae doeltreffend af te slaan. Vervolgens 'n bespreking van enkele faktore en of invloede wat die grootste bedreiging vir weerbaarheid inhou.

2. Verwerping van gesag

Ten einde die verwerping van gesag te bespreek en te ontleed, is dit noodsaaklik om eerstens te let op die begrip "gesag". Gesag is die onvermydelike en noodsaaklike voorwaarde van die opvoeding en impliseer gehoorsaamheid teenoor die gesag wat erken en vrywillig aanvaar word in die opvoedingsproses tot geestelike volwassenheid. Hierdie opvoeding is dus die noodsaaklike hulpverlening aan 'n volwassewordende om sy natuurlike toerusting te ontwikkel, te betoel en te dissiplineer, om hom op die kultuurpad te bring en te hou, om hom op die weg van verantwoordelikhedaanvaarding en pligsvervulling te laat kom en laat vorder en om sy bestaan 'n behoorlike loop te besorg.²⁾ Hieruit kan die afleiding dus gemaak word dat suksesvolle opvoeding berus op die mate van gesag wat toegepas en aanvaar word in die opvoedingsproses deur die opvoeder en die opvoedeling. In die opvoedingsproses is daar dus twee belangrike komponente, naamlik die opvoeder en die opvoedeling. Die opvoedeling is die kind, ook bekend as die

jeugdige, en as opvoeder tree daar verskeie persone en instansies op, byvoorbeeld die ouer, die skool, die kerk en die weermag.

Indien die jeugdige as opvoedeling homself nie onderwerp aan die gesag van die opvoeder nie, dan het ons te make met die verwerping van gesag. In die moderne samelewing het hierdie tendens by die jeug so toegeneem dat dit in sommige gevalle as 'n gesagskrisis beskou kan word. "Daar is veral een aspek van die huidige wêreldsituasie waarom-trent ons gereed moet wees om toenemend mee te doen te kry, naamlik die gesagskrisis in die Westerse wêreld. 'n Groot deel van die Westerse jeug kom in opstand teen gesag in 'n gees van minagting vir die noodsaaklikheid van wet en orde. Hulle verset hulle teen wet en orde en gesag omdat dit dan sou dien om individuele vryheid aan bande te lê. Hulle wil net een norm vir hulle gedrag en lewenswyse bepaal, naamlik die reg op ongebonde individuele vryheid".³⁾

Die jeug van ons dag wil dus nie onderwerp wees aan gesag nie en dit bring mee dat die uitoefening van dissipline hierdeur baie benadeel word. Die verwerping van gesag is dus een van die faktore wat weerbaarheid nadelig beïnvloed, aangesien dit die uitoefening van dissipline bemoeilik.

2.1 Verwerping van ouerlike gesag

Ouerlike gesag is daardie gesag wat deur die ouers op die kinders as lede van die gesin uitgeoefen word in die opvoedingsproses by die huis. "Die gesin is volgens Christelike beskouing 'n instelling van God en kom uit die skepping self voort. Uit die vereniging van man en vrou het die gesin ontstaan. Die volledige gesin bestaan egter uit drie : man, vrou en kind. Dit is eers wanneer daar 'n kind is, dat die gesin in die ware sin van die woord bestaan".⁴⁾ Die vader as hoof van die gesin, bygestaan deur die moeder, is die persone wat as opvoeders gesag uitoefen op die kinders as opvoedlinge. Die hoofkenmerk van die gesin is die hegte eenheid wat dit vorm as gevolg van die feit dat elke lid van die gesin deur bande

van bloed op die mees intieme wyse tot mekaar verbind is. Hierdie eenheid word op fisiese sowel as psigiese wyses verkry. Fisiese eenheid spruit voort uit die saam woon, saam bedryf en saam vreugde deel en droefheid ly. Psigiese eenheid word verkry uit die natuurlike kragte wat die gesin aan mekaar verbind, gerugsteun deur die hoë sedelike waarde in hul wyding aan die Gebod van God.⁵⁾

Aangesien die gesin die primêre opvoedingsgemeenskap en die eerste natuurlike opvoedingsinstelling is, omdat dit bestaan uit 'n volwasse en mondige, sowel as onvolwasse en onrype deel, is die funksie van die gesin om die kind die volgende te leer : "Orde en reëlmatigheid in sy daelike lewe, goeie gewoontes en maniere, die gebruik van sy moedertaal en die aankweking van sy godsdienssin. Dit is ook die plek waar die kind sy sedelike begrippe, norme, insigte, opvattinge, vooroordele en sentimente moet verkry en opbou".⁶⁾

Dit is ook hier waar die kind sy besef van vryheid en gesag verkry en die verstandelike ontwikkeling plaasvind. Hierdie opvoedingsproses berus op die gesag wat die ouers in die huis uitoefen op die kinders. Gesag, of die vaslegging van gedragsnorme, is nodig sodat die kind nou en ook later so sal optree dat sy inskakeling by ander mense glad en sonder te veel opstand sal verloop.⁷⁾

Indien daar by die gesin elemente teenwoordig is wat die handhawing van gesag afbreek, dan spruit daaruit voort disorganisasie binne die gesin. By die gedisorganiseerde gesin tref ons die situasie aan dat daar nie volgens die norme van die samelewing opgetree word nie, die lede nie hul rolle vervul soos van hulle verwag word nie en uiteindelik ook nie eensgesindheid bestaan by hul doelwitte nie.⁸⁾ Hierdie faktore lei dan tot gesinsdisorganisasie en daaruit vloei voort die verwerping van gesag soos dit tuis hoort in die ouerhuis. Met die verwerping van gesag is die jeugdige vatbaar vir talle ander faktore wat nadelig is vir weerbaarheid. Dié faktore wat aanleiding gee tot gesinsdisorganisasie deur die verwerping van gesag word vervolgens bespreek. Die huisgesin is

vroeër sterk gekenmerk deur bestendigheid en eerbaarheid. Die huwelik is beskou as 'n instelling van God, en daar is geglo dat wat Hy saamgevoeg het die mens nie mag skei nie. In ons moderne samelewing word daar dikwels toevlug tot eg-skeidings geneem, onder meer as gevolg van toenemende individualisme, die afname in godsdienstigheid en die verlaging van die sedelike peil.⁹⁾ Die huisgesin was vroeër 'n gesagsgemeenskap, met die vader as die gesagsdraer. In ons moderne samelewing bevind talle kinders hulle in huise waarin die outoritêre vaderfiguur ontbreek omdat die opvoedingstaak van baie vaders verskraal is tot die van broodwinner wees. Die kinders maak steeds meer aanspraak op seggenskap oor hulself. Al gou wil elke kind sy eie gang gaan en sy eie rigting bepaal. "Waar vroeër miskien oor te veel gesag gekla is, is die klagte vandag teen te min gesag en gebrek aan leiding met die gevolg dat jeugdiges hulle nie meer in dieselfde mate aan hulle huise gebind voel nie en hulle aldus makliker op straat begewe".¹⁰⁾

Vroeër was die huis ook die rekreasiesentrum vir ouers en kinders. Vandag is die ontspanning en vryetydsbesteding verplaas buite die gesin. Geleenthede om as huisgesinne van opgehoopte spanning en geestelike vermoeidheid ontslae te raak deur gesellig en intiem te verkeer, word nie geskep nie, want die noodsaaklike voorbereiding vir môre se taak en fisiese afgematheid maak dit nie moontlik nie. "Vir ouers bestaan daar ook nie meer so iets soos 'n sosiale lewe in eie huislike kring nie. Hulle het te groot geword vir die terrein waar die sosiale lewe neerbuiging vereis. Al wat tel is die sosiale lewe waar portuur staan of wat aansien gee".¹¹⁾

Kinders voel in hulle eie huislike kring eensaam en verstote, en daarom stroom die jeug in hul honderdtalle na rolprentvertonings, dansbyeenkomste en ander plekke van vermaak - uit onder die oë van hul ouers en blootgestel aan die negatiewe invloed van die moderne wêreld. Vir die jeug het die ouerhuis 'n motel geword waar hy eet en slaap.¹²⁾ Vroeër was die huis 'n kragtige godsdienstige gemeenskap. Huisgodsdienst is gereeld gehou en die kerk is pligsgetrou besoek - vader,

moeder en kinders het saam in die kerkbank gesit. In die moderne samelewing is huisgodsdienste vir die jeug iets vreemds - baie het nog nooit hul vader uit die Woord van God hoor lees nie, en kerkbesoek bly by baie gesinne agterweë. Uit 'n ondersoek na die godsdienstige toestand van die jeug in Suid-Afrika blyk dit dat die jeug oor die algemeen hunker na kontak met die kerk.¹³⁾ Volgens Cronje¹⁴⁾ moet die godsdienstige vervlakking grotendeels toegeskryf word aan die invloed van die uitheemse, muwerwetse en sekulêre lewenshouding wat vandag oorheersend is.

'n Baie groot persentasie van ons land se moeders is vandag besig om buitenshuis te werk. Volgens syfers wat uitgereik is deur die Departement van Arbeid¹⁵⁾ is drie uit elke tien getroude vroue bedags werksaam. In stede werk ongeveer ses uit elke tien getroude vroue. Dit spreek vanself dat die gesinslewe hieronder moet ly. Aan die vrou word 'n rol en 'n taak opgedra waarvoor sy nie bestem is nie, en aan die ander kant is sy besig om dié roeping te verwaarloos waarvoor sy wel kragtens Goddelike ordinansie bestem is. Die enigste argument wat aangevoer word om dié praktyk te regverdig, is die ekonomiese nood.

In sommige gevalle is dit wel waar, maar gewoonlik is dit 'n gejaag na weelde. In gevalle waar daar kinders is, word hulle in die hande van bediendes gelaat. Die gesinsverhouding word versteur en die stabiliteit van die volk word ondergrawe omdat die emosionele sekerheid van die kind deur die bediende i.p.v. die moeder verskaf word.¹⁶⁾

Hierdie faktore met 'n negatiewe invloed op gesag binne die gesin het dus as produk 'n gesaglose kind wat op ses- of sewejarige ouderdom by die skool aameld vir verdere opvoeding. So 'n gesaglose kind is dus uit die aard van die saak ook 'n weerlose kind met 'n onsekere toekoms.

2.2 Verwerping van gesag in skoolverband

Die skool het ongetwyfeld tot een van die belangrikste opvoedingsinstansies in die hedendaagse wêreld ontwikkel, en

dit moet aandag bestee aan die vorming en ontwikkeling van die kind in sy totaliteit, met ander woorde as denkende, wil-lende, voelende en handelende subjek in sy relasievolheid tot sy medemens en tot sy God. As sodanig moet die skool wat hom op algemene vormende onderwys toelê sy bydrae maak tot die liggaamlike, verstandelike, sedelike, estetiese, sosiale en godsdienstige ontwikkeling van die kind en is dit verantwoordelik vir die opvoeding van die hele kind.¹⁷⁾ Die sukses wat op skool behaal word met die opvoeding van die kind hang in 'n groot mate af van die gesag wat daar heers by die onderwyser as gesagdraer. Sou die gesag van die onderwyser verwerp word, dan is die produk in die opvoedingsproses 'n wanopgevoede kind wat by implikasie ook weerloos sal wees. Waar die huis die voedingsbron van die skool is in terme van die opvoedeling, gaan die kind as gesaglose produk van die gedisorganiseerde gesin nie die skool verby nie. Die gesaglose kind sal ook in die skool poog om gesag te verwerp. By die skool waar die kind inskakel by ander kinders van dieselfde ouderdomsgroep en ervaring, ook bekend as 'n portuurgroep, in klasverband of standerdverband kan die situasie ontstaan dat die kind as produk van gesinsdisorganisasie 'n nadelige invloed op die kinders uitoefen wat uit georganiseerde gesinne kom. Sommige sosiaal-wetenskaplikes is die mening toegedaan dat hierdie portuurgroep in die moderne samelewing die belangrikste sosialiserende instansie begin word.¹⁸⁾ Dit bring mee dat die norme soos van toepassing in die groep so sterk is, dat as dit sou verskil van dié soos van toepassing in die skool, dit kan lei tot konflik by die kind. Kinders as produkte van gesaglose huise kan dus ander kinders in die portuurgroep so nadelig beïnvloed dat dit lei tot die verwerping van gesag by die skool. Binne skoolverband is daar egter ook faktore aanwesig wat veroorsaak dat gesag verwerp word. Die skool is 'n opvoedingsinrigting, maar in baie skole is eksamenuitslae of sportprestasies primêr. Albei hierdie dinge is belangrik, maar dan moet hulle slegs 'n deel vorm van die algemene opvoedingsproses. Waar ons vandag bekommerd is oor die weerbaarheid van die jeug, moet dit die skool se

primêre doelstelling wees om die jeug, die burgers van môre, geestelik en kultureel volwasse te maak. Palm skryf : "Dit help nie ons het 'n briljante leerling of student gelewer op een of ander terrein, maar hy is totaal koud en afgestomp as dit kom by geestelike en kulturele waardes nie".¹⁹⁾ Die huidige eksamenstelsel hou baie nadele vir ons jeug in.

Onderstaande is enkele van die vernaamste nadele:

In die meeste skole word 'n hoë persentasie eersteklasse en onderskeidings beoog en om die doel te bereik, word daar op alle moontlike maniere kennis ingepomp. Van selfstandige studie is daar weinig sprake. Die eksamen is nie die verantwoordelikheid van die leerling nie, maar van die onderwyser. Hy is alleen verantwoordelik vir die versameling van die leerstof en die leerling maak kennis met klaargefabri-seerde kennis. Omdat sy aktiwiteitsdrang en skeppingsdrang nie bevredig word nie, put hy nie genot uit sy werk nie en verloor belangstelling. Dit kan weer lei tot 'n gevoel van verlies aan individualiteit met as produk opstand teen die gesag van die onderwyser.

"Dit moet as 'n groot swakheid in ons onderwyspraktyke gesien word, aangesien gesonde werkywer sinoniem met die sedelike beginsel van 'n sterk pligsbesef is wat slegs kan ontwikkel as die kind geleer word om sonder eksterne prikkels klaar te kom sodat hy sy beste uit gewetensoortuiging sal lewer. Dit is dan ook geen wonder dat die afgestudeerde dit dikwels moeilik vind om hom aan te pas in die beroepswêreld waar pligsbesef en getrouheid die eerste vereistes vir 'n suksesvolle werknemer is nie".²⁰⁾ Sodoende mag hy dan ook weer die gesag van die werkgewer verwerp.

Normaalweg moet hierdie gesaglose jeugdige by skoolverlating eers Nasionale Diensplig verrig indien hy nie aan 'n hoër opvoedkundige instansie gaan studeer nie. So 'n gesaglose Nasionale Dienspligtige wat by die Suid-Afrikaanse Weermag aanmeld vir militêre opleiding kan weerbaarmaking slegs nadelig beïnvloed.

2.3 Verwerping van militêre gesag

Die Suid-Afrikaanse Weermag is dié instansie in ons moderne samelewing wat vir die behoorlike funksionering ten volle afhanklik is van die suksesvolle uitvoering van gesag. Met 'n hoë mate van gesag is dissipline van hoogstaande gehalte en dit lei weer tot beter weerbaarheid. In die Weermag word die lede wat opleiding verskaf aan die Nasionale Dienspligtige, ten einde hom op te lei as soldaat, deur middel van rangkentekens beklee met 'n sekere mate van gesag. Hoe hoër die rang, hoe groter die gesag wat uitgeoefen word. Dit gaan dus in die Weermag nie soseer om die persoon nie, maar om die rang. Deur middel van die rang (gesag) word dissipline uitgeoefen op die Nasionale Dienspligtige ten einde hom suksesvol op te lei as 'n weerbare soldaat. 'n Ongedissiplineerde en gesaglose Weermag sal geen oorwinning op die slagveld behaal nie. Daar is egter ook in die Suid-Afrikaanse Weermag faktore aanwesig wat lei tot die verwerping van gesag.

Die grootste faktor wat aanleiding gee tot die verwerping van gesag, is die feit dat die Nasionale Dienspligtige as produk van verwerpte gesag by die huis en op skool by die Weermag moet aanmeld vir militêre opleiding. 'Vir baie van hierdie lotelinge was die verwerping van gesag aan die orde van die dag vir die hele duur van hul kinder- en jeugjare. Gesag is dus vir hulle onaanvaarbaar en hulle poog dus om ook die militêre gesag te verwerp.

Namate die kind ontwikkel en ouer word, is daar 'n toename in vryheid. Met aanmelding vir nasionale diensplig word dié verworwe vryheid van die individu hom totaal ontnem en hierdie faktor lei tot konflik en gevolglik 'n poging tot verwerping van militêre gesag.

Aangesien nasionale diensplig deur wetgewing verplig word, ondergaan die Nasionale Dienspligtige ook nie diensplig uit vrye wil nie, maar word dit op hom afgedwing. Vir hierdie dienspligtige wat in sy oorgangsjare is en waar die selfbeskikkingsreg hoogty vier is die aanpassing by die gesag wat op hom afgedwing word, tesame met die ontneming van sy vryheid,

vir hom 'n krisissituasie. Hy sal dus poog om hierdie gesag wat op hom afgedwing word te verwerp. Die gemelde vryheid waaroor die dienspligtige voor diensplig beskik het, lei daartoe dat hy as jeugdige oor sekere persoonlike keuses beskik. Hy kon sy maats kies, hy kon self besluit oor sy kleredrag, haarstyl, met ander woord daardie dinge wat aan hom 'n eie identiteit verleen het. Tydens sy diensplig word sy hare kort geskeer en word hy by maats wat hy nie self kies nie, ingedeel om as groep saam opgelei te word en saam te woon. Hy dra 'n uniform soos elke ander dienspligtige en word blootgestel aan 'n program waaroor hy geen keuse het nie. Dit kom daarop neer dat hy van sy individualiteit ontnem is en hy word 'n nommer in die massa. Hierdie faktore lei tot absolute negatiwisme met as gevolg 'n poging tot verwerping van hierdie militêre gesag wat op hom afgedwing word.

Hierdie pogings tot die verwerping van militêre gesag vind nie net in die teorie plaas nie, maar word in die praktyk aangetref. Daarvan getuig die talle militêre rade van ondersoek en krygsrade wat gedoen word. In die praktyk vind die verwerping van militêre gesag plaas in die vorm van beskadiging van staatseiendom, aanrandings, verontagsaming van bevele, afwesig sonder verlof, diefstal en so meer. Dit het teweens sulke afmetings aangeneem dat die Suid-Afrikaanse Weermag professionele regsoffisiërs moes aanstel wat voltyds hierdie sake moet hanteer. Die verwerping van militêre gesag deur die Nasionale Dienspligtige het dus in ons tyd 'n ernstige saak geword met 'n definitiewe negatiewe invloed op die weerbaarheid van die Suid-Afrikaanse Weermag.

2.4 Verwerping van kerklike gesag

Godsdiens is die voedingsbodem vir die beskouing en oortuiging waarvoor die mens lewe en waarvoor hy veg. Dit is die basis van sy wil om te lewe. Jong soldate wat die landsgrens moet verdedig, het meer nodig as slegs goeie wapentuig - die hande wat die geweer vashou, moet gedra word deur vaste oortuigings; anders word die geveg vir hom sinloos.²¹⁾

Die vertrekpunt van die kommunistiese geloof bly in wese anti-Christelik en ateïsties en dit vind sy vertrekpunt in die mens. In die Kommunisme vergoddelik die mens homself in sy rol as arbeider en daarom dien die mens, die mens binne die kommunistiese sisteem.²²⁾ Kommunistiese infiltrasie in kerkbewegings is wêreldwyd uitgebrei. 'n Dokument wat byvoorbeeld gedurende die Koreaanse Oorlog gevind is, het gelui: "Infiltreer die kerke en vervang geopenbaarde godsdiens met sosiale godsdiens. Bring die Bybel in oneer en benadruk die noodsaaklikheid van verstandelike volwassenheid wat sonder 'n godsdienstige kruk kan klaarkom".²³⁾

Wat Suid-Afrika betref, is die sprekendste voorbeeld van die geslaagde infiltrasie in godsdienstige organisasies deur die Kommunisme, dié van die Wêreldraad van Kerke.

Toonaangewende lede van die Wêreldraad van Kerke verwerp selfs die gesag van die Bybel as Woord van God, en in sommige gevalle word selfs die Persoon van Christus aangetas. Biskop Oxenham sê: "The God of the Old Testament is a dirty bully".²⁴⁾ Dr Fosdick skryf: "It is heresy to say that Jesus is God. Beliefs in the miracles belongs to the ancient ignorance. I do not believe in the physical return of Jesus".²⁵⁾

Hierdie negatiewisme teenoor die kerk moet dus gesien word as 'n faktor wat weerbaarheid nadelig beïnvloed, aangesien die goddelike anker in die mens se lewe hom ontnem word. Die lewe word dus sinloos met as produk 'n weerlose individu.

3. Tegnologiese ontwikkeling as faktor wat weerbaarheid nadelig beïnvloed

Die Republiek van Suid-Afrika met sy rykdom van minerale bronne moes noodwendig ook op tegnologiese gebied 'n opbloei ondervind. Dit is veral op die terrein van die mynbou waar die opbloei ondervind is na die ontdekking van goud en diamante. Heel gou het dit egter ook versprei na ander sektore van die ekonomie. 'n Ander aspek wat ook hiertoe bygedra het, is die sanksies wat oor die laaste paar jare op ekonomiese gebied teen Suid-Afrika toegepas is deur die res

van die wêreld. Dit het die land gedwing om selfstandig en onafhanklik te ontwikkel.

Hoewel dit materiëel gesien 'n groot bate vir die land is, spruit daaruit voort talle faktore met 'n negatiewe invloed op weerbaarheid.

3.1 Fisiese nadele

Met die vinnige ontwikkeling op tegnologiese gebied en die tekort aan geskoolde arbeid moes daar oorgegaan word na meganisasie. Meganisasie het beslis 'n negatiewe invloed op fisiese weerbaarheid omdat die masjien as plaasvervanger vir die mens ingespan word om die arbeid te verrig.

"Die moderne mens leef in 'n moeilike, geregimenteerde en geoutomatiseerde tegnologiese tydperk. Die invoering van die masjien en die gevolglik groeiende meganisering en outomatisering van die arbeidsituasie veroorsaak dat die arbeidsbewegings tot die minimum beperk word. As gevolg hiervan speel liggaamskrag en liggaamlike vaardighede meer en meer 'n ondergeskikte rol".²⁶⁾

Hierdie spesialisasie en meganisasie is ook aan die orde van die dag by die Suid-Afrikaanse Weermag - 'n aspek wat onafwendbaar is aangesien ons vyande ons hiertoe dwing. Ontwikkeling van moderne wapentuig in die wapenwedloop is eie aan die moderne tyd aangesien gesofistikeerde wapentuig as afskrikmiddel dien.

Fisiese aktiwiteite in baie sektore van die Suid-Afrikaanse Weermag is tot die absolute minimum beperk. Hier dink ons byvoorbeeld aan die lede wat in radarstasies werkzaam is, loodse, bestuurders van panservoertuie, radiobedieners en so meer.

Verder is daar ook lede van die burgerlike lewe wat vir diensplig aanmeld nadat hulle reeds werkzaam was of gestudeer het. Hierdie lede kan as gevolg van die aard van die werk wat hulle verrig het of die rigting waarin hulle studeer het ook fisies weerloos wees. Dit het dus tot gevolg dat hulle fisies weerloos aanmeld vir opleiding. Sou hulle in 'n afdeling geplaas

word wat fisies min eise stel, dan is dit nie so 'n groot probleem nie. Die probleem lê egter daarin dat die grootste sektor van die Weermag steeds hoë fisiese eise aan die soldaat stel.

Hierdie aspek van fisiese weerloosheid het dus 'n negatiewe invloed op weerbaarheid aangesien die fisiese agterstand eers uitgewis moet word voordat daar met gespesialiseerde opleiding begin kan word. Die ontwikkeling van fisiese weerbaarheid neem dus kosbare tyd in beslag as in gedagte gehou word dat die soldaat na nege maande van opleiding weerbaar moet wees in die volle sin van die woord. Hierdie aspek sal weerbaarheid dus ook nadelig beïnvloed.

3.2 Psigiese nadele

Die aspek van gesinsdisorganisasie soos vooraf bespreek, hang nou saam met die tydperk van tegnologiese ontwikkeling waarin ons tans leef, aangesien dit een van die oorsake is van gesinsdisorganisasie met as produk 'n weerlose individu. Die toename in industrialisasie soos wat dit gepaardgaan met tegnologiese ontwikkeling het tot gevolg 'n mindere mate van interafhanklikheid van mekaar deur lede van die gesin en dit lei weer tot individualisme.²⁷⁾ Hierdie aspek het baie psigiese nadele vir die individu soos wat dit sal blyk uit die faktore wat voortspruit uit tegnologiese ontwikkeling.

In hierdie snel-veranderende wêreld is dit dus vir die individu heel moontlik om sy identiteit te verloor en derhalwe die nut van sy bestaan op aarde te bevraagteken. As gevolg van die feit dat die individu 'n nommer in die massa geword het, verstrengel geraak het in die daaglikse roetine en in hierdie ruwe see van verandering van alle ankers in die lewe losgeruk is, kan hy hom begin wend na dinge wat na sy mening kompenseer vir hierdie gevoel van identiteitsverlies. Derhalwe vind ons, as resultaat hiervan, drankmisbruik en die gebruik van dwelmmiddels vir tydelike losmaking van die wêreld van ons tyd. Hierdie is 'n psigiese aangeleentheid, dog die swaard sny na twee kante wat meebring dat dit ook 'n

nadelige fisiese uitwerking op die mens het. Hierdie aspek kan dus wedersydse invloede uitoefen, omdat die mens 'n psigo-fisiese totaliteit is.

Hierdie gebrek aan identiteit met as produk ankerloosheid, verslaafdheid en weerloosheid het 'n definitiewe nadelige invloed op weerbaarheid in ons moderne samelewing.

4. Sedelike verval

Die mens is as 'n skepping van God, van nature 'n redelik sedelike wese, aangesien hy beskik oor 'n gewete. Met die opvoeding van die kind in 'n sedelike, verstandelike en godsdienstige verband, moet hierdie gewete deeglik benut word deur die opvoeder.²⁸⁾ Die Christelike sedeleer leer dat die mens die enigste sedelike wese is omdat hy alleen kan wil, kies, besluit, handel en oordele vel, omdat hy 'n sedelike bewussyn en 'n gewete besit. Die voorwerp van die sedelike oordeel is die oorsaak van die wilshandeling, die motief van die hart soos blyk uit die karaktergesindheid.²⁹⁾ In teenstelling met die Christelike sedeleer tref ons die sedelike verval van die mens aan. "Die permissiewe gemeenskap van die jongste tyd, die nuwe moraal met sy seksperversiteit, die slordigheid van drag en gedrag, die ledigheid, die skelmusiek, die onrusbare toename in dwelmverslawing en die agitاسies teen elke vorm van sensuur",³⁰⁾ dra by tot die sedelike verval van die Suid-Afrikaner. Die gevolg hiervan is 'n weerlose volk.

4.1 Sedelike verval by die jeug

Die gees van permissiwiteit raak die jeug, want die jeugjare is die jare van soek en twyfel. Die jeugdige van die permissiewe gemeenskap openbaar 'n byna algehele verwerping van gesag. Dit blyk dat permissiwiteit die gevolg is van 'n gebrek aan gesag en dubbele moraliteit in die samelewing.³¹⁾ Een van die belangrikste oorsake van dubbele moraliteit is die gesagshandhawer se onvermoë om gesag te handhaaf. Dit

help nie volwassenes stel eise aan die jeug en hulle voldoen self nie daaraan nie.

Die verhouding tussen vryheid en verantwoordelikheid is een van die ergste wanbegrippe wat tans 'n houvas op die wêreld verkry. Dwarsdeur die wêreld is daar 'n geroep na meer vryheid, maar daar word niks gesê van verantwoordelikheid nie.. Vryheid is vir ons slegs aanvaarbaar binne die grense van verantwoordelikheid. Die slagspreuk om vryheid raak veral ons jongmens in hul diepste wese en in besonder ook hul godsdiens.³²⁾

Ons jeug moet dus nie beskerm word teen 'n slagspreuk of mode-woord soos permissiwiteit nie, maar teen 'n gees van totale verandering wat met niks anders tevrede is as die omverwerping van alle waardes nie.

Hierdeur word loutere mense gekweek en 'n lam en 'n loutere mens is 'n weerlose prooi. In hierdie verwarde en melankolieke wêreld waar die terrorisme van die gees hoogty vier, word die jeug van ons tyd groot. Hulle is dus produkte van die proses waar bewuste aftakeling van sedes plaasvind, die verfoeiliking van botviere drifte hoogty vier en die uitbeelding van die onfatsoenlike aan die orde van die dag is. Dit is ook hier waar die vulgêre as ware kuns bestempel word en die grense tussen goed en kwaad uitgewis word.³³⁾

Weerbaarheid by die jeug is dus totaal buite die kwessie in omstandighede soos van toepassing in ons tyd.

4.2 Sedelike verval by die soldaat

Sedelike aftakeling is daardie proses wat nie geskied deur militêre frontaanvalle nie, maar deur verlamming van die wil tot verzet. Dit lei weer tot sedelike verval. Hierdie sekelike verval is 'n tipiese Westerse tendens en het geweldig toegeneem, ook in die weermagte van die westerse wêreld. Die jongste ondersoek deur die departement van verdediging in die Verenigde State van Amerika, die leier van die Westerse wêreld, toon aan dat een uit elke drie soldate dagga gebruik. Dit is 'n totaal van 210,000 soldate.³⁴⁾

Die produk uit hierdie seksies van die samelewing gaan ook nie by die Suid-Afrikaanse Weermag verby nie. Dit het tot so 'n mate toegeneem met betrekking tot dwelmverslawing, dat 'n spesiale eenheid in die lewe geroep moes word. By Greefswald word sulke lede spesiaal behandel, terwyl hulle opgelei word. Hierdie toedrag van sake skep 'n geweldige probleem vir die Suid-Afrikaanse Weermag, aangesien sulke lede as soldate van geen waarde is en derhalwe nie in die gevegsituasie aangewend word nie, omdat hulle nie slegs gevaar inhou vir hul eie lewe nie, maar ook vir dié van hul makkers. Die finansiële uitgawes is ook geweldig hoog en moet dus beskou word as 'n faktor wat weerbaarheid nadelig beïnvloed.

5. Ideologiese aanslae as faktore met 'n negatiewe invloed op weerbaarheid

Dat ons in 'n tyd leef wat gekenmerk word deur botsende ideologieë is onteenseglik waar. Dit is net so waar dat die verwarring wat daardeur geskep word doelbewus aangewend word om vertwyfeling, angs en ontwrigting te saai. In die besonder leef ons in 'n tyd waarin die Kommunis daarop ingestel is om ons te laat twyfel en ons lojaliteit teenoor ons volk en kerk te vernietig - wetende dat lojaliteit en vereenselwiging met 'n volk, sy kerk en sy aspirasies 'n magtige middel is vir die behoud en voortbestaan van daardie volk.³⁵⁾ Hierdie tegnieke wat toegepas word om die weerbaarheid van 'n volk te skaad, staan bekend as ideologiese aanslae.

Hierdie ideologiese aanslae is basies gemik op die jeug van Suid-Afrika en is 'n tendens in die moderne samelewing wat al hoe meer op die voorgrond tree. Die aanslae word gemaak deur die Kommunisme en die Liberalisme soos blyk uit die boek "Do It", geskryf deur Jerry Rubin, 'n Amerikaanse kommunis :

"We've combined youth, music, drugs and rebellion and treason - and that's a combination hard to beat".³⁶⁾ Hierdie aanslae word dus op baie terreine van die moderne Suid-Afrikaanse samelewing gemaak. Die gevolg hiervan is weerloosheid.

5.1 Ideologiese aanslae op die jeug

Die jeugdige beskik deesdae oor 'n geweldige hoeveelheid vrye tyd as gevolg van die bywoning van opvoedkundige instansies met die gepaardgaande baie vakansies, gemiddeld elf en meer weke per jaar. Dit tesame met die tegnologiese ontwikkeling het bygedra dat die jeugdige al hoe meer afhanklik geword het van gekommersialiseerde vryetydsbesteding. Dit het weer daartoe gelei dat negentig persent van die jeudiges geen stokperdjies beoefen nie,³⁷⁾ maar dat hulle hul vrye tyd verwyd deur voortdurend na die radio te luister, onderling te kuier, te lees en televisie te kyk. Hierdie is die terreine waarop die ideologiese aanslae gemik word. Die musiek het byvoorbeeld 'n instrument in die ideologiese aanslag geword, aangesien die dwelmkultusterme daardeur ingedra word in die alledaagse spreektaal van kleuters tot staatsmanne. Jeugmisdaad het onrusbarende afmetings aangeneem. Opstande op Universiteitskampusse het gelei tot geweld en bloedvergieting. Popfeeste het skares van honderde jongmense begin trek en die toneel geword van openbare onsedelikheid en openlike dwelm-middelgebruik,³⁸⁾ met as produk weerloosheid. Nadat die jeug lamgelê is, verskuif die klem van die ideologiese aanslae na die ekonomie van die land.

5.2 Ideologiese aanslae op die ekonomiese terrein

Wanneer die ekonomie van 'n land lamgelê is, het die Kommunis daarin geslaag om die materiële voedingsbron van die volk te versteur. Die gevolg hiervan is 'n regeringstelsel wat in onguns verkeer by die volk. Derhalwe is hierdie 'n terrein wat goed uitgebuit word deur die Kommunisme.

Die Kommunis gebruik as uitgangspunt die stelling dat daar geen klasseverskil moet wees nie en wend hulle dus in hul pogings tot kommunistiese-ekspanionisme, tot die kwansuis onderdrukte werkersklas. Hierdie werkersklas vorm die grootste gedeelte van die samelewing en is 'n vrugbare teelaarde vir hul ideologiese stryd. "Daarin lê 'n magtige wapen om lande

se binnelandse politiek te manipuleer en deurmekaar te krap. Die eerste stap om die stryd tussen die arbeiders en die werkgewers te ontketen, lê gewoonlik daarin om die arbeiders gesamentlik te organiseer tot stakings en eise. Indien arbeidsvakbonde bestaan, bied hierdie liggame die ideale geleentheid vir infiltrasie. Sleutelposisies binne die vakbonde word stelselmatig deur Kommuniste ingeneem en deur agitatie en organisasie kan hulle 'n hele land lamlê".³⁹⁾ Wanneer 'n land op ekonomiese terrein lamgelê is en die bestaande regeringstelsel in onguns is by 'n volk, moet dit noodwendig lei tot die aftakeling van eenheid op nasionale vlak, met as voortvloeisel weerloosheid by die volk.

5.3 Ideologiese aanslag teen eenheid op nasionale vlak

Die belangrikste voorvereiste vir die weerbaarheid van 'n volk is eenheid op nasionale vlak. Hierdie eenheid, gefundeer op 'n Christelik-demokratiese regeringstelsel met eensgesindheid by die lede van die volk is die enigste waarborg vir voortbestaan. In die Republiek van Suid-Afrika met sy kosmopolitiese bevolking is dit nie so maklik om eenheid op nasionale vlak te verkry nie. Wat die saak nog verder bemoeilik, is die feit dat ons met 'n beleid van afsonderlike ontwikkeling, met betrekking tot die nie-blanke bevolkingsgroepe, wat die blanke in getalle ver oorskadu, te kampe het. Hierdie anderskleuriges is ook basies beperk tot die werkersklas, wat hulle dus 'n natuurlike teiken maak van die kommunistiese geïnspireerde aanslag op Suid-Afrika. Dit word gedoen deur moondhede wat op 'n sluwe wyse die gang van sake in Suidelike Afrika wil versteur. Ons het die invloed van Rusland en sy huurling, Kuba, reeds ondervind en hulle gaan voort om in ons buurstate onrus te stook en magte op te bou wat ons vreedsame ontwikkeling wesenlik bedreig. Dit lei weer daartoe dat ons regering alles in die stryd moet werp om ons land en ons leefwyse te beskerm en die tyd en geleentheid te bied om ekonomiese stabiliteit en die beleid van vreedsame naasbestaan in stand te hou en te ontwikkel.⁴⁰⁾

Hierdie aspek van nasionale stabiliteit is uiters noodsaaklik vir die daarstelling van vrede en eenheid op nasionale vlak, want 'n arm en honger mens is en was nog altyd 'n bedreiging vir eenheid op nasionale vlak, aangesien hy 'n definitiewe instrument sal word vir die omverwerping van die bestaande orde. Gebrek aan eenheid op nasionale vlak gaan hand aan hand met weerloosheid, aangesien dié twee aspekte mekaar wedersyds beïnvloed.

6. Samevatting

Samevattend kan die stelling dus gemaak word dat daar talle faktore in ons moderne samelewing aanwesig is wat 'n nadelige invloed op weerbaarheid het. Soos dit duidelik blyk uit die voorafgaande het hierdie faktore sulke afmetings aangeneem dat daar geen tyd meer verspeel kan word om 'n program vir die daarstelling van weerbaarheid in aksie te stel nie. Alleen 'n drastiese verhoging in die weerbaarheidspeil van die Suid-Afrikaner kan hom red van totale ondergang en imperialistiese oorheersing.

Daar bestaan talle teenkragte wat in werking gestel kan word om weerbaarheid in die hand te werk indien dit kragdadig toegepas word. Derhalwe sal daar vervolgens gepoog word om die bydrae van sportdeelname tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag aan te toon.

7. Verwysings

- 1 Botha, J.L., e.a., Jeugweerbaarheid, p.98
- 2 Gunter, C.F.G., Aspekte van die teoretiese opvoedkunde, pp.136-141
- 3 Du Plessis, N., Die Gesagskrisis in die Westerse Wêreld, Voorsittersrede, O.V.S.O.V. -Kongres
- 4 Van Loggerenberg, N.T., en Hoogste, A J C., Verantwoordelike Opvoeding, p.89

- 5 Ibid., p.89
- 6 Ibid., p.91
- 7 Steenkamp, W.& Hamilton,J., Dissipline Tuis, p.1
- 8 Rijs, C.M., e.a., Handboek vir Sosiologie, Kursus 2, Boek 6 Universiteit van Suid-Afrika, p.33
- 9 Cronje, G., "Die oorgang van die patriargale huisgesin na die klein huisgesin by die Afrikaner" soos gepubliseer in Handhaaf, Junie 1971, p.15
- 10 Van Loggerenberg, N.T., "Permissiewe Opvoeders, die wortel van Permissiwiteit " soos gepubliseer in Die Skoolblad, Junie 1971, p.2
- 11 Redaksie: "Ouers word deesdae te groot" soos gepubliseer in Die Skoolblad, November 1963, p.3
- 12 Duvenage, S.C.W., "Christelike lewenstyl in ons kulturele lewe met besondere verwysing na die huisgesin" soos gepubliseer in Handhaaf, Januarie 1971, p.13
- 13 Duvenage, S.C.W., "Kerklike en Godsdienstige Lewe", referaat gelewer tydens die Jeugkongres, Die Skoolblad, Junie 1968, p.6
- 14 Cronje, G., "Die oorgang van die patriargale huisgesin na die klein huisgesin by die Afrikaner", soos gepubliseer in Handhaaf, Junie 1971, p.15
- 15 Wessels, D., "Deeltydse werk vir getroude vroue" soos gepubliseer in Handhaaf, Junie 1971, p.19
- 16 Redaksie, "Die werkende vrou" soos gepubliseer in Handhaaf, September 1964, p.1
- 17 Gunter, C.F.S., op cit., p.110
- 18 Roode, C.D., Inleiding tot die Sosiologie, p.75
- 19 Palm, P.D., "Die Probleem van ons jeug" soos gepubliseer in Handhaaf, September 1965, p.21
- 20 Redaksie, "Is hulle toegerus vir die lewe?" soos gepubliseer in Die Skoolblad, November 1969, p.2
- 21 Du Plessis, J., Kommunistiese vrede of Christelike stryd, p.56
- 22 Ibid, p.57
- 23 De Villiers, C.F., e.a., Die Kommunisme in aksie, p.130
- 24 Schoeman, P.G., "Neutralisme - 'n Besinning oor ons grootste bedreiging" soos gepubliseer in Die Skoolblad, Julie 1969, p.14
- 25 Ibid, p.14
- 26 Geyer, G.J., "Die doel van sport in die Suid-Afrikaanse Weermag" soos gepubliseer in Paratus, April 1973, p.49
- 27 Johnson, H.M., Sociology: a systematic introduction, p.172

- 28 Coetzee, J.C., Inleiding tot die algemene teoretiese opvoedkunde, pp.232-233
- 29 Van Loggerenberg, N.T.& Jooste, A.J.C., Verantwoordelike Opvoeding, p.22
- 30 Coetzee, W.J., Geestelike weerbaarheid, handleiding opgestel in Maart 1972, p.4
- 31 Van Loggerenberg, N.T., "Permissiewe Opvoeders, Die Wortel van Permissiwiteit", soos gepubliseer in Die Skoolblad, Junie 1971, p.2
- 32 Pieterse, J.E., "Die jongmens en Vryheid" soos gepubliseer in Handhaaf, Oktober 1970, p.13
- 33 Viljoen, D.J., "Geestelike weerbaarheid" soos gepubliseer in Die Skoolblad, September 1975, pp.17-18
- 34 Brownfeld, A.C., "Baie soldate van die V.S.A. is dwelmslawe" soos gepubliseer in "Die Volksblad", 1 Desember 1978, p.14
- 35 Pieterse, J., "Die jongmens in ons moderne tyd" soos gepubliseer in Taalgenoot, Januarie 1970, p.15
- 36 Jordaan, P.W., "Die liberale aanslag op godsdienstige en sedelike terrein", soos gepubliseer in Padlangs, Januarie 1975, p.1
- 37 Pieterse, J., "Ons jeug - 'n uitdaging" soos gepubliseer in Taalgenoot, Junie 1969, p.15
- 38 De Ridder, J., "Die aftakeling van ons identiteit deur musiek", soos gepubliseer in Padlangs, Januarie 1975, p.5
- 39 De Villiers, C.F., e.a., op cit., p.21
- 40 Botha, P.W., Suid-Afrika se strategiese posisie en die rol van ons weermag, die senior offisier en die gesamentlike stafkursus, toespraak by die opening van die tweede gesamentlike stafkursus, Voortrekkerhoogte 5 April 1976 soos gepubliseer in Toespraak Herdruk Diens, No.1/76., p.2

HOOFSTUK 5SPORTDEELNAME AS 'N BYDRAENDE FAKTOR TOT BETER WEERBAAR-
HEID IN DIE SUID-AFRIKAANSE WEERMAG

	<u>Bladysy</u>
1. Inleiding	78
2. Sportdeelname as teenvoeter vir die verwerping van gesag	80
3. Sportdeelname as teenvoeter vir negatiewe tegnologiese inyloede	87
4. Sportdeelname as teenvoeter vir sedelike verval	89
5. Sportdeelname as teenvoeter vir ideologiese aanslae	91
6. Sportdeelname as teenvoeter vir spanning	96
7. Samevatting	98
8. Verwysings	98

1. Inleiding

Gesien teen die agtergrond van 'n bespreking van die faktore met 'n negatiewe invloed op weerbaarheid en die nadelige invloed wat dit op die Suid-Afrikaanse Weermag het, is dit uiters noodsaaklik om 'n effektiewe program daar te stel wat sal bydra tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag. Daar sal vervolgens gepoog word om aan te toon tot watter belangrike mate die deelname aan sport 'n bydrae kan lewer tot beter militêre weerbaarheid* in die Suid-Afrikaanse Weermag. In hierdie hoofstuk val die klem op

* "Militêre weerbaarheid is die som van ons krygspotensiaal en ons nasionale oorlogspotensiaal. Krygspotensiaal word hier bepaal deur die paraatheid en beskikbaarheid van opgeleide magte en toereikende toerusting vir onmiddellike gevegsaanwending. Nasionale oorlogspotensiaal slaan op die nasionale vermoë en gewilligheid om die stryd aan te knoop en dit deur middel van 'n volgehoue poging op alle terreine van die samelewing te ondersteun".¹⁾

die krygspotensiaal van ons soldate met spesifieke verwysing na sportdeelname as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid in militêre en opleidingsverband. Die lede van die samelewing wat in die Suid-Afrikaanse Weermag aanmeld vir militêre opleiding is produkte van die moderne Suid-Afrikaanse samelewing wat met aanmelding vir militêre opleiding bekend staan as Nasionale Dienspligtiges.

Die faktore met 'n negatiewe invloed op weerbaarheid, soos bespreek in die vorige hoofstuk, moes gevolglik ook 'n negatiewe invloed op die Nasionale Dienspligtige gehad het. Die graad van negatiewe beïnvloeding kan van Nasionale Dienspligtige tot Nasionale Dienspligtige verskil. Wat egter belangrik is, is die feit dat hulle blootgestel was aan negatiewe beïnvloeding as produkte van ons moderne samelewing. Daar is gevolglik in 'n mindere of meerdere mate 'n element van negatiwisme by die Nasionale Dienspligtiges aanwesig teenoor die Suid-Afrikaanse Weermag.

Die eerste stap in militêre- en opleidingsverband sal wees om die Nasionale Dienspligtige by die Suid-Afrikaanse Weermag te laat aanpas. Voortspruitend uit die feit dat die Nasionale Dienspligtige 'npsigo-fisiese totaliteit is, is hy ook 'n sosiale wese as gevolg van sy basiese afhanklikheid van die samelewing waarin hy hom bevind. Vir sy inskakeling in die Suid-Afrikaanse Weermag is die Nasionale Dienspligtige afhanklik van die ontwikkeling van sy sosiale potensialiteite en dié proses staan bekend as sosialisasie²⁾.

Uit die voorafgaande is dit duidelik dat hoewel daar 'n mate van negatiwisme by die Nasionale Dienspligtige teenoor die Suid-Afrikaanse Weermag aanwesig mag wees, is hy na aanmelding by die Weermag ook basies afhanklik van die Weermag. As gevolg van sy afhanklikheid van die Weermag sal die eerste stap in die inskakelingsproses in die Weermag wees om die sosiale potensialiteite van die Nasionale Dienspligtige te ontwikkel.

Weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag met betrekking tot ons krygspotensiaal, ook bekend as die Nasionale Diens-

pligtiges, berus eerstens op gladde inskakeling by die Suid-Afrikaanse Weermag. Dit lei tot positiwisme by die Nasionale Dienspligtige teenoor die Suid-Afrikaanse Weermag. Hierdie positiewe gesindheid teenoor die Weermag gaan derhalwe hand aan hand met die ontwikkeling van die sosiale potensialiteite van die Nasionale Dienspligtige.

Binne opleidingsverband is daar in die Suid-Afrikaanse Weermag talle faktore aanwesig wat die ontwikkeling van die Nasionale Dienspligtige se sosiale potensialiteite positief aktiveer. Die deelname aan sport is seker een van die belangrikste faktore in die opleidingsmondering van die Suid-Afrikaanse Weermag om die sosiale potensialiteite van die Nasionale Dienspligtige te ontwikkel. Volgens Nixon word die aanspraak gemaak dat sport die geleentheid bied om 'n gevoel vir die gemeenskap te kweek en kameraadskap en vriendskapsbande te smee³⁾. Derhalwe ontwikkel sport daardie sosiale potensialiteite by die Nasionale Dienspligtige wat lei tot snelle en positiewe inskakeling by die Suid-Afrikaanse Weermag met as produk "Espirit de Corps" - in die algemene spreektaal bekend as eenheidsgees.

In hierdie hoofstuk word vervolgens gepoog om aan te toon tot watter belangrike mate sportdeelname beskou kan word as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid in opleidingsverband in die Suid-Afrikaanse Weermag. Die klem sal dus val op die eerste nege maande van opleiding in die Suid-Afrikaanse Weermag met as doelwit 'n weerbare soldaat, gereed vir aanmelding in gevegsituasies aan ons landsgrense. Sportdeelname gaan dus toegepas word as teenvoeter vir die faktore wat weerbaarheid nadelig beïnvloed soos bespreek in die vorige hoofstuk.

2. Sportdeelname as teenvoeter vir die verwerving van gesag

Wanneer die Nasionale Dienspligtige by die Suid-Afrikaanse Weermag aanmeld vir sy militêre diensplig is hy net oor sy puberteitsjare en in 'n oorgangsfase tot volwassenheid, 'n

stadium in sy lewe waar hy die meeste uit sy sosiale omgewing put⁴⁾. Die Nasionale Dienspligtige is nou in 'n nuwe omgewing en moet homself aanpas ten opsigte van die sosiale norme soos van toepassing in die Suid-Afrikaanse Weermag. Hierdie aanpassing by die nuwe omgewing en nuwe vereistes wat aan hom gestel word, word beskou vanuit die oogpunt van die Nasionale Dienspligtige. Dit kan vir hom 'n probleemsituasie wees en verwarring skep.

Die aanpassingsproses vir die Nasionale Dienspligtige geskied in die Suid-Afrikaanse Weermag op drie terreine, naamlik fisiologies, biologies en sosiaal. Vir die Nasionale Dienspligtige gaan die aanpassing noodwendig gepaard met die afdwing van militêre gesag ten einde 'n hoë standaard van dissipline daar te stel en te handhaaf. Dié afdwing van gesag kan in 'n mindere of meerdere mate lei tot die verwerping van gesag by die Nasionale Dienspligtige, veral as hierdie verwerping van gesag vanuit sy ouerhuis en deur sy skoolloopbaan 'n geykte vorm aangeneem het soos na verwys in die vorige hoofstuk.

Dit is uiters noodsaaklik dat die Nasionale Dienspligtige fisiologies, biologies en sosiaal aanpas by die Suid-Afrikaanse Weermag ten einde 'n positiewe bydrae te kan lewer as weerbare soldaat, ter beveiliging van ons land.

Vervolgens 'n bespreking hoe die deelname aan sport die probleme met aanpassing tot 'n groot mate kan neutraliseer.

2.1 Fisiologiese aanpassing as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid

Fisiologiese aanpassing impliseer fisiese aanpassing⁵⁾ wat uit die aard van omstandighede in die Suid-Afrikaanse Weermag eie is aan militêre opleiding. In opleidingsverband kom die toestand van totale uitputting dikwels voor aangesien dit eie is aan opleiding in die Weermag. Met die aanvanklike keuringsopleidingskursus vir valskermsoldate gebeur dit dat tot soveel as 40% van die aanvanklike groep nie die paal haal

nie en na ander eenhede oorgeplaas word. Die rede waarom so 'n groot persentasie weggewys word, is hoofsaaklik fisiologies van aard. Die fisiese eise wat gestel word, maak die fisiologiese aanpassing geweldig moeilik. In die jeugjare van die Nasionale Dienspligtige is die deelname aan sport een van die terreine waar fisiese eise aan hom gestel word. Onderwerping aan die fisiese eise was egter nie verpligtend nie en hy kon self besluit of hy wil meedoen of nie. In die Weermag word hy egter verplig om homself te onderwerp aan die fisiese eise wat gepaardgaan met militêre opleiding. Hierdie aspek kan gevolglik lei tot die verwerping van gesag met as produk 'n negatiewe houding teenoor die Weermag. Aktiewe deelname aan sport dra geweldig by tot vergemakliking van aanpassing omdat deelname aan sport inherent 'n fisiese, psigiese en sosiale belading, gesien as 'n totaliteit, op die individu kan plaas en is dit ook moontlik om 'n totale belading op die deelnemer voort te bring⁶⁾. Hoewel die deelname aan sport in die Suid-Afrikaanse Weermag 'n integrerende deel van opleiding vorm en verpligtend is, verskil die gees waarin dit geskied drasties van die gees waarin opleiding geskied. Militêre opleiding geskied in 'n streng formele gees, terwyl die deelname aan sport op 'n informele wyse plaasvind.

Die deelname aan sport deur die Nasionale Dienspligtiges kan geweldigse fisiologiese eise aan hulle stel, aangesien hulle voortdurend in ligasportsoorte teen ower persone moet meeding. Dit is veral in kontaktsportsoorte waar die jong Nasionale Dienspligtige sy man moet staan teen baie ower en gehardermans in die burgerlike ligas. In die sportsituasie word die fisiese eise wat gestel word in die meeste gevalle suksesvol die hoof gebied en met 'n positiewe gesindheid aanvaar.

Terug by die opleidingsituasie word die fisiese eise wat gestel word met 'n positiewe gesindheid aanvaar. Die deelname aan sport dien as 'n kondisioneringsproses vir die fisiese eise wat in opleidingsverband gestel word. Die resultaat is

'n positiewe aanvaarding van die fisiese eise wat in opleidingsverband gestel word. Hierdie aanvaarding van die fisiese eise wat gestel word, lei daartoe dat die Nasionale Dienspligtige fisiologies gouer en beter aanpas by die militêre eise wat in opleidingsverband aan hom gestel word.

2.2 Biologiese aanpassing as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid

Biologiese aanpassing behels aanpassing van die liggaam in toestande waaraan dit nie gewoond was nie⁷⁾. In die meeste gevalle is die aard van die omgewing, sowel as die aard van die opleiding vreemd vir die Nasionale Dienspligtige. Die feit dat daar met die minimum geriewe lang tydperke, ongeag die weersomstandighede, in die veld deurgebring word, vereis biologiese baie van Nasionale Dienspligtiges as gevolg van die feit dat dit heeltemal vreemd is in vergelyking met toestande by hul ouerhuise en gedurende hul jeugjare. Dit kan lei tot die verwerping van gesag deur die Nasionale Dienspligtige met biologiese wanaanpassing as resultaat. Dit kan weer lei tot 'n staat van weerloosheid.

Hierdie biologiese aanpassing is egter vir die mens nie vreemd nie, "...it is man's nature to explore and expand his environment as well as to test his ability to perform within it".⁸⁾ Sportdeelname kan 'n positiewe bydrae lewer tot biologiese aanpassing van die Nasionale Dienspligtige.

Een van die vereistes van die deelname aan sport is die biologiese aanpassing wat dit verg. Met die deelname aan sport moet die liggaam voortdurend biologies aanpas by weersomstandighede. Die weer kan koud of warm wees, dit kan reën of die speelveld kan baie droog en hard wees. Opponente is dikwels groter, beter en sterker. Die spelpatroon kan van wedstryd tot wedstryd verskil wat by implikasie weer biologiese aanpassing verg soos die speel van 'n wedstryd teen 'n tempo baie vinniger as waarvoor daar voorberei is.

In kontaktsportsoorte, soos byvoorbeeld rugby, vlam humeure

dikwels op en is 'n verdwaalde vuishou nie buite die kwessie nie. Daar is dus bykans geen ander terrein van die samelewing waar daar op 'n vrywillige grondslag biologies so 'n groot mate van aanpassing by die individu geverg word nie. In die Suid-Afrikaanse Weermag word daar tydens militêre opleiding geweldige biologiese aanpassings van die Nasionale Dienspligtige geverg. Die verskil is egter daarin geleë dat die biologiese aanpassing tydens opleiding op die Nasionale Dienspligtige afgedwing word en dat onderwerping aan die aanpassing nie spontaan of uit vrye wil geskied nie. Hierdie geforseerde biologiese aanpassing by opleidingsomstandighede in ongunstige weer met die minimum geriewe mag by die Nasionale Dienspligtige lei tot die verwerping van gesag met as produk 'n negatiewe houding teenoor militêre opleiding en by implikasie ook teenoor die Suid-Afrikaanse Weermag. Dit kan weer aanleiding gee tot 'n weerlose Nasionale Dienspligtige met as gevolg 'n weerlose Suid-Afrikaanse Weermag.

Hoewel die deelname aan sport in die Suid-Afrikaanse Weermag 'n integrerende deel van opleiding vorm en verpligtend is vir die Nasionale Dienspligtige, vind sportbeoefening op 'n informele grondslag plaas. Deur middel van die deelname aan sport in die Weermag word die Nasionale Dienspligtige positief georiënteer teenoor die biologiese aanpassing wat dit verg. Hierdie aspek vergemaklik weer die biologiese aanpassing by die opleidingsomstandighede met as produk positiewe aanvaarding en bereiking van die biologiese eise soos van toepassing in militêre opleiding. Sportdeelname lewer dus 'n positiewe bydrae tot beter weerbaarheid deur biologiese aanpassing wat bevorder word.

2.3 Sosiale aanpassing as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid

Sosiale aanpassing impliseer altyd die een of ander vorm van

waarde* en kan dus beskou word as 'n voorwaardelike aanpassing, wat die persoon oriënteer en motiveer tot gewenste handeling⁹⁾. Dit word van die Nasionale Dienspligtige verwag om hom by die Suid-Afrikaanse Weermag aan te pas deur inskakeling by die waardes soos van toepassing in die Weermag. Die waarde soos van toepassing in die Weermag verskil egter radikaal van dié van toepassing in die gemeenskappe waaruit die Nasionale Dienspligtiges kom en hierdie aspek bemoeilik die aanpassing van die Nasionale Dienspligtige as gevolg van die hoë mate van aanpasbaarheid wat geverg word.

Indien dié Nasionale Dienspligtige nie suksesvol by die Suid-Afrikaanse Weermag aanpas nie, lei dit weer tot onder andere die verwerping van gesag. Hierdie onvermoë tot aanpassing kan soos wat dit breedvoerig in die vorige hoofstuk bespreek is, teruggevoer word na die jeugjare van die Nasionale Dienspligtige. Gedurende sy jeugjare was die verwerping van gesag aan die orde van die dag wanneer wanaanpassing by die waardes soos van toepassing by die skool, die kerk en die gemeenskap voorgekom het.

"Die beïnvloeding van die mens deur middel van sport, ontstaan nie outomaties nie. Baie hang af van die interaksie tussen leiers en deelnemers. Sport bied egter 'n geleentheid wat daartoe kan lei dat beïnvloeding plaasvind"¹¹⁾.

Die deelname aan sport in die Weermag word gekenmerk deur die informele wyse waarop die Staande Mag en die Nasionale Dienspligtige met mekaar verkeer. Die formele atmosfeer tussen dié twee partye wat in opleidingsomstandighede gehandhaaf word, word deur middel van sportdeelname tydelik opgehef. Dit het egter die permanente waarde dat dié gemelde partye mekaar beter leer ken en verstaan en dit lei

* "'n Waarde is 'n konsepie van die gewenste wat gelyktydig in kultuur as kriterium vir seleksie van alternatiewe oriëntasies bestaan, geïnstitusialiseer is in die samelewing en sy deelsisteme en geïnternaliseer is in die persoonlikheid van die lede van hierdie maatskaplike sisteme en daardeur hierdie persone oriënteer en motiveer tot gewenste handeling"¹⁰⁾.

weer daartoe dat die Nasionale Dienspligtige 'n beter insig verkry in die persoonlikheid van die Staande Maglid wat hom moet oplei. Dit lei ook verder tot die aanvaarding van die waardes soos van toepassing in die Weermag deur die Nasionale Dienspligtige en word hy 'n volwaardige lid van die Suid-Afrikaanse Weermag. "Deur sport kan die jongmens 'n leefmilieu verwerf waarop hy met vertroue as sy eie kan terugval. Hierdeur kan maatskaplike verlorenheid voorkom word"¹²⁾. Na aanleiding van 'n proefneming wat gedoen is op grond van seleksie in terme van aanpassingsvermoë tussen spanne deelnemers in korfbalwedstryde is gevind dat die span met die grootste aanpassingsvermoë op die beoordelingskaal ook die beste presteer het¹³⁾.

Deelname aan sport verhoog die vermoë tot aanpassing by die individu. Oxendine¹⁴⁾ gaan van die standpunt uit dat sport veranderinge van gesindhede of die uitbouing daarvan moontlik maak vanweë die informele omgang in die sportsituasie en die beroep wat daar tydens deelname, op waardeoordele, inisiatief, intelligente beredenering en emosionele betrokkenheid gedoen word. Dit impliseer dat dit moontlik is om positiewe gesindhede by die deelnemer aan te kweek.

Sportdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag deur die Nasionale Dienspligtiges moet gevolglik lei tot sosiale aanpassing by die waardes soos van toepassing in die Weermag. 'n Sosiaalaangepaste Nasionale Dienspligtige sal beslis tesame met suksesvolle militêre opleiding ontwikkel in 'n beter weerbare Suid-Afrikaanse soldaat.

2.4 Samevatting

Sportdeelname speel 'n baie belangrike rol in die proses om op fisiologiese, biologiese en sosiale terreine aanpassing by nuwe omstandighede moontlik te maak. Deur middel van sportdeelname pas die Nasionale Dienspligtige heel gou by die Suid-Afrikaanse Weermag aan en dien onder andere ook as teenvoeter vir die verwerping van gesag. Samevattend kan

die stelling dus tereg gemaak word dat sportdeelname 'n bydraende faktor is tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag.

3. Sportdeelname as teenvoeter vir nadelige tegnologiese invloede

Die moderne Suid-Afrikaanse samelewing soos wat dit gekenmerk word deur die geweldige opbloei in tegnologiese ontwikkeling het 'n betekenisvolle ekonomiese waarde. Daaruit spruit weer talle ander voordele uit voort, dog die nadele wat daarmee gepaard gaan is legio, soos dit duidelik blyk uit die vorige hoofstuk.

Die Suid-Afrikaanse Weermag word ook nadelig beïnvloed aangesien die krygspotensiaal wat in die vorm van Nasionale Dienspligtiges vir militêre opleiding aanmeld, deur tegnologiese ontwikkeling alreeds gedeeltelik of geheel weerloos gemaak is. Hierdie Nasionale Dienspligtige is deur sy jeugjare in die opvoedingsproses negatief beïnvloed deur die tegnologiese ontwikkeling en in die meeste gevalle is dié stempel wat afgedruk is duidelik waarneembaar. Die resultate van aanvanklike mediese keuring vir Nasionale Diensplig getuig hiervan. Die deelname aan sport kan egter as teenvoeter dien vir die nadelige gevolge soos wat dit voortspruit uit tegnologiese ontwikkeling.

3.1 Sportdeelname dra by tot fisiese ontwikkeling

Fisiese ontwikkeling en sportdeelname is aspekte wat hand aan hand gaan en mekaar wedersyds beïnvloed. "Die verbysterende voortuitgang van wêreldsport gedurende die afgelope jare is 'n uitvloeisel van die toenemende bewustheid van die betekenis van basiese fisieke fiksheid en die klem wat daar op die ontwikkeling van hierdie aspek van prestasiesport geplaas word. Fiksheid is vandag die uitgangspunt in sportafrigting"¹⁵⁾. In 'n bespreking oor die rol van Liggaamlike Opvoeding en sport noem Gorskij¹⁸⁾ die volgende :

- a. Verskeie ondersoeke wat in skole uitgevoer is, het die heilsame invloed van sistematiese sportbeoefening op die gesondheid, liggaamlike ontwikkeling en verstandelike vermoëns van kinders duidelik bewys.
- b. Kollegestudente wat gereeld aan sport deelneem, het 'n beter vermoë om 'n groot hoeveelheid werk te verrig.
- c. Werkers in industrieë wat gereeld aan sport deelneem, is van 3 tot 4 keer minder deur siektes gepla as dié wat nie deelgeneem het nie. Ook was hulle meer produktief, minder onderhewig aan beserings en het hulle minder uitskotgoedere gelewer.

Volgens Mellerowicz¹⁷⁾ word dit vandag as 'n feit aanvaar dat gereelde liggaamlike aktiwiteit 'n algemene verbetering van die liggaamskrag en beter funksionering van die organe en sisteme in die hand werk. 'n Gebrek aan beweging kan lei tot progressiewe agteruitgang en 'n fisiese swakheid van die hele liggaam. Verswakking van die spiere kan 'n nadelige invloed op die liggaamshouding hê sodat ook die sirkulasie- en asemhalingsisteme nadelig beïnvloed word. Mellerowicz stel dit baie duidelik dat gereelde liggaamlike aktiwiteite maar een van die baie faktore is wat 'n positiewe invloed op die liggaam uitoefen, maar hy beskou dit as een van die belangrikste.

Uit die voorafgaande kan aktiewe sportdeelname dus as 'n onmiskenbare element beskou word in die proses tot beter weerbaarmaking. Die praktiese implikasie daarvan in die Suid-Afrikaanse Weermag word aangetref in die feit dat daar op die amptelike rooster een middag per week afgesonder word vir aktiewe deelname aan sport. Die effektiwiteit en die praktiese uitvoering daarvan tref ons aan in die deelname-syfer soos dit ondervind is in die Suid-Afrikaanse Weermag op die middae afgesonder vir sportdeelname¹⁸⁾. Aktiewe deelname was soos volg :

Nasionale Dienspligtiges	43,3%
Staande Mag	27,26%

Sou ons dit egter vergelyk met die syfer soos verkry op nasionale vlak met betrekking tot Blankes waar dit 13,2% is,¹⁹⁾ dan kan daar tereg opgemerk word dat die Suid-Afrikaanse Weermag deur middel van sportdeelname 'n positiewe bydrae lewer tot weerbaarheid op nasionale vlak.

3.2 Samevatting

Sportdeelname kan gevolglik beskou word as teenvoeter vir die nadelige invloede wat voortspruit uit die tegnologiese ontwikkeling wat eie is aan ons moderne kulturele samelewing. Deur middel van die deelname aan sport deur die Nasionale Dienspligtiges word ons krygspotensiaal ontwikkel en weerbaar gemaak ter verdediging van ons land. Daar kan gevolglik na sportdeelname verwys word as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag.

4. Sportdeelname as teenvoeter vir sedelike verval

Sedelike verval is eie aan die huidige tydsgewrig waarin ons leef. Die permissiewe gemeenskap van ons tyd, die nuwe moraal met sy seksperversiteit, die slordige drag en die agitasies teen elke vorm van sensuur soos wat dit bespreek is in die vorige hoofstuk, maak van ons jeug 'n weerlose jeug.

Die resultaat daarvan is 'n weerlose jeugdige wat dwarsdeur sy jeugjare lamgelê is, wat nou by die Suid-Afrikaanse Weermag aanmeld vir militêre opleiding. Die sukses wat behaal word met die militêre opleiding van die Nasionale Dienspligtige hang baie nou saam met die daarstelling en handhawing van 'n hoë moreel.

Daar moet in die opleidingsprogram voorsiening gemaak word vir 'n teenkrag wat in werking gestel word om sedelike verval te omskep in sedelike opheffing. Daar bestaan verskeie kragte wat deur die Suid-Afrikaanse Weermag aangewend kan word ten einde die Nasionale Dienspligtige sedelik op te hef, dog een van die sterkste kragte is die deelname aan sport.

4.1 Sportdeelname dra by tot 'n hoë moreel

"A unit with morale is a unit that will perform"²⁰⁾. Uit die inhoud van dié aanhaling blyk dit duidelik dat die militêre leier oor die vermoë moet beskik om deur middel van kennis van die Nasionale Dienspligtiges onder hom, die moreel tot so 'n mate te ontwikkel dat hulle as 'n hegte eenheid enige taak wat hulle opgelê word met die middele beskikbaar suksesvol sal kan uitvoer.

Die deelname aan sport in die Suid-Afrikaanse Weermag is bykans die enigste terrein waar die militêre leier die Nasionale Dienspligtige wat onder hom gestel is op 'n informele wyse leer ken. Dit is ook hier waar hy kan sien waartoe die Nasionale Dienspligtige in staat is en oor watter fisiese en psigiese vermoëns hy beskik. Soos reeds voorheen na verwys, kan die deelname aan sport 'n totale belading op die Nasionale Dienspligtige plaas. Dit stel die militêre leier in staat om te weet waartoe elke Nasionale Dienspligtige in staat is en diennooreenkomstig kan eise aan hom gestel word wat bereikbaar is. Hierdeur word die moreel van die Nasionale Dienspligtige verhoog.

Aangesien die Nasionale Dienspligtiges uit alle lae van die bevolking kom, kan dit ook 'n nadelige invloed hê op die daarstelling van 'n hoë moreel aangesien diskriminasie wel kan voorkom. Dit is egter op die sportveld waar hierdie diskriminerende faktore soos intellek, taal, geloof, politiek en nasionaliteit totaal afgebreek word en deelgeneem word in belang van hul eenheid. Die interafhanklikheid van mekaar, veral in spansoorte, word dan deur die Nasionale Dienspligtige besef. Dit lei weer tot eenheidsgees met as produk 'n hoë moreel.

Die feit dat hulle saam gespeel, geswoeg en gesweet het in belang van hul eenheid, lei weer daartoe dat hulle hul interafhanklikheid van mekaar besef in militêre opleidingsverband. Deelname aan sport lei tot 'n hegte eenheid en 'n hoë moreel, soos wat dit aangetref word in die Suid-Afrikaanse Weermag.

4.2 Samevatting

Die hoë moreel onder Nasionale Dienspligtiges, soos verkry deur die deelname aan sport, moet gesien word as 'n teenvoeter vir sedelike verval. Dit lei daartoe dat daar in die Suid-Afrikaanse Weermag tereg na sportdeelname verwys kan word as 'n faktor wat bydrae tot beter weerbaarheid. 'n Eenheid met 'n hoë moreel is 'n eenheid wat met sukses in 'n gevegsituasie aangewend kan word. Derhalwe is 'n eenheid met 'n hoë moreel 'n weerbare eenheid in die ware sin van die woord.

5. Sportdeelname as teenvoeter vir ideologiese aanslae

Ideologiese aanslae waarmee die Kommunisme Suid-Afrika wil lam lê, is toegespits op isolasie van die politieke en ekonomiese terreine. Dit is alombekend hoe die kommunistiese lande beplan en organiseer om Suid-Afrika uit wêreldsport te hou. Hierdie pogings tot isolasie lê ingebed binne 'n lae intensiteit militêre bedreiging²²⁾.

Die metodes wat aangewend word om in hierdie doelwit te slaag, is breedvoerig in die vorige hoofstuk bespreek. Hoewel hierdie ideologiese aanslae op 'n breë front geloods word, bestaan daar wel metodes om dit die hoof te bied. Die mees effektiewe metode om 'n aanslag af te weer, is om met 'n meer effektiewe teenaanslag vorendag te kom. Die Kommunisme gebruik die deelname aan sport om hul doelwit te bereik. Eweneens kan ons doeltreffend deur middel van sportdeelname hierdie aanslae afweer. Sportdeelname is by uitstek 'n middel om die ideologiese aanslae suksesvol af te weer.

5.1 Sportdeelname dra by tot die tydelike opheffing van die gesagstruktuur in die Suid-Afrikaanse Weermag

"In die arbeider het die Sowjet-kommunisme sy internasionale

menseliefde ontdek. Die blote feit dat daar arbeiders is wat deur hul werkgewers onderdruk word, wis alle nasionale grense, taalverskille en volksverskille uit"²³⁾. Hierdie kommunistiese ideologie, soos blyk uit die vorige hoofstuk, sou ook van toepassing kon wees in die Suid-Afrikaanse Weermag waar die Nasionale Dienspligtiges deur die lede van die Staande Mag gemanipuleer, 'n mens kan byna sê "onderdruk" word. Deur middel van rangkentekens word dié lede met gesag bekleed wat hulle op die Nasionale Dienspligtiges uitoefen ten einde hulle op te lei en weerbaar te maak. Indien die Nasionale Dienspligtige in sy jeuggare reeds negatief beïnvloed is deur hierdie kommunistiese ideologie, dan sal die gesagstruktuur in die weermag 'n negatiewe effek op hom hê. Dit is egter op hierdie terrein waar die deelname aan sport in die Suid-Afrikaanse Weermag 'n positiewe bydrae lewer ten einde die klasseverskil in die Weermag af te breek. Die meer informele wyse waarop lede van die Staande Mag en Nasionale Dienspligtiges met mekaar op die sportveld verkeer, lei daartoe dat daar 'n beter begrip vir mekaar ontstaan. Hulle leer mekaar beter ken en 'n beter verstandhouding spruit daaruit voort.

In opleidingsverband mag die Nasionale Dienspligtige die lid van die Staande Mag wat oor hom bevel voer, sien as meedoënloos, gevoelloos, onsimpatiek en sonder emosie aangesien daar streng militaristies opgetree word. Op die sportveld verander die situasie egter en speel hulle saam in belang van hul eenheid. Die Staande Maglid mag ook vir die span waarin sy Nasionale Dienspligtiges speel as administrateur optree. In die voorbereiding van 'n wedstryd, sowel as vir die duur van die wedstryd sal die administrateur sy spelers aanmoedig en 'n groot mate van afhanklikheid van hulle openbaar. As hulle saam speel, is hulle interafhanklik van mekaar en word die sukses wat behaal word, bepaal deur die samewerking en ondersteuning wat hulle mekaar bied. Dit bring hulle dus op gelyke voet met mekaar en die ondervinding het geleer dat die vrees wat die Nasionale Dienspligtige vir die Staande

Maglid openbaar, verdwyn.

Sportdeelname bied hom die geleentheid om die manier van optrede van hulle wat bo hom aangestel is in opleidingsverband, beter te verstaan.

Sou die span 'n oorwinning behaal, word die situasie aangestref dat hulle mekaar gelukwens, saam lag en saam die oorwinning vier. Die volgende dag, in opleidingsverband, word die streng dissipline weer gehandhaaf deur die lid van die Staande Mag, dog die Nasionale Dienspligtige weet dat die lid nie is wat hy gedink het hy is nie en word die dissipline wat gehandhaaf word in die regte lig gesien. Dit lei ook daartoe dat die Nasionale Dienspligtige meer positief ingestel is tot die opleiding wat hy ontvang, want net soos wat hulle van mekaar afhanklik was op die sportveld, net so sal hulle van mekaar afhanklik wees in operasionele omstandighede.

Deur middel van die deelname aan sport word die klasseverskil soos wat dit in die Suid-Afrikaanse Weermag aangetref word tydelik opgehef met as produk 'n beter begrip deur die Nasionale Dienspligtige vir militêre opleiding en die gesagstruktuur soos van toepassing in die Suid-Afrikaanse Weermag. Dit lei noodwendig tot beter weerbaarheid.

5.2 Sportdeelname as 'n bydraende faktor tot eenheid op nasionale vlak

Ten einde sportdeelname as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid met betrekking tot eenheid op nasionale vlak te kan evalueer, moet daar eerstens gelet word op die samestelling van die Suid-Afrikaanse Weermag. Skematies sien dit soos volg daaruit :

	S.A. Weermag	
S.A. Leër	S.A. Lugmag	S.A. Vloot
Kommandemente		
Eenhede		
Korpse (Infanterie, Pantser, Artillerie, Genie, ens.)		

Hierdie eenhede verskil van mekaar as gevolg van die aard van hul funksie en opleiding en word geïdentifiseer op grond van hul korpsverband, byvoorbeeld, infanterie, pantser, ensovoorts. Hoewel die eenhede weer onderverdeel is in eskadronne by die pantser en kompanies by die infanterie is dit vir die aard van hierdie bespreking nie belangrik nie. Dog waar ons eenhede aantref wat in afsondering geleë is, sal hul sportdeelname beperk wees op hierdie vlak en sal die intereenheidskompetisie dus nie op hulle van toepassing wees nie, dog hulle word in aanmerking geneem vir die kies van spanne wat die Kommandement moet verteenwoordig omdat hulle ook deel uitmaak van die Kommandement. In die geval van die Kommandement Oranje-Vrystaat tref ons sulke eenhede aan te Bethlehem en Kroonstad. Vir hul opleiding meld die Nasionale Dienspligtiges by dié eenhede aan. Die gemeenskaplike doelwit wat nou by die Nasionale Dienspligtiges, verbonde aan die eenheid ingeskerp word, is dié van eenheidsgees. In weermagsverband is dit beter bekend as "Espirit de Corps" en kan omskryf word as: "Die trou aan, die trots in en die geesdrif geopenbaar vir 'n eenheid deur die lede daarvan"²³⁾. Hoewel daar deur middel van opleiding metodes toegepas word om hierdie doelwit te bereik, is sportdeelname 'n magtige wapen as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid in hierdie verband. Sportdeelname word in die Suid-Afrikaanse Weermag beskou as 'n integrerende deel van opleiding. Daar word derhalwe baie aandag aan sportdeelname geskenk en dit vind op 'n georganiseerde vlak op 'n intereenheidsbasis plaas. Die lede van 'n eenheid word in verskillende sportsoorte in spanne saamgevoeg om die eer van hul eenheid teen die opponerende eenheid op die spel te plaas. Dit is veral opmerklik in die kontaksportsoorte hoe hierdie lede van die eenhede absoluut alles gee vir die eer van hul eenhede. Dit is verder 'n openbaring om te sien hoe hierdie lede as 'n hegte eenheid optree en saamspeel ongeag verskille op die terreine van die taal, geloof en geskiedenis. Binne eenheidsverband is dit verkry deurdat 'n gemeenskaplike identiteit

verkry is. Hoewel die doelwit, naamlik 'n weerbare Suid-Afrikaanse Weermag, by die verskillende eenhede gemeenskaplik is, is die klem op identiteit in eenheidsverband so sterk dat die gemeenskaplike doelwit dikwels daardeur geskaad word.

Die trots in die eenheid spruit uit die feit dat die lid glo dat sy eenheid die beste in die land is en tref ons in die praktyk die situasie aan, veral in Korpse, dat die een eenheid vir die ander absoluut niks gun nie en hulle dus geen tyd vir mekaar het nie. In die praktyk is hierdie situasie selfs aangetref tussen verskillende eenhede van die dieselfde Korps.

Daar is geen ander terrein waar die eenhede so dikwels teen mekaar kan meeding en kragte kan meet anders as in sport nie. Derhalwe word toegegee dat deur middel van sportdeelname hierdie negatiewe houding ook ontwikkel en uitgebou kan word. Die teendeel is egter ook waar, naamlik dat daar min ander terreine is waarop eenhede weer so saamgesnoer kan word om gesamentlik op te tree teen 'n opponent nie, anders as oorlog en sport. Sportdeelname skerp dus nie net eenheidsbewustheid by die lede in nie, maar maak hulle ook bewus van die feit dat hulle ook lede is van 'n Kommandement.

Uit deelname soos op intereenheidvlak van toepassing, kan die administrateurs spanne saamstel uit die verskillende eenhede om die Weermag te verteenwoordig en word daar opgetree teen burgerlike spanne in die burgerlike liga. Hierdie spanne staan bekend as Weermagspanne en derhalwe word die lede ook bewus van die feit dat hulle nie net behoort aan hul onderskeie eenhede nie, maar ook aan die Suid-Afrikaanse Weermag, hoewel dit beperk is tot die gebied waarin militêre opleiding gedoen word. Vervolgens bied die Suid-Afrikaanse Weermag ook vir sy lede die geleentheid om op hoër vlakke teen mekaar mee te ding en is die volgende vlak die weermagsdeel S A Leër, S A Lugmag en S A Vloot. Hier verteenwoordig die lid sy Kommandement wat lei tot eenheid op Kommandementsvlak. Dit impliseer steeds verteenwoordiging van

die eenheid in die betrokke Kommandement waaruit hy afkomstig is.

Die kies van 'n weermagsdeelspan lei daartoe dat eenheid uitgebrei word tot op nasionale vlak binne die weermagsdeel.

Elke speler verteenwoordig indirek 'n bepaalde kommandement en by implikasie ook 'n bepaalde eenheid.

Uit die deelname op hierdie vlak word 'n Suid-Afrikaanse Weermagspan saamgestel wat lei tot verteenwoordiging op die hoogste nasionale vlak binne weermagsverband. Dit bring mee dat die speler indirek die Weermagsdeel, die kommandement en die eenheid waarvan hy lid is verteenwoordig. Deur middel van hierdie proses van deelname en verteenwoordiging word die individu steeds bewus van 'n groter identiteit wat kan vorder tot op nasionale vlak. Die verteenwoordiging op nasionale vlak is beperk tot individue en die vraag kan ontstaan watter bydrae dit het vir die lid wat slegs kon presteer op eenheidsvlak of selfs laer?

Die antwoord hierop is geleë in die feit dat enige lid wat op 'n vlak hoër as die eenheid presteer, as gevolg van die trots in die eenheid vir die lede daarvan, meebring dat die lede hulself as eenheid verbind voel tot daardie vlak waarop die lid presteer het. Dit spruit voort uit die feit dat die lid indirek namens sy eenheid opgetree het as gevolg van die "Espirit de Corps" wat daar in elke eenheid in die land gehandhaaf word.

Sportdeelname moet gevolglik grootliks bydra tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag aangesien dit eenheid op nasionale vlak in die hand werk.

6. Sportdeelname as teenvoeter vir spanning

Al die faktore wat weerbaarheid nadelig beïnvloed, soos bespreek in die vorige hoofstuk, het 'n verdere gemeenskaplike nadelige invloed op die mens. Dit lei tot spanning by die mens.

"Oor die spanning waaraan die mens onderwerp word en die middele om dit te verlig, het Seliger geen twyfel nie. Die hedendaagse leefwyse van die mens is van so 'n aard dat hy elke dag meer en meer onderworpe aan prikkels is, wat daarvoor verantwoordelik is dat vermoeidheid gouer intree en dit belas die meganismes verantwoordelik vir homeostatiese regulering. Pogings wat aangewend word om die gevolge van hierdie spanninge te verlig, berus daarop om 'n groter weerstand te help opbou. Liggaamsoefening het getoon 'n goeie manier te wees om hierdie doel te bereik"²⁴⁾.

Brüssow²⁵⁾ wys daarop dat die jongste Wêreldoorlog die waarde van ontspanning as middel ter opbouing en behoud van die moreel van soldate oortuigend bewys het: aangesien dit emosionele sekuriteit bevorder het. Die deelname aan sport as 'n middel tot ontspanning deur die Nasionale Dienspligtiges moet noodwendig lei tot die opheffing van hulle moreel.

Tydens militêre opleiding word daar ook 'n geweldige spanning op die Nasionale Dienspligtige geplaas met die nuwe vereistes wat aan hom gestel word. Die burgerlike lewe waaruit hy kom, was ook gekenmerk deur spanning. Die geleentheid was egter daar gewees om homself bloot te stel aan sedelike verval deur byvoorbeeld die gebruik van dwelmmiddels ten einde die spanning te verbreek. In die Weermag is dit egter fataal aangesien dit die moreel van die Nasionale Dienspligtiges nadelig beïnvloed en word daar voortdurend gepoog om die gebruik van dwelmmiddels totaal uit te skakel.

Deelname aan sport deur die Nasionale Dienspligtige kan suksesvol toegepas word om sedelike verval teen te werk en 'n hoë moreel daar te stel, aangesien dit lei tot verligting van spanning met as produk beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag.

In die volgende hoofstuk verskuif die klem na ontspanningsdeelname as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag.

7. Samevatting

Samevattend kan gesê word dat sportdeelname as teenvoeter dien vir die faktore met 'n negatiewe invloed op weerbaarheid soos bespreek in hoofstuk vier. In hierdie opsig dra sportdeelname beslis by om weerbaarheid in die hand te werk en kan daar gevolglik verwys word na sportdeelname as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag.

8. Verwysings

- 1 Malan, M.A., de M., "Die Militêre weerbaarheid in die R.S.A. in die huidige tydsgewrig". Referaat gelewer tydens die simposium oor magspolitiek, Sentrum vir Internasionale Politiek P.U. vir C.H.O., 22 Augustus 1975.
- 2 Roode, C.D., Inleiding tot die Sosiologie, p.71
- 3 Van der Merwe, J.J.R., 'n Onderzoek na die bestaande en toekomstige Sport- en Ontspanningsgeriewe in die ontwikkelende metropolitaanse gebied te Saldanha en omgewing, p.56
- 4 Cilliers, S.P. en Joubert, D.D., soos aangehaal deur Rhooode, C.D., Inleiding tot die Sosiologie, p.73
- 5 Maciver, R.M. en Page, C.H., Society: An Introductory Analysis, p.76
- 6 Johnson, W.R., Science and Medicine of Exercise and Sports, p.25
- 7 Maciver, R.M. en Page, C.H., op cit., p.77
- 8 Karpovich, P.V. en Sinning, W.E., Physiology of Muscular Activity, p.76
- 9 Ibid., p.77
- 10 Du Toit, J.B., e.a., Afwykende Gedrag - 'n studie van enkele maatskaplike probleme, p.4
- 11 Van der Merwe, J.J.R., op cit., p.55
- 12 Ibid., p.55
- 13 Yiannakis, A., British Journal of Physical Education, p. xvii - xix
- 14 Oxendine, J.B., soos aangehaal deur Geyer, G.J., 'n Onderzoek na sport as 'n fisiek-rekreatiewe opleidings-aktiwiteit in die Suid-Afrikaanse Weermag met besondere verwysing na die funksionele aspekte van beheer en organisasie, p.40

- 15 Botha, J.L. en Potgieter, G., Fiksheid vir Prestasie-sport, voorwoord.
- 16 Gorskij, L.P., The Role of Physical Education and Sport in the System of Social Values, soos aangehaal deur Van der Merwe, J.J.R., in 'n Onderzoek na die bestaande en toekomstige sport - en ontspanningsgeriewe in die ontwikkelende metropolitaanse gebied te Saldanha en omgewing, pp.67 - 68.
- 17 Ibid., p.67
- 18 Verslag van 'n Komitee van Onderzoek - Sport in die Suid-Afrikaanse Weermag, p.10
- 19 Statistiek verskaf deur die Departement van Sport en Ontspanning.
- 20 Lynn, W.M. en Skildmore, J.M., "Know your men, know yourself" in Armed Forces, April 1976, p.10
- 21 Du Plessis, J., Kommunistiese vrede of Christelike stryd, p.55
- 22 De Villiers, C.F., e.a., Die Kommunisme in aksie, p.21
- 23 Bisschoff, J.J. en van Graan, A.L., Handleiding vir Militêre Leierskap, p.46
- 24 Van der Merwe, J.J.R., op cit., p.64
- 25 Brüssow, A.V., Beginnels van Rekreasie vir nuttige vryetydsbesteding, p.59

HOOFSTUK 6ONTSPANNINGSDEELNAME AS 'N BYDRAENDE FAKTOR TOT BETER WEER-
BAARHEID IN DIE SUID-AFRIKAANSE WEERMAG

	<u>Bladsy</u>
1. Inleiding	100
2. Algemene aspekte betreffende ontspanningsdeelname	100
3. Die waarde van ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag	108
4. Spanningsfaktore wat bydra tot 'n behoefte aan ontspanningsdeelname tydens militêre opleiding	115
5. Spanningsfaktore wat bydra tot 'n behoefte aan ontspanningsdeelname in die operasionele gebied	120
6. Samevatting	126
7. Verwysings	127

- - - - -

1. Inleiding

Ontspanning vir nuttige vryetydsbesteding is een van die aspekte in ons moderne kulturele samelewing wat steeds meer op die voorgrond tree. Dit het reeds sulke afmetinge aangeneem dat dit beskou kan word as een van die mees brandende vraagstukke van ons tyd.

Alvorens ontspanningsdeelname as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag breedvoerig bespreek word, is dit vereers noodsaaklik om enkele algemene aspekte betreffende ontspanningsdeelname uit te lig ten einde die noodsaaklikheid van ontspanning in die Weermag aan te stip.

2. Algemene aspekte betreffende ontspanningsdeelname

Een van die suksesvolste metodes om spanning te verlig en om

'n groter weerstand daarteen op te bou, is deur ontspanning.
'n Verklaring van die begrip "ontspanning" plaas meer lig op die onderwerp.

2.1 Die begrip "Ontspanning"

In die algemene spreektaal word daar gewoonlik na ontspanning verwys as 'n antitese vir werk aangesien werk vir die meeste mense inspanning beteken. Daar ontstaan dus deur die werk wat verrig word spanning by die mens en dié spanning moet verbreek word deur ontspanning.

2.1.1 Die term "Ontspanning"

Brüssow¹⁾ wys daarop dat die term "ontspanning" saamgestel is uit die stamwoord "span", die voorvoegsel "ont-" en die agtervoegsel "-ing".

Die stamwoord "span" beten "tonus of tensie" en word letterlik geassosieer met die tensie of spanning op 'n veer of die snaar van 'n boog of 'n musiekinstrument, vergelyk snarespan, draadspan, ensovoorts.

Die voorvoegsel "ont-" beteken "weg van" of "ophef van" die bestaande spanning wat ook impliseer "skietgee". 'n Toestand wat bevorderlik is vir die instrument of voorwerp wat gespan is. Dit beteken dus die wegneem van die spanning wat veroorsaak is. Die agtervoegsel "-ing" beteken "vol van" soos wat dit aangetref word by versadiging, volharding, ensovoorts.

Hieruit kan die afleiding gemaak word dat die term "ontspanning" by die mens beteken die ophef van die bestaande spanning wat opgebou het en waarvan die mens vol is. Die gevolgtrekking waartoe gekom kan word, is dat daar in die moderne kulturele samelewing faktore aanwesig is wat aanleiding gee tot 'n behoefte aan ontspanning.

In Engels bestaan die term "recreation" uit die stamwoord "create" wat beteken "om te skep" en die voorvoegsel "re-"

wat beteken "weer" of "her"²⁾. In sy geheel gesien beteken "recreation" om te "herskep". Die term "recreation" sal dus in die geval van die mens, verwys na die herskepping van die mens na 'n toestand wat normaal is. Hierdie toestand kan fisies en/of psigies van aard wees. Daar moet dus ook hier faktore aanwesig wees wat die herskepping noodsaak. Hierdie faktore word later breedvoerig bespreek.

2.1.2 Definisies van "Ontspanning"

Vir die doel van hierdie ondersoek is dit vervolgens noodsaaklik om te let op enkele definisies van "ontspanning", ten einde 'n beter begrip daarvan te verkry.

Vir Brüssow³⁾ beteken "ontspanning" 'n toestand van opheffing van 'n volgehoue toestand van spanning. Dit word verkry wanneer die mens minder ernstige en meer passiewe vorms van aktiwiteite beoefen, afgesien daarvan of die bestaande spanning geestelik of fisies van aard is. Ontspanning is derhalwe 'n vrygekoose selfaktiwiteit en kan in die breë sin van die woord beskou word as 'n antitese vir werk.

Fairchild sien ontspanning as : "..... free time after the practical necessities of life have been attended to"

Conceptions of leisure vary from the arithmetical one of time devoted to work, sleep, and other necessities, subtracted from 24 hours - which gives the surplus time - to the general notion of leisure as the time which one uses as he pleases".⁴⁾

Goosen definieer ontspanning as, "'n aktiwiteit waaraan iemand deelneem, d.w.s., individueel of kollektief, passief of aktief, waaraan hy homself vrywillig wy sodat 'n gevoel van bevrediging - 'n toestand waarin die persoon van homself ver-geet - ontstaan sonder dwang of beperkings of druk van buite"⁵⁾.

Reiff volstaan met die feit dat "ontspanning enige aktiwiteit insluit wat ongebonde en vrywillig is, onmiddellike bevrediging verskaf, anders is as die gewone daaglikse arbeid en enige toestand van spanning ophef"⁶⁾.

2.1.3 Samevatting

Samevattend kan die gevolgtrekking gemaak word dat die basiese vereistes vir ontspanning daarin geleë is dat die aktiwiteite wat beoefen word, hetsy aktief of passief, vrywillig moet wees en dat dit beskou moet word as 'n antitese vir werk. Hieruit blyk dit dat die werk wat verrig word normaalweg aanleiding gee tot spanning, vandaar die behoefte om te ontspan. Vir die doel van hierdie ondersoek sal daar vervolgens verwys word na die deelname aan ontspannende aktiwiteite as ontspanningsdeelname.

2.2 Ontspanningsdeelname in 'n moderne, kulturele samelewing

Die moderne mens leef in 'n moeilike, geregimenteerde en geoutomatiseerde tegnologiese tydperk. Die regimentasie, standaardisasie en roetinearbeid van die hedendaagse arbeids-wêreld veroorsaak senuweespanninge en verveeldheid. Die versnelde lewenstempo en kunsmatige leefwyse, sonder 'n bevredigende uitlaatklep vir emosionele spanninge, het 'n ongunstige uitwerking op die emosionele lewe van die moderne mens⁷⁾. Hierdie veranderde werksomstandighede, tesame met die geweldige toename in vryetyd, is sekerlik die belangrikste faktore in ons huidige samelewingspatroon wat ontspanningsdeelname absoluut noodsaaklik maak.

Ontspanningsdeelname kan verskillende vorme aanneem, naamlik individueel-aktiewe vorme soos stap, draf, ens., individueel-passiewe vorme soos lees, kyk, luister, sosiaal-aktiewe vorme soos deelname aan spanspele en sosiaal-passiewe soos om in 'n groep na 'n sportsoort te kyk of bioskoop toe te gaan. Daar bestaan sekere basiese eienskappe wat ten grondslag van ontspanning lê. Eerstens is daar die essensiële eienskappe soos deelname as gevolg van 'n begeerte, sonder enige dwang van buite. Die deelnemer put dus waarde in terme van plesier daaruit. Tweedens moet dit 'n geval wees van eie smaak, dit moet deelname wees eerder as resultaat van deelname⁸⁾.

Ontspanningsdeelname impliseer basies die opheffing van die bestaande spanning deur middel van spanning van 'n laer intensiteit op 'n terrein anders as dié waarop die arbeid verrig word. Nou het ons egter verder die probleem dat deelname aan sport gesien word as ontspanning, dog die intensiteit van die inspanning soos in die geval van rugby, sokker of muurbal kan baie hoër wees as die graad van spanning waaraan die individu blootgestel is gedurende werk. Hoewel daar steeds spanning teenwoordig kan wees, word na ontspanning verwys as 'n verandering in die geestesgesteldheid by die individu. Dit kan dus fisiese inspanning impliseer, dog daaruit word psigiese ontspanning geput, waarby bedoel word die opheffing van die bestaande tensie of tonus.

Brüssow⁹⁾ onderskei ook verder tussen positiewe en negatiewe ontspanning. Vir hom behels negatiewe ontspanning byvoorbeeld om in die kroeg te staan en homself beneweld te drink. Daar is ontspanning in geleë, dog dit kan bestempel word as ongewens en negatief. Positiewe ontspanning verwys na die deelname aan sport, waar die inhoud die gewenste uitwerking het en tot voordeel van die individu en die gemeenskap strek. Ontspanningsdeelname impliseer dus die aktiewe of passiewe deelname en dit kan individueel of kollektief van aard wees. Sou ons dus oor ontspanning in die algemeen praat, dan kan dit verwarrend wees.

Vir die doeleindes van hierdie studie sal die klem val op die individueel-aktiewe of kollektief-aktiewe ontspanningsdeelname omdat ons poog om die waarde van die deelname aan sport en ontspanning gedurende die vryetyd te beklemtoon en dit sal ook die positiewe aard van ontspanning beteken.

Uit die voorafgaande tree daar egter nog begrippe na vore wat ontleed moet word. Dit is die begrippe "werk", "rus" en "vryetyd". Ontspanningsdeelname gaan hand aan hand met hierdie begrippe en hulle verkeer in voortdurende wisselwerking met mekaar.

Wanneer daar van ontspanningsdeelname gepraat word, sal dié begrippe voordurend ter sprake kom.

2.2.1 Die begrip "Werk"

Werk is die belangrikste aspek in die mens se lewe aangesien dit sy voortbestaan verseker. Deur te werk word 'n inkomste verdien wat weer aangewend word om die noodsaaklike lewensmiddele te bekom.

Brüssow¹⁰⁾ wys daarop dat die oorsprong van die begrip "werk" teruggevoer kan word na die sondeval van die mens soos wat dit opgeteken staan in die Bybel. "Vervloek is die aarde om jou ontwil, met moeite sal jy daarvan eet al die dae van jou lewe. Ook sal dit vir jou dorings en distels voortbring en jy sal die plante van die veld eet. In die sweet van jou aangesig sal jy brood eet totdat jy terugkeer na die aarde, want daaruit is jy geneem"¹¹⁾. "People must work to make a living, and many advances have been made in nearly every phase of life as the outgrowth of labor. Work is necessary for subsistence and progress, and no country has ever been able to exist without it"¹²⁾.

Met die begrip "werk" word bedoel broodwinning en as gevolg van die ordening van die moderne samelewing is werk verbonde aan 'n vaste roetine of rooster¹³⁾. Hieruit kan die afleiding gemaak word dat die mens moet werk om voort te bestaan. Werk is dus 'n verpligting en die mens tree nie toe tot die arbeidsmark uit vrye wil nie. Die tyd wat aan werk spandeer word het egter met die tyd afgeneem en Brüssow¹⁴⁾ wys daarop dat daar gemiddeld elf uit die vier-en-twintig uur per dag aan werk afgestaan word. Dit laat 'n balans van dertien uur per dag waarin die mens kan maak wat hy wil. Hoewel daar tyd afgestaan moet word aan noodsaaklike funksies wat die mens moet vervul soos slaap, etes, ensovoorts kan daar na die dertien uur per dag verwys word as tyd waarin die mens vry is om te doen wat hy wil. Dit bring ons dan by die volgende begrip, naamlik vryetyd.

2.2.2 Die begrip "Vryetyd"

Die begrip "vryetyd" het by beskawings deur die eeue heen ver-

skillende betekenis gehad en hang nou saam met die sosiale struktuur van die wêreld. Vervolgens 'n paar aanhalings in hierdie verband.

Van Mechelen : "De vrije tijd is die tijd die niet door de arbeid word ingenomen"¹⁵⁾.

Lundberg : "De tijd die vrij is van de meer vanselfsprekende en formele verplichtingen die ons door het beroep worden opgelegd"¹⁶⁾.

Heyde : "Freizeit der Teit der Arbeitenden Menschen der nicht Arbeitszeit ist"¹⁷⁾.

Neumeyer en Neumeyer : " the free time after the practical necessities of life have been attended to"¹⁸⁾.

Kramer : "Vrije tijd kan gezien word als active bewegingsrecreatie"¹⁹⁾.

Kortom dan dit soos volg gestel word : Vryetyd is daardie tyd wat beskikbaar is om uit vrye wil, tot die fisiese en nie-fisiese voordel deur 'n persoon gebruik te kan word en wel nadat die formele werk en die noodsaaklike en voor-die-hand-liggende pligte afgehandel is.

By 'n ontleding van die term "vryetyd", tref ons bruto- en netto-vryetyd aan. Bruto-vryetyd is die gedeelte van ons verpligtinge, wat nóg as werk, nóg as vryetyd bestempel kan word en sluit in reistyd na die werk en terug, slaaptyd, tyd bestee aan maaltye, ens. Hierdie verpligtinge gedurende die bruto-vryetyd kan semi-vryetyd genoem word.

Die gedeelte van die vryetyd wat nou oorbly staan as netto-vryetyd bekend. Die 24 uur tydsindeling sal soos volg daar uitsien :

Werktyd = Semi-vryetyd = Slaaptyd = Netto-vryetyd²⁰⁾.

Daar sal in dié studie na die term vryetyd verwys word as netto-vryetyd. Die situasie kan ontstaan dat 'n persoon eers na werk moet meedoen aan ontspanningsdeelname in die vryetyd, alvorens daar behoorlik gerus kan word. Hierdie aspek word egter breedvoering bespreek in die volgende hoofstuk en dit is vervolgens noodsaaklik om die begrip "rus" te ontleed.

2.2.3 Die begrip "Rus"

Geen lewende wese kan voortbestaan sonder om te rus nie. Dit is net so noodsaaklik as wat dit is om voedsel in te neem. Rus is 'n psigo-fisiese noodsaaklikheid by die mens en die balans wat daar bestaan, moet behou word ten einde maksimale produktiwiteit te verkry. Die oorsprong van die begrip "rus" kan ook teruggevoer word na die Skepping, want: "In ses dae het die Here die hemel en die aarde gemaak, die see en alles wat daarin is, en op die sewende dag het Hy gerus"²¹).

Onder "rus" word verstaan 'n algehele ontspanne houding na liggaam en gees ten einde na vermoeienis te herstel. Die mens is nie net 'n aktiewe wese nie, maar hy is ook 'n mediterende wese wat beteken dat tye van inspanning afgewissel moet word met tye van niksdoen of rus. Ons kry verskillende grade van rus, waarvan slaap die belangrikste is. Wat egter baie belangrik is, is die feit dat 'n mens nie psigies volkome rus indien daar faktore aanwesig is wat die onderbewussyn steur nie. Faktore soos vrees en bekommernisse kan hier 'n groot rol speel om die psigiese rus onvolkome te maak. Dit kan weer lei tot gebrekkige fisiese rus aangesien die liggaam in 'n gespanne houding bly, selfs tydens slaap. Rus is derhalwe vir die mens net so noodsaaklik as ontspanning en dit gaan hand aan hand as gevolg van die feit dat ontspanningsdeelname kan meewerk tot beter rus.

2.2.4 Samevatting

Ontspanningsdeelname moet gevolglik gesien word as 'n noodsaaklike element in die lewe van die mens in ons moderne, kulturele samelewing. Daar moet op die daaglikse rooster vir die netto-vryetyd voorsiening gemaak word ten einde die spanning wat voortspruit uit die daaglikse werk op te hef om sodoende volkome rus te verseker. Dit sal meehelp om die mens gebalanseerd en lewenskragtig te hou, maksimum produk-

tiwiteit te verseker en beter weerbaar te wees.

In die volgende hoofstuk word die inhoud van hierdie hoofstuk geprojekteer op die Suid-Afrikaanse soldaat teen die agtergrond van die omstandighede in die operasionele gebied op ons landsgrense. Die doel sal wees om te bewys dat ontspanningsdeelname 'n positiewe bydrae kan lewer ten einde die verworwe standaard van weerbaarheid te handhaaf.

3 Die waarde van ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag

Na aktiewe inspanning, 'n rusperiode, waartydens die fisiese en psigiese ewewig weer herstel moet word. Die mens poog om aan die einde van die dag se inspanning op verskillende wyses die Sorge van die dag te vergeet deur aktiwiteite te verrig wat hom laat ontspan omdat dit wat die mens in hierdie rusperiode doen van die uiterste belang is vir homself, sowel as die gemeenskap waarin hy woon²²⁾.

As gevolg van militêre opleiding en die dienste wat verrig word in die operasionele gebied sal daar soldate wees wat 'n groter behoefte het aan psigiese ontspanning, terwyl die andere weer 'n groter behoefte het aan fisiese ontspanning, dog die aspek van ontspanning bly noodsaaklik.

Die noodsaaklikheid vir die opheffing van die bestaande tensie of tonus sal duidelik blyk uit die spesifieke waardes van ontspanningsdeelname as nuttige vorm van vryetydsbesteding soos vervolgens bespreek sal word. Ontspanningsdeelname kan dus bestempel word as 'n noodsaaklike element vir die daarstelling van weerbaarheid in opleidingsverband, sowel as in operasionele omstandighede aangesien dit groot voordele inhou vir die soldaat sowel as vir die eenheid waarvan hy lid is.

3.1 Ontspanning as 'n fundamentele menslike behoefte

Die lewensomstandighede in die Suid-Afrikaanse Weermag ver-

skil drasties van die in die samelewing waarin die soldaat grootgeword het en waaruit hy vir militêre diensplig opgeroep is. Die vereistes wat daar aan hom gestel word, is uniek. In die operasionele gebied is die soldaat voortdurend betrokke in 'n skaakspel met die dood. Wat is die vyand se volgende skuif? Is ek nie dalk skaakmat nie - die gevolg verminking of die dood? Hierdie is die tergende vrae en die lewe onder operasionele omstandighede.

In die operasionele gebied dra talle faktore daartoe by dat spanning by die soldaat oplaai en daar kan tereg na ontspanningsdeelname in die vryetyd verwys word as 'n fundamentele menslike behoefte. Ontspanningsdeelname sal fisiese en psigiese spanning ophef, die Nasionale Dienspligtige sy werksomstandighede laat vergeet en 'n beter nagrus tot gevolg hê en dit lei weer tot 'n weerbare Suid-Afrikaanse soldaat in die volle sin van die woord.

3.2 Ontspanning dra by tot Algemene Welsyn

Geluk is 'n toestand waarna elke persoon streef as 'n noodsaaklike byproduk wat verkry word uit 'n volkome gebalanseerde lewe. Werk plaas 'n lading op die individu en omdat ontspanning beskou word as 'n antitese vir werk, bring dit dus mee dat ontspanning bydra tot 'n gebalanseerde lewe, soos blyk uit die volgende definisie: "The function of play is to balance life in relation to work, to afford a refreshing contrast to responsibility and routine, to keep alive the spirit of adventure and that sense of proportion which prevents taking oneself and one's job too seriously, and thus to avert the premature death of youth, and not infrequently the premature death of the man himself"²³⁾.

In die Suid-Afrikaanse Weermag is geluk en algemene welsyn net so belangrik vir die soldaat soos in die burgerlike lewe en is 'n gebalanseerde lewe 'n voorvereiste vir die daarstelling en handhawing van weerbaarheid, dog die behoefte tot ontspanningsdeelname moet spontaan wees.

Ontspanningsdeelname tydens opleiding en in die operasionele gebied moet egter vrywillig geskied.

Die verpligte deelname aan sport tydens opleiding kan daartoe lei dat die soldaat 'n sportsoort aanleer, daarvoor lief word en in die operasionele gebied dit vrywillig en uit behoefte beoefen ten einde die spanning te verbreek om dus beter weerbaar te wees.

3.3 Ontspanning en Gesondheid

Automatisasie en meganisasie het die mens in sy werk bykans ontnem van alle fisiese inspanning. Die werk het meer geroutineerd en vervelig geword en slegs 'n sekere groep spiere of liggaamsdele word betrek. Op die lange duur het hierdie toedrag van sake 'n negatiewe invloed op die gesondheid van die mens²⁴⁾. Dieselfde is ook waar van die Suid-Afrikaanse soldaat van vandag, betreffende moderne krygstuig. Die bydrae van die deelname aan positief-aktiewe rekreasie tot die fisiese gesondheid van die individu word baie wyd erken. Mediese outoriteite verklaar dat sport en spele bydra tot die behoorlike ontwikkeling van die vitale organe²⁵⁾.

Die Dienspligtige is nog in die puberteitsjare en die fisiese groei en ontwikkeling is derhalwe noodsaaklik soos verkry kan word uit ontspanningsdeelname.

Steinhaus sê hieroor die volgende : "We feel the responsibilities that are ours to help the twentieth century man maintain that state of physical, mental and spiritual fitness, which is needed if he would function adequately in today's complex world. Whether man will advance, stand still, or even slip backward in human existence depends in no small measure on how well physical educators and recreation leaders of today serve their generation"²⁶⁾.

As gevolg van die feit dat toestande in die operasionele gebied van so 'n aard kan wees dat daar nie altyd aan die kliniese vereistes voldoen kan word nie, is dit dus 'n bedreiging vir die soldate daar. Ontspanningsdeelname in opleidings-

en operasionele omstandighede kan egter grootliks bydra tot beter gesondheid by die Suid-Afrikaanse soldaat en derhalwe beter weerbaarheid in die hand werk. Dit is dus die plig van die Suid-Afrikaanse Weermag om toe te sien dat daar behoorlike ontspanningsfasiliteite vir die soldaat in opleidingsbasisse en in die operasionele gebied beskikbaar gestel word, ten einde te voldoen aan die gesondheidsaspek van ontspanningsdeelname.

3.4 Die psigiese waarde van ontspanning

Van der Merwe²⁷⁾ wys daarop dat die omstandighede wat vandag algemeen beskou word as ontwrigtend op die mens se gees en sy reaksies te wyte is aan die veranderde omstandighede waaronder die mens vandag leef. Hierdie stelling is ook baie waar ten opsigte van militêre opleiding en nasionale diensplig as gevolg van die onsekere tyd waarin ons leef en die moeilike eise wat aan ons gestel word deur die res van die wêreld. Die kommunistiese aanslae op ons landsgrense is 'n praktiese voorbeeld hiervan.

Die voortdurende spanning kan dus 'n baie negatiewe uitwerking op die psigiese toestand van die soldaat hê. Tot die opheffing van die spanning by die soldaat lewer ontspanningsdeelname geen geringe bydrae nie.

Ruggles is die volgende mening toegedaan : "Recreation is an important element in our efforts for the prevention and cure of mental disease. For the normal individual it tends to sustain a healthful, happy outlook on life. Games, sports, etc., provide healthful releases for pent-up and mental energy. Success in recreation also gives the individual a sense of achievement and power, and thus helps to avoid the growth for a feeling of inferiority which may oppress him throughout life and even lead to serious mental maladjustments. Furthermore, the feverish nervous strain of modern urban existence is relieved by regular recourse to play, especially outdoor recreation in close contact with the sooth-

ing influence of nature"²⁸⁾.

Ontspanningsdeelname verskaf ook 'n sosiale uitlaatklep vir die instinktiewe aggressiewe drifte by die mens en uit die aard van die aanwending van die soldaat in opleiding- sowel as operasionele omstandighede is dit wel by die soldaat aanwesig. Hoewel hierdie 'n noodsaaklike eienskap by die soldaat is, kan dit nie vir 'n onbepaalde tyd bly opbou nie, aangesien dit nadelige fisiese en psigiese gevolge kan hê. Die psigologiese waarde verkry uit die geleentheid tot skeping deur deelname aan ontspannende aktiwiteite kan dus nie oorbeklemtoon word nie²⁹⁾ en moet dus beskou word as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid.

3.5 Ontspanning en karakterontwikkeling

Strydom³⁰⁾ maak die stelling, ten opsigte van vryetydsbesteding, dat die kind opgevoed moet word om te besef dat ontspanning nie rondslinger en niksdoen beteken nie. Stokperdjies en sport maak van elke mens 'n aktiewe welaangepaste mens, aanvaarbaar vir sy medemens en sosiaal suksesvol. Niemand sal deelneem aan enige vorm van opvoedkundige en sosiaal-aanvaarbare rekreasie tensy hy ten goede beïnvloed is nie. Wanneer 'n individu in kompeterende sport geleer het om te wen sonder meerwaardigheid en om te verloor sonder bitterheid dan is 'n hoër vlak in morele en etiese waardes bereik. Aangesien 'n persoon in sy vryetyd meedoen aan ontspanning en omdat hy vry is om te doen wat hy wil, hoe hy wil en met wie hy wil, sal dit 'n aanduiding wees van die agtergrond en aard van sy karakter³¹⁾.

Tydens militêre opleiding moet ontspanningsdeelname dus bydra tot beter aanpassing van die soldaat by die veranderde omstandighede. Dit moet gevolglik ook bydra tot die ontwikkeling van die karakter van die jong soldaat. Gesien teen die agtergrond dat die Suid-Afrikaanse Weermag karaktervolle manne benodig om die stryd te stry moet daar noodwendig tot die gevolgtrekking geraak word dat ontspannings-

deelname bydra tot die daarstelling en handhawing van beter weerbaarheid.

3.6 Ontspanning bevorder moreel

Gedurende die laaste wêreldoorlog is die waarde van rekreasie as 'n middel tot die opbou van moreel oortuigend gedemonstreer.³²⁾ Seashore,³³⁾ 'n sielkundige, het beweer dat totale fisiese fiksheid belangrik is vir 'n hoë moreel omdat dit 'n energiereserwe daarstel, wat noodsaaklik is vir die spanning in die alledaagse lewe en gedurende noodtoestande. Gedurende periodes van onsekerheid, depressie, ens., is daar by die mens 'n groter behoefte aan aktiwiteite wat bevrediging meebring. In sy boek "Morale : The Mental Hygiene of Unemployment" maak Pratt die stelling dat : "One of the two convictions essential to a feeling of emotional security is that one can do something really well It matters little what. Anything in the whole range of human endeavour will suffice - repairing an auto, writing poetry, golf, etc."³⁴⁾ Ontspanningsdeelname verskaf die geleentheid om 'n vaardigheid te ontwikkel en om sodoende 'n sportsoort te bemeester. Uit die aard van kompetisie verbonde aan sport sal 'n individu dus poog om homself so te verbeter dat hy sy eie moreel daardeur verhoog. Dit sal weer meebring dat dit aansteeklik op die groep inwerk waarvan hy lid is, asook tot 'n algemene verhoging in die moreel. Moreel, in die sosiale sin van die woord, vorm 'n baie groot deel van die lewe en kan nie as sulks geïgnoreer word nie.

As gevolg van die feit dat ontspanning gedurende oorlogvoering 'n belangrike middel is tot die verhoging van moreel, is dit dus noodsaaklik dat fasiliteite daargestel word vir die ontspanningsdeelname van die soldaat. Dit sal grootliks bydra tot die handhawing van weerbaarheid in opleiding- en operasionele omstandighede. Die gevolg : 'n meer effektiewe Suid-Afrikaanse Weermag op ons landsgrense.

3.7 Samevatting

Aan die hand van die bespreking van die waarde van ontspanningsdeelname as middel tot ontspanning in die vryetyd met betrekking tot die daarstelling en handhawing van beter weerbaarheid, blyk die aktualiteit van ontspanningsdeelname duidelik. Hoewel daar georganiseerde deelname aan sport in die operasionele gebied aangebied word, behoort die klem hier te val op die vrywillige ontspanningsdeelname. Nie almal kan op dieselfde tydstip deel hê aan georganiseerde sportdeelname nie, aangesien 'n groot persentasie van die lede met dienste belas is en die periodes van rus nie vir almal op dieselfde tydstip val nie. Die lede moet dus spontaan deel hê aan ontspannende aktiwiteite wanneer die geleentheid hom voordoen, ten einde die verworwe peil van weerbaarheid te handhaaf. Hierdie is 'n aspek wat uiters noodsaaklik is vir die behoud van die soldaat, sowel as die eenheid waarvan hy lid is. Dit impliseer dus dat die taak van die Suid-Afrikaanse Weermag is om al die moontlike fasiliteite vir ons soldate in opleidingsverband en op ons grense daar te stel. Wanneer 'n soldaat of soldate dus die behoefte tot ontspanningsdeelname ervaar, moet dit geen moeite of gesukkel verg om die nodige uitrusting te bekom nie.

In die vorige hoofstuk is die waarde van sportdeelname as 'n bydraende faktor tot beter weerbaarheid in die periode van opleiding by die tuiseenheid bespreek. Kontinuïteit deur die deelname aan ontspannende aktiwiteite tydens militêre opleiding en in die operasionele gebied is 'n baie belangrike middel om die verworwe peil van weerbaarheid te handhaaf. 'n Voorvereiste vir maksimale ongeorganiseerde ontspanningsdeelname in die operasionele gebied is 'n goedgeorganiseerde sisteem vir die aktiewe ontspanningsdeelname tydens die periode van opleiding, met die klem op maksimale deelname. Hier is dit die plig van die Kommandemente om toe te sien dat intereenheidsport en ontspanningsdeelname op 'n gesonde grondslag geadministreer en georganiseer word.

4. Spanningsfaktore wat bydra tot 'n behoefte aan ontspanningsdeelname tydens militêre opleiding

Brüssow³⁵⁾ wys daarop dat die Nasionale Dienspligtige op wie die spanningsfaktore tydens militêre opleiding van toepassing is, 'n laat adolessent is in die laaste stadium van volwasseheid. Algemene verskynsels wat kenmerkend is van hierdie lewensfase is onvastigheid op haas elke lewensterrein, die poging om die eie plek in die gemeenskap te bepaal, opstandigheid, neerslagtigheid, oordrewe individualiteit en antagonisme.

Hierdie kenmerkende eienskappe alleen laat toe vir 'n definitiewe behoefte aan ontspannende aktiwiteite aangesien spanning noodwendig moet volg op die frustrasies verbonde aan hierdie lewensfase. Spanningsfaktore wat die behoefte aan ontspanningsdeelname tydens militêre opleiding nog meer dringend maak, word vervolgens bespreek.

4.1 Verpligte militêre opleiding

Soos reeds voorheen in hierdie studie na verwys, word militêre opleiding deur wetgewing verplig. Die Nasionale Dienspligtige meld nie uit vrye wil aan vir militêre opleiding nie, maar word na skoolverlating opgeroep tot diensplig. Antagonisme jeens nasionale diensplig bestaan wel, vandaar die volgende beroep deur admiraal Bierman tydens 'n leërdagviering op Graaff-Reinet: "Ek wil 'n beroep op ouers van Nasionale Dienspligtiges doen om hul seuns aan te moedig om hul Nasionale Diensplig in 'n gees van patriotisme te aanvaar"³⁶⁾. Misplaaste beriggewig in die pers en aangedikte vertellings oor wat diensplig behels, dra grootliks by tot 'n skewe beeld omtrent nasionale diensplig. Dit lei tot innerlike vrees by die Nasionale Dienspligtige, en gevolglik tot psigiese spanning. Die Nasionale Dienspligtige meld derhalwe in 'n gespanne toestand by die Suid-Afrikaanse Weermag aan vir militêre opleiding. Dit lei daartoe dat daar reeds met die eerste dag van aanmelding by die Suid-Afrikaanse

Weermag 'n behoefte bestaan om te ontspan.

4.2 Verlies aan identiteit

By aanmelding vir nasionale diensplig staak die dra van burgerlike klere onmiddellik en word die Nasionale Dienspligtige voorsien van 'n uniform, sy hare word gesny volgens militêre styl en daar word 'n rang en nommer aan hom toegeken. 'n Tipiese voorbeeld van die aanspreekvorm sal wees: skutter Burger of kavalaris Nortje of weerman Coetzee, afhangende van die korps waarby die Nasionale Dienspligtige ingedeel is. Die voornaam waarop hy gewoon was om aangespreek te word is iets van die verlede, met ander woorde die informele word verruil vir die formele. Hiervan getuig sy nuwe posadres :

<u>Nuwe posadres</u>	<u>Ou posadres</u>
71436295 BC Kavalaris J C van Wyk	Johan van Wyk
Kaserne 6	Bosmanstraat 7
A Eskadron	Bethlehem
1 Spesiale Diensbataljon	9702
Privaatsak X4117	
Tempe	
9318	

In die uniform, met sy hare volgens militêre styl gesny en met die vreemde formele aanspreekvorm, is die Nasionale Dienspligtige nie net vir mede-dienspligtiges vreemd nie, maar ook vir homself. Die vraag oor wie en wat ek is, duik seker onwillekeurig by die Nasionale Dienspligtige op. Die antwoord hierop is eenvoudig dat hy verander het van 'n individu met 'n eie identiteit in 'n nommer in die massa. Hy verloor dus sy eie identiteit.

Hierdie verlies aan identiteit skep 'n besliste atmosfeer van onsekerheid en dit mag lei tot 'n gevoel van opstand jeens die Suid-Afrikaanse Weermag by die Nasionale Dienspligtige. Hy ondergaan nie militêre opleiding uit vrye wil nie en nou word sy identiteit hom ook ontnem. Dit moet nood-

wendig lei tot spanning by die Nasionale Dienspligtige. Dit lei weer tot 'n intense innerlike behoefte aan ontspanning.

4.3 Gewysigde lewensomstandighede

In die gemeenskap waaruit die Nasionale Dienspligtige opgeroep is vir militêre opleiding het hy in die beskermde atmosfeer van sy ouerhuis gelewe. Binne die huislike kring het hy in 'n mindere of meerdere mate sy eie program gehad waarvolgens hy gelewe het en was hy tot 'n groot mate afhanklik van die nakoming van selfbepaalde tydskedules. Tydens militêre opleiding in die Suid-Afrikaanse Weermag word militêre tydskedules baie streng gehandhaaf. Vir weerman Gonsalves sien 'n tipiese dag tydens militêre opleiding soos volg daar uit: "Daily activity includes light PT in the early morning, a daily inspection, where personal items and his rifle are inspected by the Corporal; drilling, to ensure that his marching and parade performance is up to scratch; and daily parades, which include a brief but all-important daily prayer and scripture reading. Instruction and lessons form an important part of Pte Gonsalves' day. It is here that he must study and learn the art of warfare, drill, human relations and facts about his own country and her people. A rigorous and full PT period - which includes press-ups, runs, route marches, obstacle courses, on the spot running and other strenuous exercises is followed by practical work in the use of the rifle, map reading, fieldcraft and first-aid. After a long day, it is time to relax with friends - to share experiences, jokes and songs"³⁷¹.

Onder normale omstandighede sou die daaglikse roetine vir die Nasionale Dienspligtige in die burgerlike lewe beslis nie die bogenoemde behels het nie. Die beskermde atmosfeer van die ouerhuis is iets van die verlede. Ongeag of hy lus voel of moeg is of daarvan hou, moet die Nasionale Dienspligtige eenvoudig inskakel by die gewysigde lewensomstandighede

in die Suid-Afrikaanse Weermag. Hierdie verpligte, gewysigde lewensomstandighede moet noodwendig beskou word as 'n spanningsfaktor in die lewe van die Nasionale Dienspligtige. Tydens die eerste ses weke van basiese militêre opleiding word geen verlof aan die Nasionale Dienspligtige toegestaan nie en mag hy slegs in uiters verdienstelike gevalle besoek by die eenheid ontvang. Daar bestaan gevolglik 'n periode van volkome isolasie met betrekking tot die burgerlike lewe en by implikasie ook sy ouerhuis. Na dié periode behels kontak met die burgerlike lewe die verkryging van twee naweekpasse per maand indien daar voldoen is aan die vereistes wat gestel word tydens militêre opleiding.

Hierdie isolasie en beperkte kontak met die vorige lewensomstandighede in die burgerlike lewe dra verder by tot spanning by die Nasionale Dienspligtige en vereis geleentheid en fasaliteite vir ontspanning binne die gewysigde lewensomstandighede soos van toepassing in die Suid-Afrikaanse Weermag.

4.4 Gewysigde lewensbeskouing

In die Suid-Afrikaanse Weermag het militêre opleiding basies een doelwit wat nagestreef word, naamlik om die Nasionale Dienspligtige deur middel van velerlei metodes op te lei om die vyand uit te wis. Dit impliseer dat die Nasionale Dienspligtige militêr opgelei word om dood te maak.

In hierdie verwarrende lewensfase wat vol teenstrydighede is, moet hy nog kennis maak met die feit dat hy opgelei word om dood te maak - 'n lewensbeskouing wat vir hom totaal vreemd en teenstrydig is met die waardesisteme soos van toepassing in die Christelike lewensbeskouing wat naasteliefde vooropstel.

Wat hy egter nie beseft nie is dat sy naaste nie die Christelike lewensbeskouing huldig nie en dat terreur en dood sy enigste leuse in die lewe is. Hierdie naaste sal hy egter in die operasionele gebied leer ken, soos wat later bespreek word. Hierdie gewysigde lewensbeskouing realiseer eers in die operasionele gebied, dog die feit dat militêre opleiding

in wese die aanleer van die vermoë om dood te maak behels, bring die Nasionale Dienspligtige onder die diepe besef dat daar na die periode van opleiding fisies met die dood saamgeleef en geveg gaan word. Dit lei noodwendig tot vrees met as produk spanning. Hoe deel die Nasionale Dienspligtige hierdie vrees met die mede-dienspligtiges wat vir hom vreemd is? Vreemd in die sin dat daar 'n verskil is in hul agtergrond, gemeenskap waaruit hulle opgeroep is vir militêre opleiding, taalgebruik, geloof en selfs nasionaliteit. Die feit dat hulle interafhanklik van mekaar gaan wees en selfs vriende in die ware sin van die woord gaan word, is vir die Nasionale Dienspligtige aanvanklik totaal vreemd. In die burgerlike lewe het hy sy vriende gekies en in die Suid-Afrikaanse Weermag word hulle, ongeag die talle verskille wat mag voorkom, eenvoudig saamgevoeg as 'n eenheid.

Die vrees, gebrek aan selfvertroue, onsekerheid en wat daarmee saamgaan soos wat die Nasionale Dienspligtige dit in die Suid-Afrikaanse Weermag aantref en soos wat dit voortspruit uit hierdie gewysigde lewensbeskouing, moet noodwendig lei tot geweldige spanning en 'n innerlike behoefte aan ontspanning.

4.5 Samevatting

Hierdie gemelde spanningsfaktore soos wat dit aangetref word tydens militêre opleiding verg geweldige aanpassing aan die kant van die Nasionale Dienspligtige. Die aanpassing-spanning-situasie kan slegs oorbrug word deur suksesvol te ontspan en dit lei tot suksesvolle aanpassing by die Suid-Afrikaanse Weermag met sy unieke vereistes.

Die aanpassing en aanvaarding van die eise wat militêre opleiding stel, is vir die Nasionale Dienspligtige van relatiewe korte duur. Na plus-minus nege maande is die periode van militêre opleiding in die basiese en gespesialiseerde sin van die woord verby en word die Nasionale Dienspligtige beskou as 'n weerbare soldaat. Nou is hy gereed om na die

operasionele gebied gestuur te word. Die verdediging van sy volk en vaderland rus nou op sy skouers. Heel gou besef hy egter dat die vereistes wat hier gestel word weer eens uniek is en dat hy weer blootgestel word aan spanningsfaktore wat bydra tot 'n behoefte aan ontspanningsdeelname ten einde die verworwe staat van weerbaarheid te handhaaf in operasionele omstandighede.

5. Spanningsfaktore wat bydra tot 'n behoefte aan ontspanningsdeelname in die operasionele gebied

Die vraag word onwillekeurig gevra: Wat se unieke vereistes wat so 'n hoë mate van weerbaarheid vereis, word aan die Suid-Afrikaanse soldaat gestel in die operasionele gebied? Generaal Mark Sherman verskaf die antwoord hierop. "War is hell"³⁸⁾ Hy is reg; in oorlogtyd is dit 'n jagmaak op die vyand. In die operasionele gebied verkeer ons soldate voortdurend in 'n staat van oorlog. Die skynoorlog tydens opleiding is nou iets van die verlede en die naakte, koue werklikheid van oorlogvoering moet nou in die oë gestaar word. Vervolgens 'n bespreking van tipiese lewensomstandighede in die operasionele gebied.

5.1 Gewysigde lewensomstandighede

Tydens militêre opleiding het die moontlikheid vir die soldaat bestaan om gemiddeld twee naweke per maand terug te keer na die samelewing waaruit hy kom. Daar was dus wel gereelde kontak met geliefdes en familie, 'n aspek wat ontspannend ingewerk het op die soldaat. In die operasionele gebied is daardie kontak verbreek, die familiebande vir ten minste drie maande afgesny en die enigste kontak met die oorspronklike samelewingsomstandighede verplaas tot die poswese wat in baie gevalle ongereeld is. Daardie skakel met dit wat vir hom eie is, is nou vir 'n relatief lang periode van drie maande verbreek. Onwillekeurig kan die vraag gestel word hoe dit vir die soldaat moontlik is om binne die bestek van

so 'n relatiewe kort periode aan te pas by die voortdurende verandering in die lewensomstandighede en steeds die verworwe staat van weerbaarheid te handhaaf?

Sport- en ontspanningsdeelname in operasionele omstandighede, as bydraende faktor tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag, kan hierdie probleem grootliks oorbrug.

5.2 Veranderde werksomstandighede

Die opleiding wat die soldaat in die Suid-Afrikaanse Weermag ontvang en wat beskou kan word as sy werk verskil in die meeste gevalle drasties van dit wat hy gedoen het voordat hy vir militêre diensplig aangemeld het. Dissipline, netheid, korrektheid van optrede, wapenhantering en die kuns om oorlog te voer is aan die orde van die dag. Aanpassing hierin stel geweldige eise aan die soldaat. Deur die deelname aan sport is die aanpassing aansienlik vergemaklik soos voorheen in hierdie studie bewys. Dit het tot so 'n mate 'n bydrae tot aanpassing in die militêre milieu gelewer dat die veranderde werksomstandighede aanvaar is. Opleiding word nou positief benader en die produk is 'n beter weerbare soldaat na slegs nege maande van opleiding.

Na aanmelding as 'n weerbare soldaat in die operasionele gebied verander die werksomstandighede weer drasties. Die skynoorlog tydens opleiding is iets van die verlede. Weerbaarheid in die volle sin van die woord is die enigste waarborg vir sukses in die werksomstandighede en die verworwe peil van weerbaarheid moet ten alle tye en in alle opsigte gehandhaaf word.

Die kode waarvolgens die manne by die meer afgeleë basisse aan ons grense lewe, lag en huil, verskil van dié van stedelinge of selfs van dié van plattelanders. Die manne is honderd persent op hul werk ingestel: jy kry soldaatwees saam met jou pap aan die ontbyttafel, saam met oggendtee, middagete en daar word selfs oor die skemerbiertjie oor werk gesels. Al jou liggaamskragte word teen dié van jou vyand en die

ruie bosse ingespan. Ten einde 'n hoë standaard van dissipline en paraatheid te behou, volg opleiding en patrollies mekaar vinnig op. "Gedurende 'n patrollie wat gewoonlik 'n week duur, stap die manne maklik 120 km om die hele verantwoordelikhedsgebied te dek"³⁹⁾.

By die basisse vanwaar daar geopereer word, tref ons twee elemente aan. Die een element is permanent staties, dit wil sê basisgebonde en verrig noodsaaklike dienste binne die basis wat behels kommunikasie, beplanning, administrasie, onderhoud, en so meer. Die ander element bestaan uit die lede wat buite die basis opereer deur middel van patrollies, verkenning, en so meer. Laasgenoemde lede is in die meerderheid en dit is hulle wat kontak met die vyand maak en wat in die ware sin van die woord fisies betrokke is in die oorlogvoering. Hulle opereer basies deur middel van patrollies ten einde die gebied wat aan hulle toegeken is te vrywaar van terroriste met as hoofdoel die beskerming van die plaaslike bevolking. Die patrollies duur gewoonlik vyf dae op 'n aflosbasis en met terugkeer bly hulle gewoonlik staties, dit wil sê basisgebonde vir twee tot vyf dae afhangende van omstandighede. Die dagtaak in 'n basis word gewy aan onderhoud, opleiding en normale daaglikse roetine. Sou die vyand deur 'n patrollie opgemerk word, word versterkings vanuit die basis gestuur nadat radioverbinding gemaak is. Met ander woorde die soldate wat tydelik basisgebonde is, bly voortdurend op 'n gereedheidsgrondslag om hulp te verleen. Wat behels die kontak wat met die vyand gemaak word? Dit is elke oomblik aanwesig. Of die lede staties is, of buite die basis beweeg, kontak met die vyand is nooit uitgesluit nie. Ons vyand is die terroris. Hulle terroriseer sover hulle gaan en ons kry 'n toename in spanning by die Suid-Afrikaanse soldate. Vervolgens 'n bespreking van die metodes van oorlogvoering soos van toepassing by terrorisme.

5.2.1 Kontak met die vyand

In hierdie omstandighede, met die wete dat kontak met die

vyand enige oomblik gemaak kan word, moet die Suid-Afrikaanse soldaat aan ons landsgrense leef en bly. Daar is altyd die vrees teenwoordig vir die oomblik van kontak met die vyand en hul metodes van oorlogvoering. Hetsy kontak deur middel van wedersydse geweervuur, die aftrap van 'n landmyn of die teiken van grofgeskut. Daar is dus op geen stadium sprake van ontspanning nie. Nie eens tydens die nagrus binne 'n basis is daar sprake van volkome ontspanning nie, want die vyand kan enige oomblik van die dag of die nag toeslaan.

5.2.2 Gebruik van grofgeskut

Nie eens die permanent-statiesse element binne 'n grensbasis is gevrywaar teen die aanslae van die vyand nie, aangesien die basis as sulks deur middel van grofgeskut getref kan word. Dit sluit in die gebruik van grootkaliber projektiële oor relatief lang afstande in die vorm van mortiere en vuurpyle. Hierdie indirekte vorm van aanvalle kan nie gering geskat word nie en dié metode van aanval word steeds meer en meer gebruik deur die vyand. "The sound of the first rocket exploding in the distance makes everyone look at their watches. It is 01h15 exactly. Then the second explosion a few seconds afterwards. It sounds different. It's much closer to the ops room. Perhaps near the barracks? In the light of a few flames burning in the wrecked barrack they can see debris strewn all over, having been flung out of the barrack by the blast of the 122 mm rocket mortar"⁴⁰⁾. Tydens hierdie aanslag het daar van ons soldate met hul lewens geboet en word die feit beklemtoon dat daar in die operasionele gebied bykans geen sprake van volkome ontspanning, selfs nie eers gedurende slaap is nie, en dat die spanning voortdurend opklaai.

5.2.3 Die lê van landmyne

Die lê van landmyne is sekerlik een van die lafhartigste in-

direkte vorme van oorlogvoering wat daar bestaan en is eie aan terrorisme en die metodes wat daarmee gepaardgaan. "Die terroriste teen wie Suid-Afrika tans veg, is geleer om verskillende soorte myne in die sandveld in die operasionele gebied te begrawe, sodat niksvermoedende soldate die ewigheid ingestuur kan word"⁴¹⁾. Die terrein van oorlogvoering in die operasionele gebied is ideaal vir die lê van landmyne, aangesien dit sanderige grond is en dit redelik maklik is om 'n landmyn te stel. Dit is ontsettend moeilik om hierdie landmyne met die blote oog op te spoor en duur toerusting moet gebruik word vir die opspoor daarvan, ten einde die terrein te beveilig vir beweging per voet of per voertuig. Die spanning by die soldate wat hierdie opspoor-uitrusting gebruik, is ontsettend hoog aangesien nie net sy eie lewe nie, maar ook dié van sy makkers op die spel is. "With each purposeful step forward the mine detector becomes heavier and heavier in his hands, made slippery with the perspiration drenching his body. Suddenly, for no more than a fraction of a second, there is a change in the pitch of sound, so fleeting that only a trained ear is able to pick it up. Slowly he turns round and retraces his steps to the spot where he thought he heard the change in pitch. He moves the detector to and fro over the hot sand. He stands still. His comrades behind him have also stopped and are waiting expectantly, anxiously. No doubt about it Mine!"⁴²⁾ Hierdie is die spannende toestand waaronder beweging per pad of per voet moet geskied in groot dele van die operasionele gebied. Om onder sulke omstandighede die verworpe peil van weerbaarheid vir drie maande te handhaaf noodsaak sport en/of ontspanningsdeelname in die operasionele gebied ten einde in staat te wees om doeltreffend weerstand te kan bied.

5.2.4 Die opstel van hinderlae

Die volgende vorm van oorlogvoering deur die terroriste is

die opstel van hinderlae. Wat dié direkte vorm van oorlogvoering betref, is die lê van hinderlae deur die vyand net so 'n probleem aangesien dit lei tot direkte kontak deur middel van geweervuur oor 'n kort afstand en gewoonlik in digbebosde gebiede. 'n Verdere probleem is dat die vyand, bekend as terroriste, moeilik identifiseerbaar is as gevolg van die feit dat hulle meestal in burgerlike klere optree en tussen die plaaslike bevolking rondbeweeg. Die bewegings van ons soldate word dus noukeurig dopgehou en wanneer die regte geleentheid hom voordoen, word die versteekte wapens opgeneem en vind 'n goedbeplande hinderlaag plaas. Hierdie hinderlae vind dikwels plaas waar landmyne gestel is. Sodra die landmyn afgetrap word en daar verwarring heers tussen ons soldate word dit opgevolg met geweervuur vanuit die hinderlaag rondom die ongelukstoneel.

So 'n situasie het hom voorgedoen toe 'n jong offisier in bevel van 'n vegspan besig was om opgespoorde landmyne onskadelik te stel. "Daarna is hy deur vyandelike vuur vasgepen terwyl hy besig was om die laaste van nog nege landmyne te lig. Op hierdie plek het hy vir nagenoeg 2½ uur in die pad sonder enige skuiling gelê terwyl mortiere en kleingeweervuur op hom regeën het. Hier het hy ook vyf van die vyand doodgeskiet"⁴³⁾.

"Op 16 Mei 1976 het twee seksies van die Suid-Afrikaanse Infanteriekorps in 'n hinderlaag beland. Die agterste voertuig van die groep is deur 'n landmyn buite aksie gestel en al die insittendes was gewond of bewusteloos. Die bestuurder van die voertuig was met ernstige beserings in sy sitplek vasgepen. Ondertussen het die vyand hewig op die Suid-Afrikaners gevuur en was nie meer as 70 meter weg nie"⁴⁴⁾.

Dit is die metodes van oorlogvoering wat deur ons vyand aangewend word op ons landsgrense.

5.3 Samevatting

Hierdie spanningsfaktore soos van toepassing in die operasie-

nele gebied laai gedurig op en verg 'n geweldige mate van heraanpassing vir die soldaat by die omstandighede soos bespreek.

Ontspanningsdeelname bied die geleentheid tot ontlading en lewer 'n belangrike bydrae tot die heraanpassing en handhawing van die verworwe peil van weerbaarheid. As gevolg van die spanningsfaktore, soos van toepassing in die operasionele gebied, is ontspanning absoluut noodsaaklik ten einde volkome te ontlaai en te voldoen aan die geweldige eise wat eie is aan operasionele omstandighede.

Dit is derhalwe absoluut noodsaaklik dat die soldate vertrouwd sal wees met ontspanningsdeelname en dat daar fasaliteite voorsien word vir deelname aan ontspannende aktiwiteite.

6. Samevatting

Een aspek omtrent nasionale diensplig wat sterk na vore tree, is die spanning wat dit plaas op die Nasionale Dienspligtige wat dit ondergaan. Of dit basiese opleiding is, of spesialisasie opleiding of optrede in die operasionele gebied, die spanningsfaktore is altyd teenwoordig en laai op.

Hierdie spanningsfaktore moet noodwendig beskou word as 'n antitese vir die daarstelling van 'n weerbare soldaat. Dit werk negatief in op die pogings van die Suid-Afrikaanse Weermag om die beskikbare mannekrag deur middel van militêre opleiding weerbaar te maak.

Ontspanningsdeelname vir die Nasionale Dienspligtige tydens opleiding en daarna in die operasionele gebied sal positiewe resultate tot gevolg hê. Daarvan getuig die waarde van ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag soos bespreek in hierdie hoofstuk.

Die vraag ontstaan egter onwillekeurig: Besef die militêre leiers in die Suid-Afrikaanse Weermag die erns van hierdie saak en word daar genoeg gedoen om sport- en ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag tot sy reg te laat kom? Erkenning word gegee vir dit wat wel gedoen word, dog

deur die daarstelling van 'n beter georganiseerde en geadministreerde sisteem vir sport- en ontspanningsdeelname kan die weerbaarheid van die Suid-Afrikaanse Weermag aansienlik verhoog word. Ten slotte word daar gepoog om 'n sisteem daar te stel vir die suksesvolle implementering van 'n sport- en ontspanningsdeelnameprogram, ten einde deur middel van so 'n program by te dra tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag.

7. Verwysings

- 1 Brüssow, A.V., Die beginsels van ontspanning, p.7
- 2 Goosen, C.P., "Die plek van ontspanning in 'n moderne kulturele samelewing" soos gepubliseer in Vigor, September 1964, p.60
- 3 Brüssow, A.V., Op cit., pp.7-8
- 4 Fairchild, H.P., Dictionary of Sociology, p.175, soos aangehaal deur Neumeyer M.H. en Neumeyer, E.S., Leisure and Recreation, p.14
- 5 Goosen, C.P., Op cit., p.60
- 6 Reiff, H.G., Die bydrae van die Provinsiale Administrasie van die Oranje-Vrystaat in die voorsiening van buiteligontspanning 'n ondersoek met spesiale verwysing na die Willem Pretoriuswildtuin/oord, p.14
- 7 Geyer, G.J., "Die doel van sport in die S.A.W." soos gepubliseer in Paratus, April 1973, p.49
- 8 Goosen, C.P., Op cit., p.60
- 9 Brüssow, A.V., Beginnels van rekreasie vir nuttige vryetydsbesteding, p.52
- 10 Brüssow, A.V., Die beginsels van ontspanning, p.3
- 11 Die Boek Genesis uit die Bybel, hoofstuk 3 verse 17-19.
- 12 Neumeyer, M.H. en Neumeyer, E.S., Leisure and recreation, p.3
- 13 Brüssow, A.V., Beginnels van rekreasie vir nuttige vryetydsbesteding, p.1
- 14 Brüssow, A.V., Die beginsels van ontspanning, p.39
- 15 Brüssow, A.V., Die wenslikheid vir die instelling van 'n graadkursus in vryetydsbeplanning aan S.A. Universiteite, p.2

- 16 Ibid., p.2
- 17 Ibid., p.2
- 18 Ibid., p.2
- 19 De Lichamelijke Opvoeding, Nr. 6, Jaargang 62, 16 Maart 1974, p.135
- 20 Brüssow, A.V., Die wenslikheid vir die instelling van 'n graadkursus in vryetydsbeplanning aan S.A. Universiteite, p.3
- 21 Die Boek Exodus uit die Bybel, hoofstuk 20, vers 11.
- 22 Brüssow, A.V., Die beginsels van ontspanning, p.58
- 23 Butler, G.D., Introduction to Community Recreation, p.11
- 24 Brüssow, A.V., Die beginsels van Ontspanning, p.62
- 25 Butler, G.D. Op cit., p.17
- 26 Steinhaus, A.H., "Fitness for modern living" Silver Jubilee Congress of the S.A. Assosiation of Physical Education and Recreation, P.2
- 27 Van der Merwe, J.J.R., 'n Onderzoek na die bestaande en toekomstige Sport- en Ontspanningsgeriewe in die ontwikkelende metropolitaanse gebied te Saldanha en omgewing, p.62
- 28 Butler, G.D., op cit., p.19
- 29 Fraley, L.M., e.a., Physical Education and healthful living, p.29
- 30 Strydom, A.H., Algemene Didaktiek - Die program van Jeugweerbaarheid, p.22
- 31 Meyer, H.D., en Brightbill, C.K., Community Recreation, p.42
- 32 Butler, G.D. op cit., p.22
- 33 Johnson, W.R., Science and medicine of exercise and sports, p.568
- 34 Butler, G.D., op cit., p.22
- 35 Brüssow, A.V., Rekreasie en die soldaat, referaat gelewer tydens SAVLOR-Kongres in Bloemfontein, 1978
- 36 Redaksie, "Waarom diensplig?" soos gepubliseer in Paratus, Januarie 1976, p.3
- 37 Redaksie, "Why national service", soos gepubliseer in Paratus, Januarie, 1976, p.2
- 38 Fourie, T., "Doodsakker Angola", soos gepubliseer in Paratus, Maart 1977, p.4
- 39 Lötter, E., "So leef ons daar doer in die bosveld" soos gepubliseer in Paratus, Desember 1976, P.15

- 40 Redaksie, "Katima Mulilo" soos gepubliseer in Paratus, Oktober 1978, p.8
- 41 Roodt, P., "'n Sappeur het nege lewens nodig" soos gepubliseer in Paratus, Desember 1976, p.27
- 42 Redaksie, "Mine Detector" soos gepubliseer in Paratus, Januarie 1979, p.9
- 43 Redaksie, "Brug 14" soos gepubliseer in Paratus, Junie 1976, p.3
- 44 Redaksie, "Almal Helde" soos gepubliseer in Paratus, Februarie 1979, p.10

HOOFSTUK 7VOORGESTELDE PROGRAM VIR SPORT- EN ONTSPANNINGSDEELNAME
IN DIE SUID-AFRIKAANSE WEERMAG

	<u>Bladsy</u>
1. Sport- en ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag	130
2. Voorgestelde program vir sportdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag	131
3. Voorgestelde program vir ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag	145
4. Samevatting	156
5. Verwysings	156

- - - - -

1. Sport- en ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag

Aangesien sport- en ontspanningsdeelname 'n positiewe bydrae lewer tot beter weerbaarheid word hierdie studie afgesluit met 'n voorgestelde program vir sport- en ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag.

Hoewel ontspanningsdeelname grootliks die terrein is van die afdeling Vryetydsbesteding in die Suid-Afrikaanse Weermag, val die klem grootliks op die passiewe vorme daarvan. Dit sluit in die bywoning van konserte, opvoerings, filmvertonings, ensovoorts. Wat aktiewe deelname betref, val die klem op skaak, veerpyltjies, kaartspel, snoeker, ensovoorts. Hierdie is egter aktiwiteite wat lae fisiese eise stel en wat grootliks binnemuurs beoefen word.

Skrywer erken die ontspannende waarde van hierdie aktiwiteite, dog merk 'n geweldige leemte by aktiewe buitemuurse ontspanningsaktiwiteite. Dit is juis dië aktiwiteite wat sonder veel moeite en met min en eenvoudige uitrusting suksesvol in opleidingsverband en in die operasionele gebied aangewend kan word.

'n Voorvereiste vir suksesvolle ontspanningsdeelname in die operasionele gebied is 'n goed geadministreerde en georganiseerde program vir ontspanningsdeelname in opleidingsverband. Tydens opleiding sal die klem hoofsaaklik op sportdeelname val as gevolg van die feit dat sportdeelname 'n integrerende deel van opleiding vorm. 'n Gebrek aan voldoende sportfasiliteite in die Suid-Afrikaanse Weermag veroorsaak egter dat nie alle lede tydens opleiding deur middel van 'n program vir sportdeelname betrek kan word nie. Dié lede wat nie by die program vir sportdeelname betrek word nie, moet gevolglik inskakel by die program vir ontspanningsdeelname. Vervolgens 'n voorgestelde program vir sportdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag.

2. Voorgestelde program vir sportdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag

Die voorgestelde program vir sportdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag is reeds deur skrywer suksesvol toegepas in die Bloemfonteinweermagsportklub. Sportdeelname geskied jaarliks op 'n intereenheidbasis in verskillende sportsoorte oor 'n periode van nege maande. Vervolgens 'n bespreking van die intereenheid-kompetisieprogram.

2.1 Intereenheid-kompetisieprogram

Die intereenheid-kompetisieprogram in die Bloemfonteinweermagsportklub strek jaarliks van Januarie tot aan die einde van September, met ander woorde gedurende die nege maande van opleiding. Vir die res van die jaar geskied deelname op 'n vriendskaplike basis as gevolg van die betrokkenheid van die meeste lede van die eenhede by operasionele verpligtinge.

Die ses eenhede wat ons in Bloemfontein aantref, word gebruik om hierdie bespreking toe te lig :

Pantsterskool

1 S A Infanteriebataljon

1 Valskermataljon

1 Spesiale Diensataljon

Lugmagbasis Bloemspruit

Kommandement en Dienste

Deelname aan die intereenheidkompetisie vind oor gemelde periode plaas oor vier bene, naamlik :

1. Somersportdag - gewoonlik in Februarie
2. Somerliga - begin Januarie tot einde Maart
3. Wintersportdag - gewoonlik in Augustus
4. Winterliga - begin April tot einde September

Die sportsoorte waarin die eenhede oor dié bene meeding is : atletiek, boks, diensskiet, gewigoptel, gholf, hokkie, judo, jukskei, krieket, landloop, muurbal pistoolskiet, pluimbal, rolbal, rugby, sagtebal, sokker, stoei, swem, tennis, tou-trek, vlugbal en waterpolo.

Ten einde maksimale deelname aan dié kompetisie te verkry, moet eenhede geprikkel word om deel te neem. Die enigste metode wat geblyk het suksesvol te wees, is om die prestige van die eenhede op die spel te plaas. Vir daardie doel het die Bloemfonteinweermagsportklub 'n uitsonderlike trofee bekom en dit die Sporteenheid-van-die-Jaartrofee genoem. Eenhede ding jaarliks om hierdie wisseltrofee mee. Die prestigewaarde wat aan dié trofee gekoppel is, aktiveer eenhede tot maksimale deelname en alles word in die stryd gewerp om dié trofee te verower.

Ten einde die belangstelling van die eenhede te behou en die oorwinning die moeite werd te maak, moet die metode van deelname regverdig wees.

2.2 Metode van deelname aan die intereenheid-kompetisie-program

Die Rondomtaliemetode¹⁾ van deelname deur eenhede aan die intereenheid-kompetisieprogram is die enigste metode waarvolgens 'n regverdige uitslag verkry kan word. Volgens dié

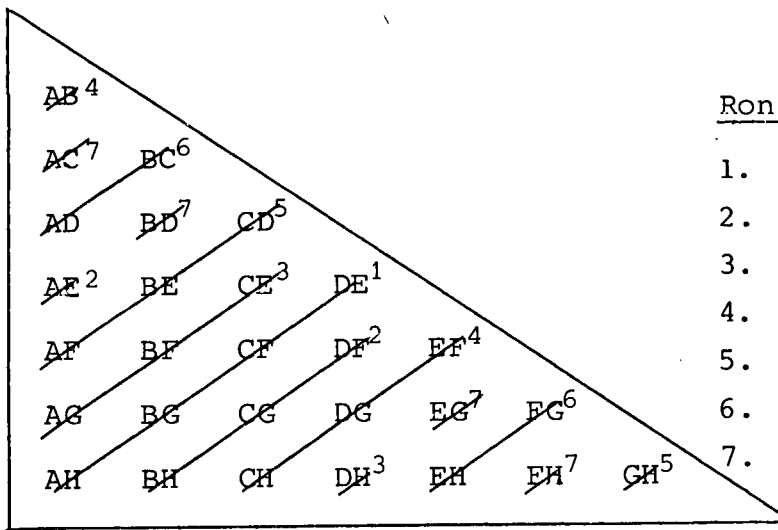
metode kry elke eenheid die geleentheid om teen elke ander eenheid in elke sportsoort mee te ding.

Sportsoorte waarin deelname deur eenhede gelyktydig kan geskied, lewer geen probleme op ten opsigte van bepalings nie. Dié sportsoorte is atletiek, boks, diensskiet, gewigoptel, gholf, judo, landloop, pistoolskiet, stoei en swem. Die bepalings vir dié sportsoorte hang af van die spesifieke eise wat gestel word aan die deelnemer. Kompetisie in sportsoorte soos boks, stoei en gewigoptel sal nie so dikwels geskied as wat die geval in gholf, landloop en pistoolskiet is nie. Afhangende van die fasaliteite en die tyd beskikbaar om die kompetisie af te handel, sal daar beperkings geplaas word op die aantal deelnemers per eenheid, die aantal deelnemers per item en die aantal deelnemers vir elke sportsoort.

Sportsoorte waarin probleme ondervind word om bepalings vir deelname uit te werk, is die volgende : hokkie, jukskei, krieket, muurbal, pluimbal, rolbal, rugby, sagtebal, sokker, tennis, toutrek, vlugbal en waterpolo. In dié sportsoorte kan daar slegs twee eenhede per geleentheid teen mekaar meeding en word die bepalings waarop eenhede teen mekaar meeding, verkry deur die toepassing van die rondomtaliemethode.

Die administrasie verbonde aan dié metode van deelname word aansienlik vergemaklik deur die toekenning van letters aan die deelnemende eenhede. Vervolgens om die stelsel te verduidelik : 'n bespreking van hoe agt eenhede volgens die rondomtaliemethode teen mekaar kompeteer.

Die letters wat die verskillende eenhede verteenwoordig word in pare op ruitjiespapier soos volg in die vorm van 'n driehoek neergeskryf :

Rondtes

1.	AH	BG	CF	DE
2.	BH	CG	DF	AE
3.	AG	BF	CE	DH
4.	CH	DG	EF	AB
5.	AF	BE	CD	GH
6.	EH	FG	AD	BC
7.	EG	FH	AC	BD

Die eerste rondte se bepalings word soos aangetoon, verkry deur 'n skuinslyn vanuit die reghoek van die driehoek, diagonaal tot die skuinssy van die driehoek te trek. Hierdie lyn word met 'n 1 gemerk en al die pare letters wat deurgehaal is (4 pare) speel in hierdie rondte.

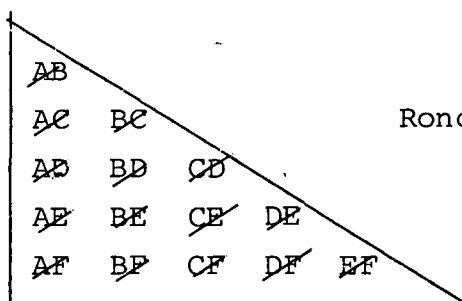
Die bepalings vir die tweede rondte word verkry deur 'n lyn, gemerk 2, aan die onderkant van en ewewydig met lyn 1 te trek. Slegs drie pare letters word nou deurgehaal : BH, CG en DF. Die paar wat nie voorkom nie is AE. Die paar (AE) word gesoek in die gedeelte van die driehoek bokant lyn 1 en ook deurgehaal met 'n lyn 2. Hierdie is die bepalings vir die tweede rondte.

Dieselfde prosedure word gevolg ten einde die bepalings vir die ander rondtes te verkry met dien verstande dat daar vir elke ronte soos aangetoon respektiewelik bo- en onderkant lyn 1 begin word en die bepalings vir 7 rondtes soos aangetoon neergeskryf word.

Waar daar 'n ongelyke getal eenhede deelneem, word dieselfde prosedure gevolg. Daar sal egter by elke rondte 'n loslootjie wees, met ander woorde 'n eenheid wat nie sal speel nie. Wanneer ses eenhede deelneem soos in die geval van die Bloemfonteinweermagsportklub moet die reghoekmetode in samewerking met die driehoekmetode gevolg word. In die geval van die eenhede in die Bloemfonteinweermagsportklub is die toekenning van letters soos volg :

- A Pantsterskool
- B 1 S. A. Infanteriebataljon
- C 1 Valskermataljon
- D 1 Spesiale Diensbataljon
- E Lugmagbasis Bloemspruit
- F Kommandement en Dienste

Net soos in die vorige geval word die letters in die vorm van 'n driehoek neergeskryf soos links onder.

Rondtes

1	2	3	4	5
AB	AC	AD	AE	AF
CD	BF	BE	BC	BD
EF	DE	CF	DF	CE

'n Reghoek soos regs bo met vyf horisontale vakkies en vier vertikale vakkies word getrek. Die boonste ry horisontale vakkies word gemerk van een tot vyf. In die tweede ry horisontale vakkies word die pare letters van die vertikale sy van die driehoek neergeskryf en in die driehoek deurgehaal. Die middelste en onderste pare letters op die skuinssy van die driehoek word in die oorblywende twee vertikale vakkies onder rondte 1 neergeskryf en in die driehoek deurgehaal. Om die oorblywende twee bepalings vir rondtes 2,3,4 en 5 te bepaal, is nou maklik aangesien die uitstaande pare letters soos van toepassing, in die driehoek gesoek, deurgehaal en in die toepaslike vakkies ingevul word. Sodoende word die bepalings vir elke rondte verkry en kan daar voortgegaan word met die bekendstelling van die bepalings van die inter-eenheid-kompetisieprogram.

Datum, tyd, sportsoort, terrein en skeidsregters kan nou aan die bepalings gekoppel word. 'n Uittreksel uit die rugby-bepalings van die Bloemfonteinweermagsportklub ooreenkomstig die bepalings vir die eerste rondte sien soos volg daaruit :

Datum	Tyd	Rugby	Veld	Skeidsregter
6 Julie	13h30	Pantsterskool 1 S A Infanterie- bataljon	Weermag A	AO ₂ J Snyman
	15h00	1 Valskerm-batal-Weermag A jon 1 Spesiale Diens- bataljon		Lt J Smith
	15h00	Lugmagbasis Bloem- spruit Kommandement en Dienste	Weermag Sers. B Nel B	

Waar die seisoen oor 'n lang periode strek, soos in die geval van wintersportsoorte, kan daar van 'n dubbele rondte gebruik gemaak word om die belangstelling van die deelnemende eenhede aan die intereenheid-kompetisieprogram te behou. Met 'n dubbele rondte word bedoel dat die bepalings wat opgestel is, herhaal word en dat elke eenheid by twee geleenthede teen elke ander eenheid deelneem.

Aan elke wedstryd of kompetisie is daar 'n uitslag verbonde en dié uitslag moet regverdig wees ten einde probleme te voorkom.

2.3 Uitslae

Uitslae van elke intereenheidkompetisie in die verskillende sportsoorte word deur elke eenheid, binne drie dae nadat die kompetisie afgehandel is, by die sentrale sportkantoor ingehandig. Tipiese sport uitslagkaarte van eenhede wat teen mekaar meegeding het, sien soos volg daaruit :

<u>1 Spesiale Diensbataljon</u>		<u>Datum: 6/2/79</u>		
Sportsoort	Opponent	Punte vir	Punte teen	Posisie behaal
Sagtebal	1 Valskerm-bataljon	15	9	wen
Krieket	"	196	87	wen
Gewigoptel	Alle eenhede	104		4de
Waterpolo	1 Valskerm-bataljon	1	3	verloor

1 Valskerm bataljon

Datum: 6/2/79

Sportsoort	Opponent	Punte vir	Punte teen	Posisie behaal
Sagtebal	1 Spesiale Diensbataljon	9	15	verloor
Krieket	"	87	196	verloor
Gewigoptel	Alle eenhede	106		3rde
Waterpolo	1 Spesiale Diens- bataljon	3	1	wen

Dit bring mee dat daar vir alle sportsoorte wat op die rondom-
taliemetode beslis is twee stelle uitslae beskikbaar is. In
sportsoorte waar eenhede gesamentlik deelneem aan 'n kompeti-
sie is daar gevolglik ses stelle uitslae beskikbaar. Dit ver-
gemaklik kontrole en verseker regverdige uitslae. Dit is
die plig van die sportkantoor om die punte te verwerk ten
einde in staat te wees om die Sporeenheid-van-die-Jaar aan
te wys.

2.4 Puntetoekenning

In die Bloemfonteinweermagsportklub is die metode van punte-
toekenning ten opsigte van uitslae soos van toepassing op
sportsoorte wat op die rondomtaliemetode beslis is soos volg:

Wen	2 punte
Gelykop	1 punt
Verloor	0

Dié puntetoekenning is van toepassing op elke intereenheid-
bepaling wat nagekom is in die kompetisie. Indien 'n eenheid
alle wedstryde in 'n enkelrondte teen alle ander eenhede wen,
sal die totaal 10 punte wees. In 'n dubbele rondte sal die
totale aantal punte 20 wees.

Waar 'n eenheid in die intereenheidskompetisie nie opdaag
vir 'n bepaling nie, word dié betrokke eenheid met 2 punte
gepenaliseer. In die praktyk sien 'n tipiese uitslagkaart
oor een rondte soos volg daaruit :

	A	B	C	D	E	F	Totaal	Posisie
A		W^2	W^2	W^2	G^1	W^2	9	1ste
B	V^0		W^2	W^2	W^2	V^0	6	3de
C	V^{-2}	V^0		W^2	W^2	V^0	2	5de
D	V^0	V^0	V^0		W^2	G^1	3	4de
E	G^1	V^0	V^0	V^0		V^{-2}	-1	6de
F	V^0	W^2	W^2	G^1	W^2		7	2de

Die letters soos van toepassing op die eenhede word in die vertikale, sowel as in die horisontale kolomme, aangetoon. Aangesien 'n span nie teen homself kan speel nie, word die bepaalde vakkies deurgehaal. Wanneer uitslae ingevul word, moet dit so gedoen word dat die uiteindelijke berekening gedoen kan word deur die gegewens in die horisontale kolom na te gaan. Die punte behaal, word ook saam met die uitslag ingevul. As A teen B speel en A wen 6-3 dan word W^2 in die horisontale vakkie teenoor A en vertikaal onder B ingevul, terwyl V^0 in die vakkie horisontaal teenoor B en vertikaal onder A ingevul word. Sou A teen C speel en C daag nie op nie, dan word W^2 horisontaal teenoor A en vertikaal onder C ingevul, terwyl V^{-2} horisontaal teenoor C en vertikaal onder A ingevul word.

Nadat die kompetisie voltooi is, word die totale van elke eenheid verkry deur die punte in die horisontale vakkies bymekaar te tel. Die eenheid met die hoogste totaal is die wenner. Sou daar twee eenhede wees wat ewe veel punte behaal het, dan word die posisie gedeel en die volgende plek-posisie val weg. As twee eenhede saam derde is, vervall die vierde posisie.

Waar eenhede gesamentlik aan 'n kompetisie deelneem, soos in die geval van atletiek, is die puntetoekenning tydens elke kompetisie soos volg:

Eerste	6 punte
Tweede	5 punte
Derde	4 punte
Vierde	3 punte
Vyfde	2 punte
Sesde	1 punt

Die minus 2 punte vir eenhede wat nie opdaag nie, bly ook hier van toepassing. 'n Tipiese uitslagkaart vir deelname oor twee rondtes in hierdie geval, sien soos volg daaruit :

Sportsoort	A	B	C	D	E	F
Gholf	6	3	5	4	2	-2
"	6	4	3	5	1	2
Totaal	12	7	8	9	3	0
Swem	4	5	6	3	1	2
"	4	6	3	4	1	2
Totaal	8	11	9	7	2	4

Die puntetoekenning word horisontaal teenoor die sportsoort en vertikaal onder die eenhede (A,B,C,D,E,F) ingevul. Die totale aantal punte behaal deur die eenheid oor die twee rondtes word verkry deur die twee puntetoekenninge horisontaal teenoor die sportsoort en vertikaal onder die eenheid bymekaar te tel en in die totaalkolom daaronder neer te skryf.

Omdat daar soveel verskillende sportsoorte in die Bloemfonteinweermagsportklub by die intereenheid-sportkompetisie betrek word en omdat al die sportsoorte nie gelyktydig afgehandel word nie, moes daar 'n stelsel van puntetoekenning ontwerp word om die algehele wenner te bepaal.

Dié stelsel, wat skrywer waarde-puntetoekenning noem, word vervolgens bespreek.

2.5 Die stelsel van waarde-puntetoekenning

'n Sportsoort wat by die kompetisie betrek is, kan oor 'n maksimum van vier bene en oor 'n minimum van een been geskied. Die vier bene is die somersportdag, die somerliga, die wintersportdag en die winterliga.

Dit sal van die sportsoort self afhang oor hoeveel bene dit beslis gaan word. In atletiek word die intereenheidskompetisie slegs oor een been beslis, naamlik tydens die somersportdag. Seisoensportsoorte, soos byvoorbeeld swem, sal oor twee bene beslis word, naamlik in die somerseisoen en tydens die somersportdag. Waar 'n sport deur die jaar beoefen word, soos byvoorbeeld gewigoptel, word dit oor vier bene beslis, naamlik tydens die somer- en wintersportdag, sowel as in die somer- en winterseisoen.

Om te verseker dat 'n sportsoort wat oor vier bene beslis word, nie bevoordeel word ten koste van 'n sportsoort wat slegs oor een been beslis word nie, is die maksimum aantal punte wat volgens hierdie stelsel behaal kan word 24. Of 'n sportsoort nou oor een of vier bene beslis word, is die maksimum aantal punte wat 'n eenheid kan behaal 24. Dus: waar daar een been is, is die maksimum 24, waar daar twee bene is, is die maksimum 12, waar daar drie bene is, is die maksimum 8 en waar daar vier bene is, is die maksimum 6.

Volgens hierdie stelsel van puntetoekenning is die onderstaande uitslagkaart vir gewigoptel, swem en atletiek opgestel.

	1						2						3					
	4 Bene/Gewigoptel						2 Bene/Swem						1 Been/Atletiek					
	A	B	C	D	E	F	A	B	C	D	E	F	A	B	C	D	E	F
12/2 Puntetoekenning	5	6	3	4	2	1	4	5	6	3	2	1	5	3	6	4	2	1
Waarde-puntetoekenning	5	6	3	4	2	1	8	10	12	6	4	2	20	12	24	16	8	4

		A	B	C	D	E	F	A	B	C	D	E	F	A	B	C	D	E	F
P	Puntetoekenning 19/2	5	6	4	3	2	1	4	5	6	2	3	1						
	" 26/2	35	6	35	5	1	2	5	4	6	2	3	1						
	" 5/3	4	6	5	3	2	1	3	6	4	2	5	1						
	Totaal	25	18	25	11	5	4	12	15	16	6	11	3						
	Waarde-puntetoe- kenning	45	6	45	3	2	1	8	10	12	4	6	2						
Q	Puntetoekenning 15/7	6	5	4	3	2	1												
	Waarde-puntetoe- kenning	6	5	4	3	2	1												
R	Puntetoekenning 1/7	5	6	3	4	2	1												
	" 22/7	5	6	3	4	2	1												
	" 29/7	5	6	3	4	2	1												
	Totaal	15	18	9	12	6	3												
	Waarde-puntetoe- kenning	5	6	3	4	2	1												
	Totaal	21	23	14	14	8	4	15	20	24	10	11	4	20	12	24	16	8	4

Die vertikale kolomme 1,2 en 3 verteenwoordig dié sportsoorte wat op intereenheidsvlak respektiewelik oor vier, twee en een been beslis word. Dié kolomme word weer onderverdeel (A,B,C, D,E,F) en verteenwoordig die eenhede in die betrokke sportsoort.

Horisontale kolomme O,P,Q en R verteenwoordig die vier bene waarin sportdeelname op intereenheidsvlak geskied. Kolom O verteenwoordig die somersportdag. Die puntetoekenning vir die eenhede in die betrokke sportsoort word vertikaal onder die eenheid en horisontaal teenoor die datum ingevul. Dieselfde geld vir die wintersportdag in kolom Q. Kolomme P en R verteenwoordig respektiewelik die puntetoekenning aan eenhede in die onderskeie sportsoorte tydens die somer- en winterligas. Vir die doel van hierdie uitslagkaart is die puntetoekenning van drie bepalinge soos behaal deur die onderskeie eenhede teenoor die datums ingevul. In die geval van die ligas word 'n totaal verkry deur die puntetoekenning teenoor die datums onderkant die eenhede bymekaar te tel. Dit vind ons in die horisontale totaalkolom.

Na hierdie puntetoekenning word die waarde-puntetoekenning ten opsigte van die bene gedoen. Waar 'n sportsoort oor een been beslis word soos in kolom 3 is die waarde-puntetoeken-

ning vir die eenheid wat die eerste plek behaal het 24 punte, die tweede 20 punte, die derde 16 punte, die vierde 12 punte, die vyfde 8 punte en die sesde 4 punte.

As 'n sportsoort oor twee bene beslis word, is die waarde-puntetoekenning per been respektiewelik 12 punte, 10 punte, 8 punte, 6 punte, 4 punte en 2 punte. Word die waarde-punte-toekenning vir die twee bene bymekaar getel, is die totale presies dieselfde as wat die geval met een been is.

Waar 'n sportsoort oor vier bene beslis word, is die waarde-puntetoekenning per been respektiewelik 6 punte, 5 punte, 4 punte, 3 punte, 2 punte en 1 punt. Word die waarde-punte-toekenning vir die vier bene nou bymekaar getel, is die totale weer presies dieselfde as in die geval waar 'n sportsoort slegs oor een been beslis word.

Sou twee eenhede in 'n bepaalde sportsoort gelykop eindig word die totale punte tussen die twee eenhede verdeel.

Hierdie metode bring mee dat elke sportsoort 'n gelyke waarde het en dat eenhede ewe veel aandag aan alle sportsoorte moet gee om in aanmerking te kom vir die Sporteenheid-van-die-Jaartrofee. Hierdie metode verseker maksimale deelname aan 'n groot verskeidenheid sportsoorte.

Dieselfde metode van waarde-puntetoekenning word gevolg in sportsoorte waar daar meegeding word volgens die rondomtalie-metode. Vanaf die uitslagkaart word 'n puntetoekenning gemaak en vanaf die puntetoekenning 'n waarde-puntetoekenning. So word die finale uitslag bepaal.

Hier volg nou 'n tipiese opsommende uitslagkaart van die 1976 intereenheidkompetisie in die Bloemfonteinweermag-sportklub.

Sportsoorte	Eenhede						Totaal
	A	B	C	D	E	F	
Atletiek	16	20	24	12	4	8	84
Boks	-	8	24	20	16	12	80
Krieket	20	24	16	12	8	-	80
Rolbal	6	6	10	16	20	24	82
Sagtebal	17	13	24	18	-	11	83
Waterpolo	16	12	20	24	-	-	72
Swem	18	12	18	24	-	-	72
Hokkie	20	12	16	24	-	-	72
Landloop	20	10	24	16	-	10	80
Sokker	16	4	20	24	12	8	84
Rugby	18	18	18	18	2	4	78
Diensskiet	3	9	15	18	-	18	63
Gewigoptel	20	15	3	23	-	-	61
Gholf	12	8	13	19	-	24	76
Judo	22	12	16	18	-	-	68
Jukskei	20,5	21,5	15	15	8	5	85
Muurbal	22	11	20	12,5	2	9,5	77
Pistoolskiet	16	5	12	24	15	11	83
Pluimbal	14	9,5	21,5	22	6,5	9,5	83
Tennis	19,5	10,5	20	20,5	-	7	77,5
Vlugbal	11	17	14	17,5	21	2	82,5
Toutrek	17	13	24	15	-	-	69
Stoei	22	14	20	16	-	4	76
Totaal	366	284,5	407,5	428,5	114,5	167	= 1,768
Posisie	3de	4de	2de	1ste	6de	5de	

Die vertikale kolomme A,B,C,D,E en F verteenwoordig respektiewelik Pantsterskool, 1 S.A. Infanteriebataljon, 1 Valskerm-bataljon, 1 Spesiale Diensbataljon, Lugmagbasis Bloemspruit en Kommandement en Dienste. Die getalle horisontaal teenoor die sportsoorte en vertikaal onder die eenhede is 'n weergawe van die waarde-puntetoekenning wat eenhede verkry het ten opsigte van die betrokke sportsoorte. Die horisontale totaalkolom is 'n weergawe van die totale waarde-puntetoekenning per sportsoort en die horisontale posisiekolom dui die

posisie aan wat die eenheid behaal het in die kompetisie om te bepaal wie die wenner van die Sporteenheid-van-die-Jaar-trofee is.

Ter wille van kontroledoeleindes kan elke sportsoort se totaal horisontaal teenoor die sportsoort en vertikaal onder die eenheid aangebring word. Indien die groottotale soos verkry in die horisontale en vertikale totaalkolomme balanseer soos in die geval in die uitslagkaart, dan is die resultate korrek.

1 Spesiale Diensbataljon was die Sporteenheid-van-die-Jaar in die Bloemfonteinweermagsportklub, tweede was 1 Valskerm-bataljon, derde was Pantsterskool, vierde was 1 S.A. Infanteriebataljon, vyfde was Kommandement en Dienste en laaste was die Lugmagbasis Bloemspruit.

Die feit dat 1 Spesiale Diensbataljon in 1976 ook die eenheid was in Suid-Afrika wat die hoogste geëvalueer het in terme van militêre opleiding in die Suid-Afrikaanse Weermag moet voldoende bewys lewer dat sportdeelname 'n baie belangrike bydrae lewer tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag.

Die persentasie deelname vir al ses die eenhede was 58 persent en vir die vyf opleidingseenhede (Kommandement en Dienste uitgesluit) was 70,77 persent. Die hoër persentasie kan toegeskryf word aan die feit dat Kommandement en Dienste basies uit administratiewe personeel bestaan. Hierdie persentasie deelname is baie hoër as die 43,3 persent wat in 1974 in die Suid-Afrikaanse Weermag aan Sport- en Ontspanningsaktiwiteite deelgeneem het.

Die afleiding kan dus gemaak word dat skrywer se stelsel van waarde-puntetoekenning 'n groot bydrae gelewer het om maksimale deelname te verkry en hierdie stelsel word ook dan aanbeveel vir gebruik in die hele Suid-Afrikaanse Weermag.

2.6 Samevatting

Die suksesvolle toepassing van die voorgestelde program vir sportdeelname in die Bloemfonteinweermagsportklub is vol-

doende bewys dat dié program ook suksesvol in die Suid-Afrikaanse Weermag toegepas kan word. Gesien in die lig van die feit dat Bloemfontein een van die groot opleidingsentra in die Weermag is, kan daar na die persentasie deelname van 70,77 persent aan die intereenheid-kompetisieprogram verwys word as maksimale deelname.

Deur die toepassing van dieselfde program op ontspannings-aktiwiteite kan daardie persentasie lede wat nie betrek word by sportdeelname nie, ontspanningsdeelname geniet. Sodoende word al die lede van al die eenhede betrek en kan daar na maksimale deelname in die volle sin van die woord verwys word. Aanvullend wil die skrywer vervolgens 'n voorgestelde program vir ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag bespreek waardeur die verworwe peil van weerbaarheid soos verkry tydens opleiding gehandhaaf kan word, in operasionele omstandighede deur deelname aan ontspannende aktiwiteite in die vryetyd.

3. Voorgestelde program vir ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag

3.1 Inleiding

Die voorgestelde program vir ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag sal aanvullend wees tot die program vir sportdeelname. Hierdie voorgestelde program sal grootliks bydra tot maksimale deelname en dit sal lei tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag.

Hoewel ontspanningsdeelname tydens opleiding sal voorsien in die behoefte aan ontspanning moet dit in gedagte gehou word dat dié deelname georganiseer sal plaasvind tydens opleiding en nie in die vryetyd nie. Deelname daaraan in die vryetyd mag egter gedurende die periode van opleiding geskied, dog die beoefening daarvan in die vryetyd sal eers in die operasionele gebied tot sy reg kom waar die georganiseerde deelname aan sport en ontspanning uiters beperk is.

Deur verpligte deelname tydens opleiding word die Nasionale

Dienspligtige bekend met die reëls en inhoud van ontspanningsaktiwiteite. Sodra hy as weerbare soldaat in die operasionele gebied kennis maak met die spanningsfaktore soos bespreek, sal die behoefte aan ontspanning vermeerder en deelname aan die ontspanningsaktiwiteite spontaan geskied. Vervolgens 'n bespreking van aanbevole ontspanningsaktiwiteite vir die Suid-Afrikaanse Weermag.

3.2 Aanbevole ontspanningsaktiwiteite vir die Suid-Afrikaanse Weermag

Tydens opleiding moet die klem, wat betref aktiewe ontspanningsdeelname, val op ontspanningsaktiwiteite wat buitemuurs beoefen kan word en nie 'n groot organisasie en baie uitrusting benodig nie. Dit sal suksesvol beoefen kan word tydens die vryetyd in die operasionele gebied waar daar juis 'n gebrek aan fasaliteite is.

Die volgende ontspanningsaktiwiteite voldoen aan die gestelde vereistes en kan bydra tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag.

3.2.1 Medisynebaltennis²⁾ Kyk bylaag A skets 1, p.157

Die volgende uitrusting word benodig : medisynebal, 'n tou ongeveer tien meter lank en twee pale 1,8 meter lank. Die grootte van die baan is naastenby 15 x 10 meter. 'n Neutrale vak 2 meter wyd word op die dwarste in die middel van die baan deurgetrek. In die middel van hierdie ruimte word 'n net of tou op skouerhoogte gespan sodat dit die baan in twee gelyke helftes verdeel. Elke helfte word in twee ewe groot baanvakke verdeel deur strepe in die middel deur reghoekig op die agterlyne te trek. In elke baanvak staan vier spelers. Almal aan dieselfde kant van die net behoort aan dieselfde span en speel saam. Die agt spelers van 'n span word so opgestel dat hulle 'n voor- en 'n agterhoede het (vier spelers in elk). Die spelers kry ook nommers, sodat hulle om die beurt kan afgooi soos by vlugbal.

Die afgooi vind plaas uit die agterste hoek aan die regterkant, en hierby word die bal met die een hand of met albei hande na die regterkantse baanvak van die teenparty gegooi. As die afgooi slaag, verloop die spel verder soos by vlugbal*. Die doel is om die bal in die teenparty se gebied op die grond te laat beland. Die een span se spelers kry eers almal 'n beurt om af te gooi en daarna gooi die ander span af. Die span wat die eerste 21 punte aanteken, wen en daar moet in gedagte gehou word dat alleen die span wat afgooi punte kan aanteken.

3.2.2 Handsokker³⁾ Kyk bylaag A skets 2, p.157

Die uitrusting wat benodig word, is een medisynébal en vier doelpale. Vier groterige klippe sal ook aan die vereistes voldoen. Die baan is ongeveer 30 meter lank en 10 meter wyd. Doelpale is 3 tot 5 meter wyd met 'n strafmerk 5 meter binne die speelveld voor die doelpale. Twee spanne elk met vyf tot tien spelers word gebruik. Die oogmerk is om doele aan te teken deur die bal grondlangs, met die plathand tussen die opposisie se doelpale deur te slaan. Die bal word grondlangs gedribbel en van een speler na die ander geslaan, alles met die plathand. Geen onkantreël is van toepassing nie. Die bal mag egter nie geskop, in die lug gespeel, grondlangs gestoot of met die vuiste geslaan word nie. Indien oortree word, word 'n strafslaan vanaf die strafmerk toegestaan en slegs die doelwagter word toegelaat om die doelpale te verdedig. Spel neem 'n aanvang vanaf die middelpunt van die veld.

3.2.3 Blitskrieket⁴⁾ Kyk Bylaag A skets 3, p.158

Die uitrusting wat benodig word, is een stel krieketpaaltjies of selfs 'n emmer. 'n groterige klip, 'n stok 40 cm lank en 4 cm in deursnit en 'n tennisbal.

Spanne bestaan uit elf of meer spelers. Plaas 'n stel

* Vlugbal word beoefen as 'n sportsoort in die sportprogram.

paaltjies of emmer op 'n gelyk terrein. Teenoor hierdie punt, 5 tot 7 meter weg, word 'n sirkel met deursnit van 1 meter op die grond gemaak. Plaas die klip 5 tot 7 meter van die paaltjies of emmer af in die rigting van regby, waarna die kolwer moet hardloop om 'n lopies aan te teken. 'n Neutrale speler word aangewys om as bouler op te tree. Die skeidsregter staan agter die paaltjies en tree op as skeidsregter en tellinghouer. Die een span tree op as kolwers en die ander span as veldwerkers. Die kolfspan sit in hul kolforde gerangskik langs die speelveld. Die veldwerkers word opgestel na goeddunke van die kaptein. Die bouler boul onderlangs en teen 'n middelmatige snelheid na die paaltjies en die kolwer. Die veldwerkers verskaf ook die paaltjiewagter. Die kolwer kan sy paaltjies verloor deur geboul, gevang of been voor paaltjies betrap te word.

Die sleutelspeler is die neutrale bouler wat die paaltjies aanhoudend en bestendig aanval deur met die tennisbal daarna te boul. Hy moet boul sodra hy die bal van die veldwerkers ontvang, ongeag of die kolwer gereed is of nie.

Die kolwer moet elke keer, nadat hy die bal raakgeslaan het, die kolf laat val en na die klip hardloop ten einde 'n lopies aan te teken. Die kolwer moet dus die klip aanraak en terug hardloop, sy kolf opneem en gereed wees om weer te slaan.

Die veldwerkers moet die bal so gou moontlik, nadat die kolwer dit geslaan het, aan die bouler terugbesorg en laasgenoemde boul sodra hy die bal ontvang het, al is die kolwer nie gereed nie. Elke kolwer kry geleentheid om te kolf en sodra almal uit is, ruil die spanne om.

3.2.4 Werpbal met variasies⁵⁾

Die uitrusting wat benodig word, is een tennisbal, ses groterige klippe en 'n tou 24 meter lank.

3.2.4.1 Sonder onderbreking in die hardloop Kyk bylaag A skets 4, p.158

Die spel word gespeel met 'n bal ongeveer die grootte van 'n

tennisbal. Die speelveld word opgestel soos in skets 4. Die spelers word in twee spanne verdeel - die veldparty en die werpparty. 'n Endjie agter die middel van die veld word 'n rus geplaas.

No. 1 van die werpparty staan agter die werplyn met die bal in die hand. Hy gooi die bal in die speelveld in en probeer om tot by die rus en terug oor die werplyn te hardloop voordat die veldparty die bal gekeer en oor die werplyn teruggegooi het. As die hardloper voor die bal oor die werplyn terug is, het hy een punt vir sy span aangeteken. Indien hy nie daarin slaag nie, word geen punt aan sy span toegeken nie. Nadat die hele span 'n beurt gehad het, ruil die spanne om.

Die werper het drie werpe as hy :

- a) met die werp op die werplyn staan
- b) die bal buite die speelveld gooi sonder dat die bal binne die speelveld grond geraak het.

In albei bogenoemde gevalle fluit die skeidsregter en die werp word oorgeneem. As daar egter met die derde werp 'n fout begaan word, gaan die werper na sy plek terug en is hy uit.

3.2.4.2 Werpbal met halvering van werplyn Kyk bylaag A skets 5, p.159

Die volgende veranderings word aangebring :

- a) die rus word verder na die agterlyn van die speelveld geplaas;
- b) die werplyn word in twee verdeel;
- c) die werpparty gooi die bal van agter die regterhelfte van die werplyn en kom terug oor die linkerdeel. Die veldparty moet dus akkurater teruggooi en die hardloper kom nie in die pad van die bal nie. Word die bal oor die linkerdeel teruggegooi, tel dit as 'n punt vir die werpparty en so ook val die punt weg as die werper oor die regterhelfte terugkom.

3.2.4.3 Werpbal met onderbreking van hardloop

Die rus word nou ongeveer twee meter van die agterlyn af neergesit. Die werper mag nou by die rus bly as hy nie kans sien om terug te kom nie, maar moet dan terugkom op die werp van

die volgende werper. Die werper moet egter die rus raak wanneer die bal oor die werplyn gaan. Indien nie, tel dit as 'n strafpunt (of uitpunt) teen sy span. As 'n uitpunt teen hom toegeken word, bly hy egter op sy plek en moet hy by die volgende werp nog van die rus af hardloop.

As 'n werper op sy eie werp na die rus en terug hardloop, word twee punte aan hom toegeken, en as hy terug hardloop op die werp van 'n ander speler, kry hy een punt. As 'n werp gevang word, is die werper uit en gaan hy na sy plek terug. Die spanne ruil nou nadat 'n aantal strafpunte (ongeveer drie of vyf) deur een span aangeteken is.

'n Skoonvang is ook 'n strafpunt. Al die spelers in die span sal dus nie noodwendig hier 'n beurt kry nie. Met hul volgende beurt gaan hulle egter aan met die ander spelers wat nog nie 'n beurt gehad het nie.

3.2.4.4 Werpbal met twee russe Kyk bylaag A skets 6, p.159

Agter in die speelveld word nou twee russe geplaas wat die hardlopers in volgorde van een na twee moet aanraak. By albei russe mag die lopies onderbreek word, terwyl dit nie verpligtend is om op die volgende werper se werp te hardloop nie.

3.2.4.5 Werpbal met vyf of ses russe Kyk bylaag A skets 7, p.160

Nou kom ons by die finale stadium van die spel en die eintlike Werpbal.

Die veld word soos volg uitgemeet.

'n Tou van ongeveer 24 meter word geneem en 'n knoop in die middel gemaak. Die tou word styf gespan en die punte dui russe 5 en 2 aan soos in skets 7 in bylaag A.

Neem nou die punt by rus 2 en plaas dit op die plek waar die knoop was. As die tou nou by die knoop geneem en styf getrek word, sal die knoop op rus 4 kom soos in skets 8 in bylaag A.

So kan russe 1, 3 en 6 ook nou verkry word. Nadat alles afgemeet is, sal die speelveld lyk soos in skets 9 in bylaag A.

Die grenslyn ontstaan deur die verbinding van russe 1 en 2 en russe 5 en 6, terwyl die tiklyn die verbinding is tussen russe 6 en 1. Die ander russe word ook verbind. 'n Werplyn word halfpad tussen die tiklyn en die snypunt van die grenslyne getrek.

Die werperwerp die bal van agter die werplyn in die speelveld in tussen die grenslyne en oor die tiklyn. Hy hardloop dan in die rigting van rus 1, rus 2, ens. Die veldparty probeer die bal so gou moontlik oor die werplyn in die werpplek kry, daarom moet die bal na die veldspeler tussen die werplyn en tiklyn gegooi word, en hy sorg dat dit in die werpplek kom. Sodra die bal oor die werplyn gaan, fluit die persoon in beheer en die hardloper moet op daardie moment by 'n rus wees en dit aanraak. Die spel is dan "dood".

'n Punt word aangeteken wanneer 'n hardloper tot by rus 6 kom sonder 'n strafpunt. Strafpunte word aangeteken :

- a) as 'n speler aan die binnekant van 'n rus verbygaan;
- b) as 'n speler 'n rus nie aanraak nie;
- c) as die veldparty 'n bal vang;
- d) as die bal driemaal verkeerd gewerp word, d.w.s. nie in die speelveld gewerp word nie;
- e) as 'n speler op die oomblik wanneer die bal oor die werplyn gaan nie 'n rus vashou nie.

In alle gevalle moet die hardloper voortgaan asof niks gebeur het nie, maar hy kry geen punt nie omdat hy strafpunte teen hom het, d.w.s. een speler mag 'n aantal strafpunte teen hom kry.

Die wisseling van spanne vind plaas na 'n aantal strafpunte, ongeveer 5-10.

Die russe kan in hierdie geval 'n paaltjie van ongeveer een meter hoog wees wat in die grond ingeslaan is.

3.2.5 Slagbal⁶⁾

Dieselfde uitrusting wat by werpbal gebruik is, word ook hier gebruik plus 'n stok 40 cm lank en 4 cm in deursnit en 'n emmer.

Slagbal is 'n moeiliker vorm van werpbal. Dit word net soos werpbal gespeel, behalwe dat die bal nou nie meer in die speelveld gegooi of gewerp word nie, maar wel met die slagplank, soos hierbo beskryf, geslaan word. Die speelveld word uitgelê presies soos by werpbal.

'n Nuwe reël word egter bygevoeg, naamlik dat die slagplank na elke slag in die werpperk, nou slagplek, neergelê word voordat die slaner hardloop. As hy dit nie doen nie, kry hy 'n strafpunt teen hom.

3.2.5.1 Slagbal met 'n "brander": Kyk bylaag A skets 10, p.161

In die hoek van die slagperk word 'n emmer of 'n ronde band geplaas. Die bal word nou deur die veldparty in die emmer of band teruggespeel. Die speler wat in die geval van werpbal tot op hierdie stadium voor die werplyn gestaan het, staan nou agter die emmer, en die veldparty bly die bal na hom toe terugspeel. Sodra hy die bal ontvang, gooi hy dit in die emmer en roep uit : "Brand!" Hierop blaas die skeidsregter op sy fluitjie en almal moet by 'n rus wees. In sy plek staan 'n "hulpbrander" wat die onsuier teruggooie keer en die bal na die "brander" gooi.

Punte :

1. Wanneer 'n hardloper sonder 'n strafpunt by die tuis-rus kom - een punt;
2. Wanneer 'n hardloper op sy eie slag tot by tuis-rus hardloop - twee punte.

Strafpunte word gegee :

1. vir die derde misslag (slaner moet loop);
2. vir die derde foutslag (speler moet na sy sitplek teruggaan);
3. as die kolf nie in die slagperk neergelê word nie;

4. vir elke vangbal;
5. as 'n speler aan die binnekant van die russe verby hardloop;
6. as die russe nie aangeraak word nie;
7. as die hardloper nie aan 'n rus raak wanneer die spel "dood" is nie.

Meer as een hardloper mag gelyktydig by 'n rus staan.

3.2.6 Bokbal⁷⁾ Kyk bylaag A skets 11, p.162

Bokbal is eintlik 'n inleidingspel vir Kastie.

Dieselfde uitrusting as vir slagbal word gebruik.

Deur twee strepe word die speelveld in drie verdeel. Die voorste streep word die werplyn en die agterste die tiklyn genoem. Die veldparty word agter die tiklyn opgestel en 'n bok of springstaander word net agter die tiklyn geplaas. Langs die regtergrens staan die hardloopparty opgestel. No. 1 van die hardloopparty staan agter die werplyn. By die bok staan die bokwagter. No. 1 werp die bal oor die tiklyn in die vak van die veldparty, hardloop na die bok, raak dit aan en hardloop oor die werplyn terug. Die veldparty probeer die bal keer en na die bokwagter gooi. Hy alleen mag probeer om die hardloper met die bal raak te tik of te gooi voordat die hardloper oor die werplyn gaan. Die veldparty, met inbegrip van die bokwagter, mag met die bal op enige plek in die speelveld hardloop. As die bokwagter raak gooi, wissel die speelpartye, maar as hy mis gooi, het die hardloper een punt vir sy span aangeteken. Na drie vangballe, en ook as 'n hardloper oor die grenslyne hardloop, wissel die partye.

3.2.7 Werp-kastie⁸⁾ Kyk bylaag A skets 12, p.162

Uitrusting bestaan uit een tennisbal, een kolf ('n ronde stuk hout ongeveer 40 cm lank en 4 cm in deursnit) en drie groterige klippe wat as russe gebruik kan word.

Die speelveld is 60 meter lank en 30 meter breed. Agter in die veld word twee russe geplaas - die veldrusse. Voor in die veld word 'n vlugrus geplaas, ongeveer 5 meter van die grenslyn en 5 meter van die werplyn af. Spanne bestaan uit nege spelers elk.

Die bal word deur die hardloper gegooi en moet die speelveld binne die foutlyne raak. Daarna mag dit oor die foutlyne rol. Die hardloper kry drie kanse om te gooi, maar hy moet hardloop na die eerste goeie gooi. Die doel is om vanaf die werpplek via die veldrusse na die vry plaas terug te hardloop.

Indien die hardloper nie kans sien om reguit tot by die veldrus te hardloop nie, mag hy sy lopie by die vlugrus onderbreek. Hy mag by die vlugrus bly solank hy wil, so ook by 'n veldrus. So mag hy dus sy kanse afwag om die vry plaas te bereik en aldus 'n punt vir sy span aan te teken. Bereik hy egter die vry plaas na sy eie gooi, kry hy twee punte. Sodra die veldparty die bal gekeer het, word die bal, as die hardloper by die vlugrus staan, van hand tot hand gespeel tot by een van die spelers by die werplyn wat dit dan in die werpperk gooi. Sodra die bal in die werpperk is, blaas die skeidsregter op sy fluitjie. Die spel is dan dood en die hardlopers mag nou nie meer hardloop nie.

Hardloop die speler regstreeks na die veldrus, word die bal na een van die spelers by die veldrus gegooi en die hardloper word daar voorgekeer. Sorg dat die bal altyd gegooi word na die plek waarheen die hardloper moet gaan.

Gebeur dit dat alle hardlopers behalwe een by 'n rus staan, is hierdie een die verlosser. Hy kry drie gooie sonder dat hy hardloop en sy spanmaats mag dan probeer binnekom. Na die derde gooi moet die verlosser egter ook hardloop, en nou probeer die veldparty om die werpperk met die bal in die hand dood te brand voordat enige hardloper daarin slaag om binne te kom. Slaag hulle daarin, vind daar 'n wisseling van partye plaas.

Ander tye wanneer die partye wissel :

1. Na 'n raak gooi;
2. Na drie vangballe;
3. Wanneer 'n speler buite die speelveld hardloop;
4. Wanneer 'n speler van die hardloopparty die bal aanraak.

3.2.8 Kastie volledig⁹⁾

Elke span sal in verskillende drag gekleed wees sodat hulle maklik uitgeken kan word. Wisseling vind nou plaas sonder dat die spel dood is. Sodra wisseling plaasvind, moet die veldparty probeer om so gou moontlik uit die speelveld te kom voordat die hardloopparty die bal kan kry en hulle weer probeer raak gooi. Slaag hulle daarin, wissel die twee partye dadelik weer, en so hou dit aan totdat die een party veiligheid bereik het.

Die spel word ook nou gewysig in die sin dat die bal van die speelveld af ingeslaan word. Die beste is om sonder 'n opwerper te speel, daar die kastiekolf baie klein is. Dit het die grootte en vorm van 'n knuppel.

Die partye wissel nog soos voorheen, behalwe dat hulle ook wissel as die verlosser se derde slag mis is. Elke hardloper kry drie kanse om te slaan, en as die derde slag ook mis is, mag hy hardloop as die bal oor die werplyn in die speelveld val. Val die bal in die werpperk, moet die speler na sy vry plaas teruggaan.

3.2.9 Samevatting

Bogemelde aktiwiteite is maar enkele voorbeelde van ontspanningsaktiwiteite wat met groot sukses toegepas kan word ten einde te verseker dat spanning gebreek word. Dit sal ook lei tot 'n hoër mate van fiksheid by die Nasionale Dienspligtige tydens opleiding, asook die handhawing van die verworpe peil van weerbaarheid by die soldaat in die operasionele gebied.

Verder bied dié ontspanningsaktiwiteite geleentheid tot deelname vir dié lede wat nie aktief betrek word by die sportprogram tydens opleiding nie en kan dit beskou word as aanvullende tot die vryetydsbestedingprogram.

4. Samevatting

Die voorgestelde program vir sport- en ontspanningsdeelname in die Suid-Afrikaanse Weermag moet noodwendig lei tot maksimale deelname, aangesien 'n tekort aan fasiliteite en fondse nie beperkende faktore is in die praktiese toepassing van die program nie. Deelname aan dié sport- en ontspanningsprogram dra gevolglik by tot beter weerbaarheid in opleidingsverband sowel as in operasionele omstandighede deur middel van die handhawing van die verworwe peil van weerbaarheid by die soldaat.

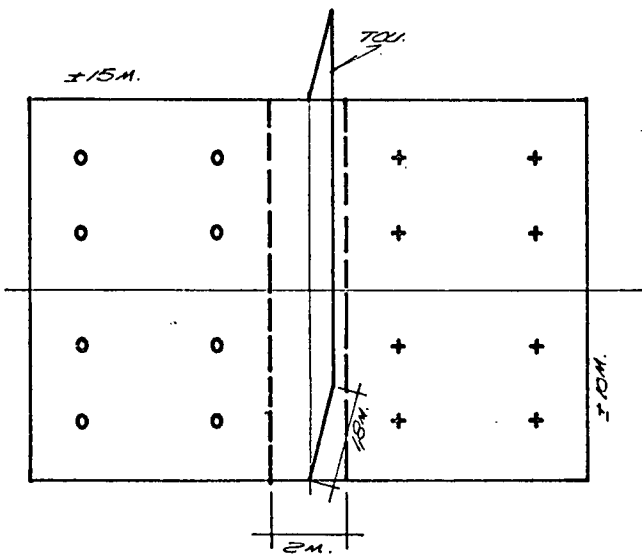
Die gevolgtrekking wat noodwendig gemaak kan word, is dat daar na sport- en ontspanningsdeelname verwys kan word as bydraende faktore tot beter weerbaarheid in die Suid-Afrikaanse Weermag.

5. Verwysings

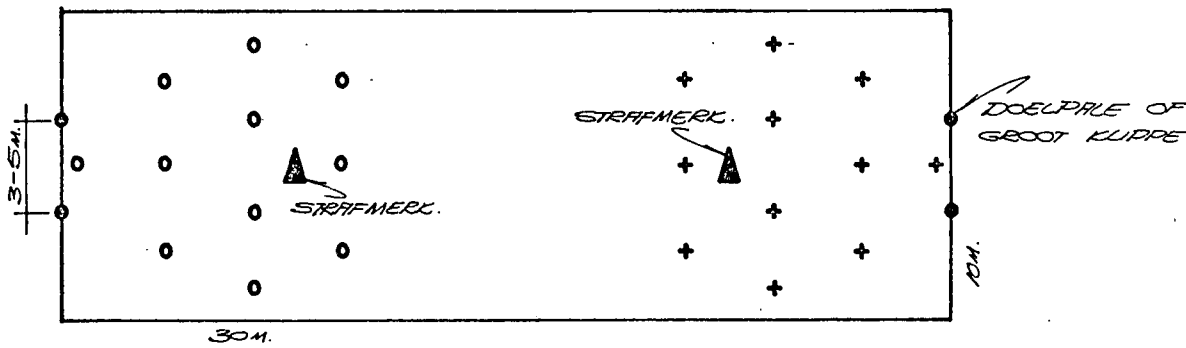
1. Brüssow, A.V. en Cruywagen, F.M. Die organisasie en administrasie van Liggaamlike Opvoeding en Sport, pp.66-69.
2. Brüssow, A.V. Kleinterrein Spele Std.VI-X, p.25
3. McEwan, H.E.K. Die Les in Liggaamlike Opvoeding, p.192
4. Ibid, p.197
5. Brüssow A.V., Op cit, pp.16-19
6. Ibid, pp.20-21
7. Ibid, pp.21-22
8. Ibid, pp. 22-23
9. Ibid, pp.23

SKETS 1.
MEDISYNEBALTENNIS.

157

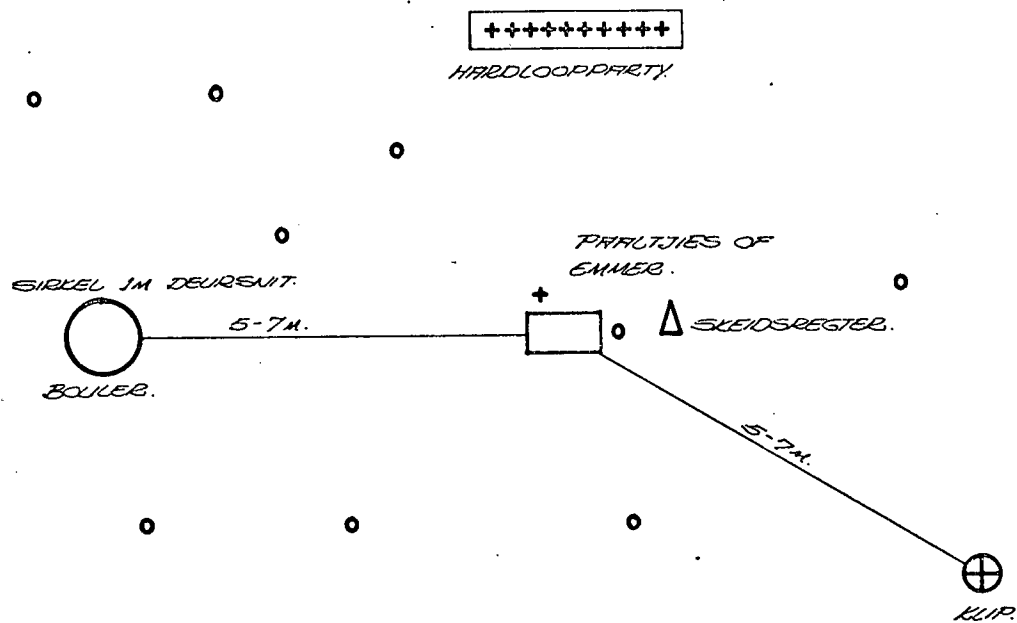

SKETS 2.
HANDSOKKER.

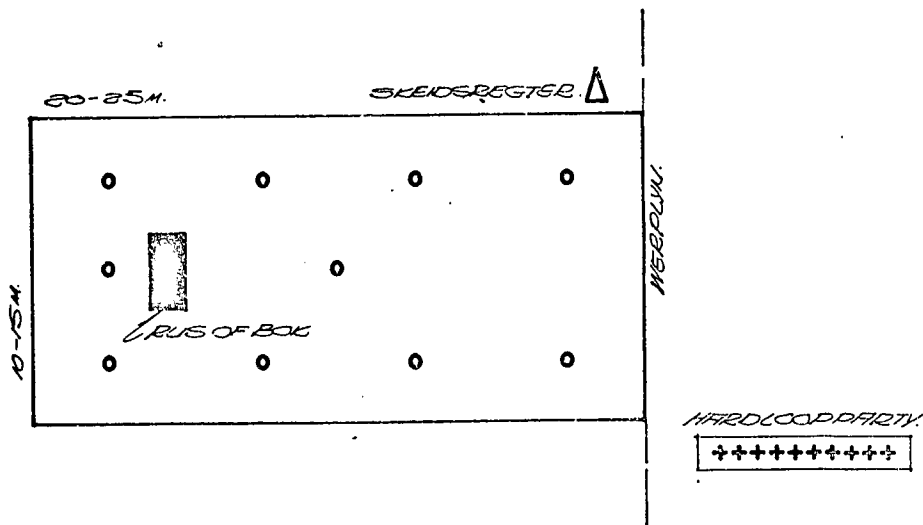

SKETS 3.
BLITSKRIEKET.

158

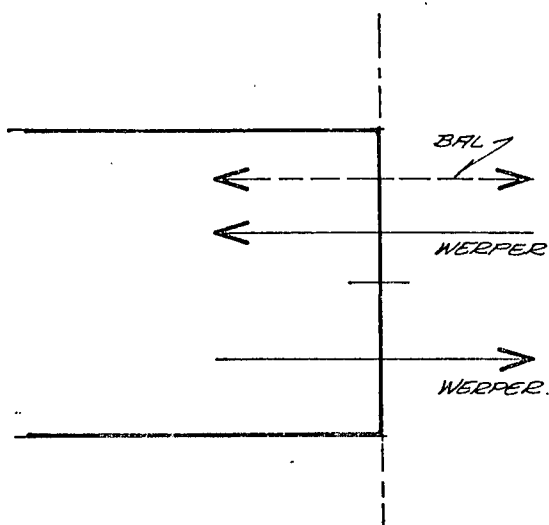
SKETS 4.
WERPBAL MET VARIASIES.

SKETS 5.

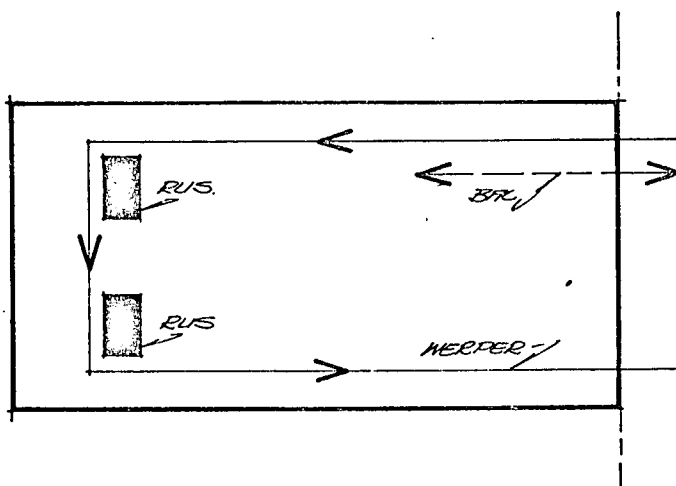
159

WERPBAL MET HALVERING VAN WERPLYN.

SKETS 6.

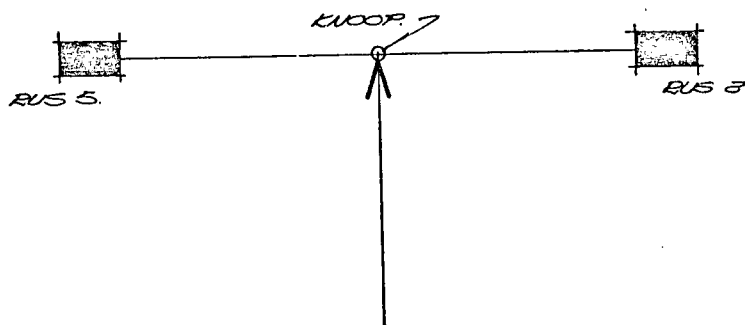
WERPBAL MET 2 RUSSE.

SKETS 7.

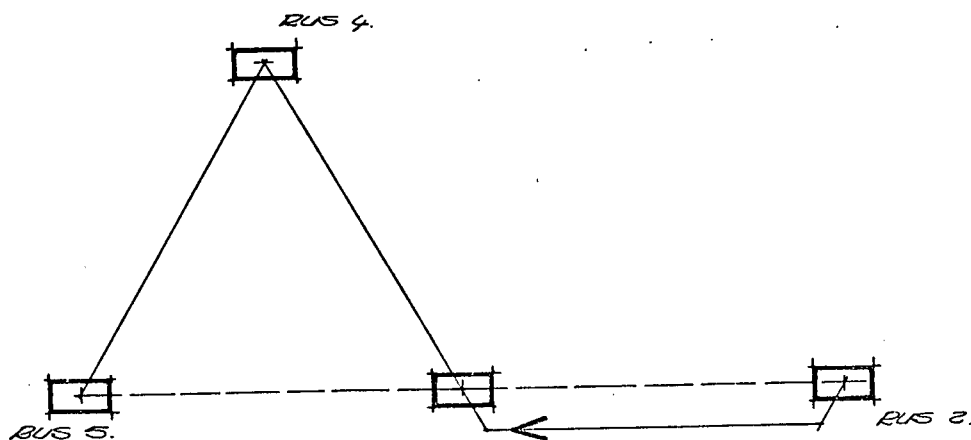
160

RUSSE 5 EN 2 VIR WERPBAL MET VYF OF SES RUSSE.

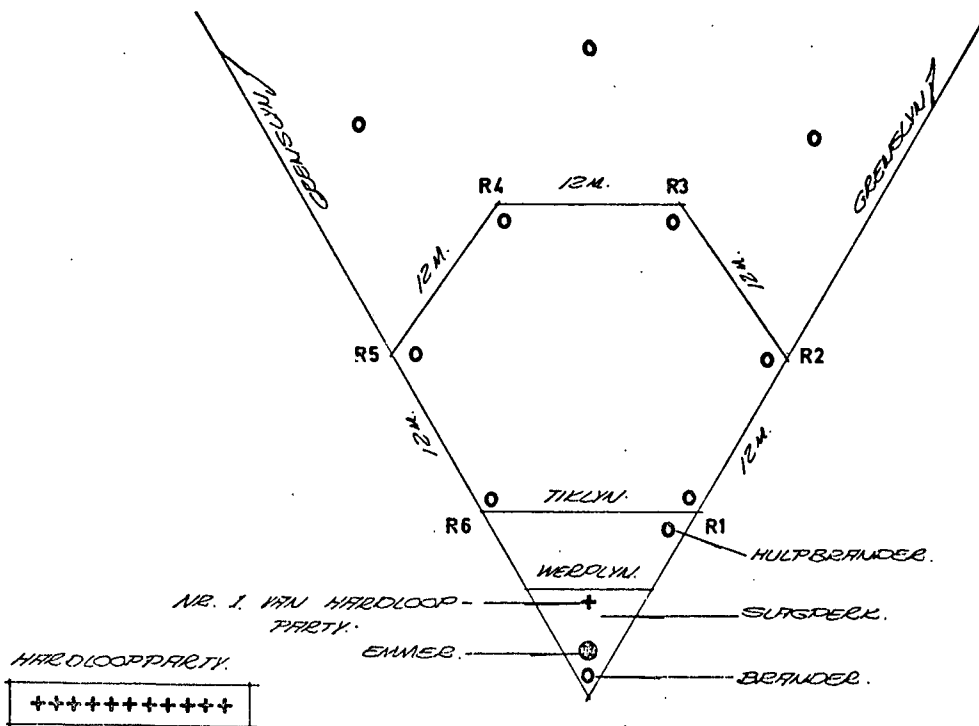
SKETS 8.

RUS 4 VIR WERPBAL MET 5 OF 6 RUSSE.

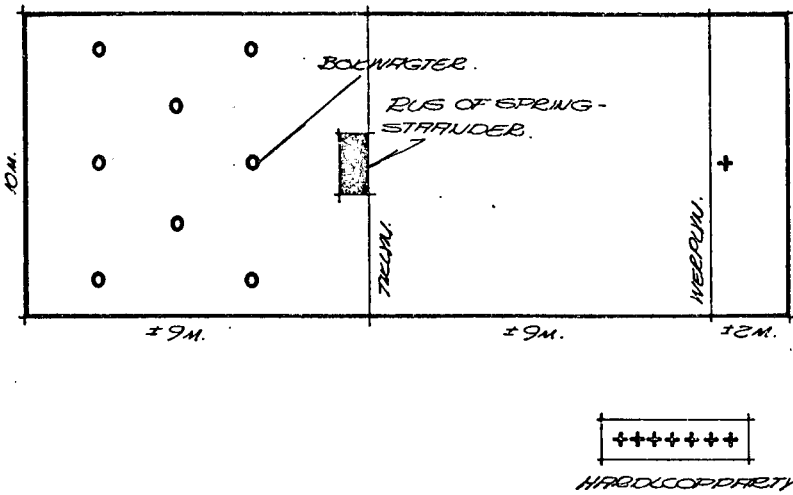

SLAGBAL.

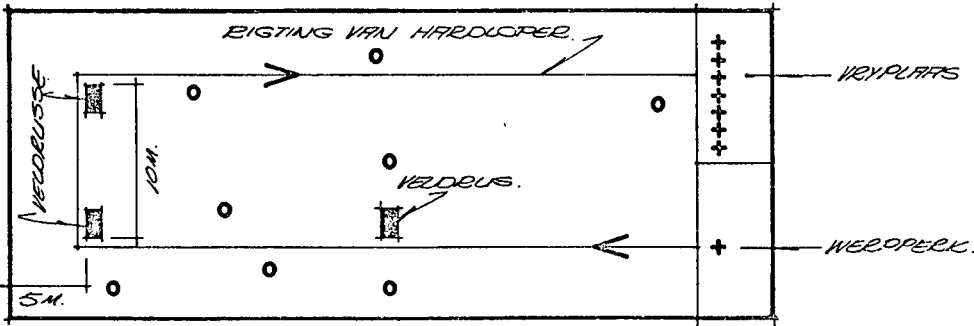
RUSSE 1,3 EN 6 VIR WERPBAL MET 5 OF 6 RUSSE.

SKETS 11.
BOKBAL.

SKETS 12.
WERP-KASTIE

BIBLIOGRAFIEGepubliseerde bronne

Botha, J.L., du Plessis, P.J.J.,
Joubert, C.J., Botha, T.R. en
Roos, S.G.	<u>Jeugweerbaarheid</u>
Butterworths, Durban, 1975.
Botha, J.L. en Potgieter, G.	<u>Fiksheid vir Prestasiesport</u>
Tafelberg, R.S.A., 1973.
Butler, G.D.	<u>Introduction to Commu-
nity Recreation</u>
McGraw-Hill Book Company
Inc. New York-London,
1940.
Coetzee, J.C.	<u>Inleiding tot die Algemene
Teoretiese Opvoedkunde</u>
J.L. van Schaik Beperk,
Pretoria, 1965.
De Villiers, C.F., Metrowich,
F.R. en Du Plessis, J.A.	<u>Die Kommunisme in Aksie</u>
Spectrum (Edms) Bpk.,
Johannesburg, 1975.
Du Plessis, J.	<u>Kommunistiese vrede of
Christelike stryd</u>
N.G. Sendingpers,
Bloemfontein, 1978.
Du Toit, J.B., Steyn, A.F.
en Rip, C.M.	<u>Afwykende Gedrag - 'n
Studie van enkele maat-
skaplike probleme</u>
Nasionale Opvoedkundige
Uitgewery Beperk, Kaap-
stad, Bloemfontein,
Johannesburg, Port Eliza-
beth en Pietermaritzburg,
1965.
Fraley, L.M., Johnson, W.R. en
Massey, B.H.	<u>Physical Education and
Healthful Living</u>
Prentice Hall Inc.,
New York, 1954.
Gunter, C.F.G.	<u>Aspekte van die Teore-
tiese Opvoedkunde</u>
Universiteits-Uitgewers
en - Boekhandelaars (Edms)
Beperk, Stellenbosch en
Grahamstad, 1968.
Johnson, H.M.	<u>Sociology - a systematic
introduction</u>
Seventh impression, Rout-
ledge and Kegan Paul Ltd.,
London, 1971.

- Johnson, W.R. Science and Medicine of Exercise and Sports
Harper and Brothers
Publishers, New York,
1960
- Karpovich, P.V. en Sinning, W.E. Physiology of Muscular Activity
W.B. Saunders Company,
Philadelphia, London,
Toronto, 1971.
- Leonard, E.F. en Affleck, G.B. A Guide to the History of Physical Education
Lea and Febiger,
Philadelphia, 1947.
- Maciver, R.M. en Page, C.H. Society - an introductory analysis
Macmillan, London, Mel-
bourne, Toronto, 1965.
- McEwan, H.E.K. Die Les in Liggaamlike Opvoeding
Hersiene Uitgawe, Maskew
Miller, Kaapstad, 1971.
- McIntosh, P.C. Physical Education in England since 1800
G. Bell and Sons Ltd.,
London, 1952
- Meyer, H.D. en Brightbill, C.K. Community Recreation - a guide to its organisation
Prentice Hall Inc., U.S.A.
1956.
- Neumeyer, M.H. en Neumeyer, E.S. Leisure and Recreation
Third Edition, The Ronald
Press Company, New York,
1958.
- Rice, E.A., Hutchinson, J.L. en Lee, M. A Brief History of Physical Education
Fourth Edition, The Ro-
nald Press Company, New
York, 1969.
- Roode, C.D. Inleiding tot die Sosio-
logie
A.A. Balkema, Kaapstad,
1968.
- Steenkamp, W. en Hamilton, J. Dissipline Tuis
Tafelberg Uitgewers Beperk
Kaapstad en Johannesburg,
1972.

- Van Dalen, D.B. en Bennett, B.L. A World History of Physical Education
Second Edition, Prentice Hall Inc., Englewood Cliffs, N.J., U.S.A. 1971.
- Van Loggerenberg, N.T. en Jooste, A.J.C. Verantwoordelike Opvoeding
Die Sentrale Pers, Bloemfontein, 1966.

Ensiklopedieë en woordeboeke

- Fowler, H.W. en Fowler, F.G. The Concise Oxford Dictionary
Oxford University Press, Ely House London, 1964.
- Grosheide, F.W. en Van Itterzon, G.P. Christelike Encyclopedie
Volume 6, Tweede druk, J.H. Kok N.V. Kampen, 1961.
- Schoonees, P.C., Swanepoel, C.J., Du Toit, S.J. en Booysen, C.M. Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal
Voortrekkerpers, Klerksdorp, Johannesburg, Pretoria, 1965.
- The Readers Digest Association The Readers Digest Great Encyclopedic Dictionary
Volume 2, Oxford University Press, London, 1964.
- Winkler Prins. Algemene Encyclopaedie
No. 15, Vyfde druk, N.V. Uitgeversmaatschappij "Elsevier", Amsterdam, 1938.

Verhandelings

- Geyer, G.J. Liggaamlike Opleiding in die Unie-Verdedigingsmag 1912-1946.
M.A. (L.O.), Universiteit van Pretoria, 1969.
- Geyer, G.J. 'n Ondersoek na Sport as 'n fisiek-rekreatiewe opleidingsaktiwiteit in die Suid-Afrikaanse Weermag met besondere verwysing na die funksionele aspekte van beheer en organisasie
D.Phil. (L.O.), Universiteit van Pretoria, 1972.

Goosen, C.P.

Die toepassing van die beginsels van Liggaamlike Opvoeding in die opleiding van die S.A. Weermag.
D.Phil. (L.O.), Universiteit van die O.V.S., 1970.

Loubser, T.J.

Die plek van Liggaamlike Opvoeding in militêre opleiding in die Suid-Afrikaanse Leër
M.A. (L.O.), Potchefstroom, Universiteit, 1961.

Maxwell, L.H.

An historical survey of the role of Sport in society, with particular reference to Canada since 1700.
D.Ed. (L.O.), Universiteit van Stellenbosch, 1969.

Reiff, H.G.

Die bydrae van die Provinsiale Administrasie van die Oranje-Vrystaat in die voorsiening van buiteligontspanning 'n ondersoek met spesifieke verwysing na die Willem Pretoriuswildtuin/oord
M.A. (L.O.), Universiteit van die O.V.S., 1978.

Scholtz, G.J.L.

Die fisieke fiksheid van lotelinge van die Suid-Afrikaanse Weermag, Suid-Afrikaanse Polisie in opleiding en skoliere in standerd tien
M.A. (L.O.), Potchefstroom Universiteit, 1968.

Van der Merwe, J.J.R.

'n Onderzoek na die bestaande en toekomstige Sport- en Ontspanningsgeriewe in die ontwikkelende metropolitaanse gebied te Saldanha en omgewing
D.Phil. (L.O.), Universiteit van Stellenbosch, 1978.

Tydskrifte en koerante

Armed Forces

Suid-Afrikaanse maandblad wat toegewy word aan aspekte van verdediging.
April 1976

Die Skoolblad

Amptelike lyfblad van die O.V.S. Onderwysersvereniging.

November 1963

Junie 1968

Julie 1969

November 1969

Junie 1971

Junie 1973

September 1975

Die Volksblad

Amptelike Afrikaanse koerant gedruk en versprei in die O.V.S.

17 Desember 1975

19 Desember 1975

6 Augustus 1977

28 September 1977

3 Oktober 1977

28 Oktober 1977

1 Desember 1978

Handhaaf

Amptelike maandblad van die F.A.K.

September 1964

September 1965

Oktober 1970

Januarie 1971

Junie 1971

Militaria

Militêre tydskrif uitgegee deur die Suid-Afrikaanse Weermag.

Volume 4/1 1973.

Mondstuk

Maandblad van die Transvaalse Onderwysersvereniging.

April 1974

Padlangs

Mondstuk van die bond vir konserwatiewe Afrikaners.

Januarie 1975.

Paratus

Maandblad van die Suid-Afrikaanse Weermag.

April 1973

Augustus 1973

Augustus 1974

September 1974

Desember 1975

Januarie 1976

Junie 1976

Desember 1976

Maart 1977

Oktober 1978

Januarie 1979

Februarie 1979

Rapport

Amptelike Afrikaanse
Sondagkoerant.
20 November 1977

Taalgenoot

Mondstuk van die Afri-
kaanse Taal en Kultuur-
vereniging.
Junie 1969
Januarie 1970

The Research Quarterly

Kwartaalblad van die
Amerikaanse Vereniging
vir Liggaamlike Opvoe-
ding en Rekreasie
Volume 8 no.1 Maart 1937
" 14 " 4 Des. 1943
" 17 " 2 Mei 1946
" 32 " 3 Okt. 1961

Vigor

Tydskrif vir Liggaamlike
Opvoeding, gesonde leef-
wyse en rekreasie.
September 1964.

Verslae, referate, lesings en ongepubliseerde bronne

Bisschoff, J.J. en Van Graan, A.L.

Handleiding vir militêre
leierskap. Suid-Afri-
kaanse Weermag.

Boshoff, G.J.J.

"Militêre en ekonomiese
weerbaarheid as interaf-
hanklike aspekte van die
R.S.A. se strategiese
postuur".
Suid-Afrikaanse Weer-
mag toespraak herdruk-
diens, 3/76.

Botha, P.W.

"Suid-Afrika se strate-
giese posisie en die
rol van ons weermag,
die senior offisier en
die gesamentlike staf-
kursus".
Suid-Afrikaanse Weermag
toespraak herdrukdiens,
1/76

Brüssow, A.V.

Beginnels van ontspan-
ning vir nuttige vrye-
tydsbesteding. LOV 225,
Universiteit van die
O.V.S., Bloemfontein.

Brüssow, A.V.

Die beginsels van ont-
spanning. LOV 125, Uni-
versiteit van die O.V.S.
Bloemfontein.

- Brüssow, A.V. Die wenslikheid vir die instelling van 'n graadkursus in vryetydsbeplanning aan S.A. Universiteite. Universiteit van die O.V.S. Bloemfontein.
- Brüssow, A.V. Kleinterrein Spele Std. VI-X. Universiteit van die O.V.S., Bloemfontein.
- Brüssow, A.V. en Cruywagen, F.M. Die organisasie en administrasie van Liggaamlike Opvoeding en Sport. LOV 315, Universiteit van die O.V.S., Bloemfontein, 1979.
- Brüssow, A.V. Rekreasie en die soldaat. Referaat gelewer tydens die 17de tweejaarlikse S.A.V.L.O.R. kongres in Bloemfontein, 1978.
- Coetzee, W.J. Geestelike weerbaarheid. Handleiding opgestel vir gebruik in skole, Maart 1972.
- Departement van Sport en Ontspanning Statistiek verskaf met betrekking tot sportdeelname.
- Du Plessis, N. "Die gesagkrisis in die westerse wêreld". Voorzittersrede O.V.S.O.V. Kongres, 1975.
- Malan, M.A. de M. "Die militêre weerbaarheid in die huidige tydsgewrig". Referaat gelewer tydens die simposium oor magspolitiek, P.U. vir C.H.O., 22 Augustus 1975
- Rip, C.M., Pretorius, J.C. en Van Wyk, C.J. Sosiologie. Handboek vir Sosiologie, kursus 2, boek 6, Universiteit van Suid-Afrika, 1972.
- Steinhaus, A.H. "Fitness for modern living". Silver Jubilee Congress of the S.A. Association of Physical Education and Recreation.
- Strydom, A.H. Algemene didaktiek - die program vir jeugweerbaarheid. Universiteit van die O.V.S.

Suid-Afrikaanse Uitsaaikorporasie

"Time to remember".
Televisiereeks, uit-
sending 5 September
1976.

Suid-Afrikaanse Weermag Beleid

Sportbeleid in die Suid-
Afrikaanse Weermag.
S.A.W.O. 30/75

Suid-Afrikaanse Weermag Onderzoek-
komitee

Verslag van 'n komitee
van ondersoek na sport
in die Suid-Afrikaanse
Weermag. 1975.

Van der Merwe, I.R.

Die universiteit en
sport. Soewenier pro-
gram, Universiteit van
die O.V.S., 1954

Wet 32 van 1961

Aanhef tot die grondwet
van die Republiek van
Suid-Afrika:

OPSOMMING

Dat die Sowjet-unie imperialistiese ideale het, lei geen twyfel nie. Dat die Republiek van Suid-Afrika in die pad daarvan in Afrika staan, kan moeilik betwis word. Suid-Afrika staan 'n definitiewe kommunistiese aanslag in die gesig wat oor 'n uiters wye front strek. Dit is belangrik om die omvang en diepte van die aanslag te besef, want eers dan is dit moontlik om 'n effektiewe teenoffensief te loods.

Aangesien die aanslag oor 'n wye terrein strek en inderdaad 'n negatiewe uitwerking het op alle terrein en menslike aktiwiteite, is 'n effektiewe teenoffensief onder andere geleë in beter weerbare Suid-Afrikaanse burgers en soldate. 'n Beter weerbare Suid-Afrikaanse Weermag sal gevolglik die eerste stap wees in 'n poging om hierdie kommunistiese aanslag suksesvol af te weer.

Navorsing met betrekking tot die geskiedkundige ontwikkeling van sport- en ontspanningsdeelname in die weermagte van verskeie lande het aangetoon dat sport- en ontspanning by uitstek een van dié terreine is wat uiters suksesvol benut kan word ten einde beter weerbaarheid in die hand te werk.

Die kommunistiese strategie is duidelik gerig op faktore wat weerbaarheid nadelig beïnvloed soos vermeld in die verhandeling. Die produk van dié kommunistiese strategie word ongelukkig reeds in die Suid-Afrikaanse samelewing geïdentifiseer en juis dit maak die noodroep tot beter weerbaarheid meer dringend.

Die groot bydrae van sport en ontspanningsdeelname as 'n effektiewe teenoffensief tot beter weerbaarheid is juis daarin geleë dat dit 'n positiewe uitwerking het op dieselfde terreine as dié waarop die kommunisme, poog om negatiewisme in die hand te werk. Dié kommunistiese strategie kan onder andere suksesvol geneutraliseer word deur 'n program van maksimale deelname aan sport- en ontspanningsaktiwiteite.

.Skrywer se voorgestelde program vir sport- en ontspannings-deelname in die Suid-Afrikaanse Weermag sal beslis bydra tot maksimale deelname. Nougesette implementering van hierdie program moet noodwendig lei tot beter weerbaarheid van die Suid-Afrikaanse soldaat, in opleiding- sowel as operasionele omstandighede.

